

DE ONDERWIJSVISITATIE **Oosterse Studies**

Een evaluatie van de kwaliteit van de academische opleidingen Oosterse Studies
aan de Vlaamse universiteiten

www.vluhr.be/kwaliteitszorg Brussel - september 2014

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE
OOSTERSE STUDIES**

Een gedrukte versie van dit rapport kan tegen betaling bekomen worden bij de Cel Kwaliteitszorg.

Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
F +32(0)2 211 41 99

Het rapport is elektronisch beschikbaar op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Wettelijk depot: D/2014/12.784/30

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN HET BESTUURSCOMITÉ KWALITEITSZORG

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissie Oosterse Studies. Deze visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar evaluatie van academische opleidingen in de Oosterse Studies. Daarbij geeft zij toelichting bij de oordelen en aanbevelingen die resulteren uit het kwaliteitsonderzoek dat zij heeft verricht bij de bezochte opleidingen. Dit initiatief kadert in de opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) betreffende de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs.

Het visitatierapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleidingen. Daarnaast wil het rapport aan de maatschappij objectieve informatie verschaffen over de kwaliteit van de geëvalueerde opleidingen. Daarom is het visitatierapport ook op de webstek van de VLUHR publiek gemaakt.

Dit visitatierapport geeft een momentopname weer van de betrokken opleidingen en vertegenwoordigt daarmee slechts één fase in het proces van blijvende zorg voor onderwijskwaliteit. Immers, al na korte tijd kunnen de opleidingen gewijzigd zijn, al dan niet als reactie op de oordelen en aanbevelingen van de visitatiecommissie.

Graag dank ik namens het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de bestede tijd alsook voor de deskundigheid waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd. De visitatie was ook enkel mogelijk dankzij de inzet van velen die binnen de opleidingen betrokken waren. Ook hen willen wij daarvoor onze erkentelijkheid betuigen.

Hopelijk ervaren elk van de opleidingen dit rapport als een kritische weerspiegeling van hun inspanningen en als een bijkomende stimulans om de kwaliteit van het onderwijs in hun opleiding te verbeteren.

Nik Heerens

Voorzitter Bestuurscomité Kwaliteitszorg

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN DE VISITATIECOMMISSIE

We leven tegenwoordig in een ‘auditcultuur’. De retoriek van de kwaliteitscontrole is vanaf de jaren negentig ook een steeds prominenter rol gaan spelen binnen het hoger onderwijs. De rituelen van legitimering, verificatie en verantwoording afleggen zijn inmiddels niet meer weg te denken uit onze dagelijkse realiteit. Vrijwel geen enkele academicus ontkomt er tegenwoordig aan om aan deze processen deel te nemen, vaak in verschillende rollen en aan beide kanten van de evaluatietafel.

Per 8 februari 2013 heeft de Vlaamse regering het accreditatiestelsel voor het Hoger Onderwijs in Vlaanderen aangepast. Eén van de doelstellingen van dit nieuwe accreditatiestelsel was het verminderen van de administratieve lasten. Nu de eerste visitaties en accreditaties door NVAO achter de rug zijn, zijn er geluiden hoorbaar dat het gewijzigde stelsel niet in alle opzichten positief uitpakt, dat het niet geleid heeft tot een vermindering van de werkdruk en dat het beoordelingsproces vanuit methodologisch oogpunt tekortkomingen laat zien. Hoewel het belangrijk is om te blijven streven naar een perfect systeem, zou het ook naïef zijn te verwachten dat we er ooit in slagen om dit doel te bereiken. We hebben nu eenmaal te maken met mensen: studenten, docenten, universitaire bestuurders, ‘peers’ die als deskundigen opgeroepen worden om in commissies zitting te nemen, het ondersteunend personeel dat het universitaire onderwijs draaiend houdt en ervoor zorgt dat kwaliteitscontroles volgens vastgestelde protocols verlopen. Al die mensen geven hun eigen interpretatie aan datgene waar ze aan bijdragen. Verschillen in interpretatie leiden soms tot problemen, frictie en teleurstellingen, maar ze zijn ook juist de bron van de diversiteit en creativiteit die de academische wereld zo boeiend maken.

Het is het menselijke aspect dat voor mij persoonlijk de taak van voorzitter van de visitatiecommissie Oosterse Studies bijzonder heeft gemaakt. Gedurende de vergaderingen, de bezoeken en de gesprekken werd ik voortdurend geraakt door de persoonlijke invulling die alle betrokkenen aan de, in beginsel steriele, exercitie van kwaliteitscontrole hebben gegeven. Ik voel me enorm verrijkt door de ontmoetingen die ik tijdens het commissiewerk heb mogen meemaken. Dit geldt in het bijzonder voor mijn collega-commissieleden, die met een groot verantwoordelijkheidsgevoel en een hoge mate van professionaliteit aan dit rapport hebben bijgedragen. En ten slotte uiteraard onze projectbegeleider, die ons op voortreffelijke wijze heeft begeleid en ondersteund, en die waar nodig voor een kritische noot zorgde. De constructieve sfeer die de werkwijze van deze commissie heeft gekenmerkt, is hopelijk ook voelbaar in dit rapport.

Katarzyna J. Cwiertka

Voorzitter Visitatiecommissie Oosterse Studies
Leiden, Nederland

	Voorwoord van het Bestuurscomité Kwaliteitszorg	3
	Voorwoord van de voorzitter van de visitatiecommissie	4
	DEEL 1 ALGEMEEN DEEL	
Hoofdstuk I	De onderwijsvisitatie Oosterse Studies	11
Hoofdstuk II	Algemene beschouwingen	17
Hoofdstuk III	De opleidingen Oosterse Studies in vergelijkend perspectief	21
Hoofdstuk IV	Tabel met scores	29
	DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORT EN SAMENVATTING	
Hoofdstuk I	Universiteit Gent Oosterse talen en culturen	35
Hoofdstuk II	Katholieke Universiteit Leuven Taal- en Regiostudies: Japanologie	67
	Taal- en Regiostudies: Sinologie	95
	Taal- en Regiostudies: Arabistiek en Islamkunde	123
	Taal- en Regiostudies: Oude Nabije Oosten	151
	BIJLAGEN	
Bijlage I	Personalía van de leden van de visitatiecommissie	179
Bijlage II	Reactie KU Leuven	185

VERIFIEERBARE FEITEN¹

Algemeen

Hoofdstuk I Bezoekschema

Per instelling

- Hoofdstuk II** Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- Hoofdstuk III** Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Hoofdstuk IV** Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
- Hoofdstuk V** Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
- Hoofdstuk VI** De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Hoofdstuk VII** Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

¹ De verifieerbare feiten zijn terug te vinden op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK I

De onderwijsvisitatie Oosterse Studies

1 INLEIDING

In dit rapport brengt de visitatiecommissie Oosterse Studies verslag uit van haar bevindingen over de opleidingen die zij in het najaar 2013, in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR), heeft bezocht.

Dit initiatief kadert, conform de decretale opdracht, in de werkzaamheden van de VLUHR met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de externe beoordelingen van het onderwijs aan de Vlaamse universiteiten, hogescholen en andere ambtshalve geregistreerde instellingen.

2 DE BETROKKEN OPLEIDINGEN

Ingevolge haar opdracht heeft de commissie de volgende instellingen bezocht:

- van 2 t.e.m. 4 oktober: Universiteit Gent
 - Bachelor of Arts in de Oosterse Talen en Culturen
 - Master of Arts in de Oosterse Talen en Culturen

- van 28 t.e.m. 31 oktober: Katholieke Universiteit Leuven
 - Bachelor of Arts in de Taal- en regiostudies: Japanologie
 - Master of Arts in de Taal- en regiostudies: Japanologie

- Bachelor of Arts in de Taal- en regiostudies: Sinologie
- Master of Arts in de Taal- en regiostudies: Sinologie
- Bachelor of Arts in de Taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde
- Master of Arts in de Taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde
- Bachelor of Arts in de Taal- en regiostudies: Oude Nabije Oosten
- Master of Arts in de Taal- en regiostudies: Oude Nabije Oosten

3 DE VISITATIECOMMISSIE

3.1 Samenstelling

De samenstelling van de visitatiecommissie Oosterse Studies werd bekrachtigd door het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van 14 december 2012, 28 februari 2013, 23 april 2013 en 15 juli 2013. De samenstelling van de visitatiecommissie kreeg op 1 juli 2013 en 26 augustus 2013 een positief advies van de NVAO. De commissie werd vervolgens door het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR ingesteld bij besluit van 6 september 2013.

De visitatiecommissie heeft de volgende samenstelling:

- Voorzitter
 - **Prof. dr. K. Cwiertka**, Hoogleraar Modern Japans Studies, Faculteit Geesteswetenschappen, institute for Area Studies (LIAS), School of Asian Studies, Universiteit Leiden
- Domeindeskundige leden
 - Expertisedomein: Arabistiek en Islamkunde
 - **Prof. dr. Johannes den Heijer**, Hoogleraar Arabische Taal en Cultuur, Département d'Études grecques, latines et orientales (GLOR), Faculté de Philosophie, Arts et Lettres" (FIAL), Université catholique de Louvain
 - Expertisedomein: China
 - **Prof. dr. Hans van de Ven**, Professor of Modern Chinese History, Cambridge University

- Expertisedomein: India
(aanvullend expert voor bezoek aan de UGent)
- **Prof. dr. Heidi Pauwels**, Professor Asian Languages and Literature, University of Washington, Seattle, U.S.A

- Expertisedomein: Oude Nabije Oosten
- **Prof. dr. Markham J. Geller**, Jewish Chronicle Professor, University College London and Professor für Wissensgeschichte, Freie Universität Berlin

- Onderwijskundig lid
- **Prof. dr. Elke Struyf**, Hoogleraar, Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen, onderzoeksgroep 'Research in education and professional development', Universiteit Antwerpen

- Student-leden
- **Dhr. Sander Beelaert**, 1ste Master of Arts in Taal-en Regiostudies: Oude Nabije Oosten: Major Syro Mesopotamië, KU Leuven
- **Dhr. Jorrit Weeda**, 1ste bachelor of Arts in de Oosterse talen en culturen, UGent

De studentleden hebben niet deelgenomen aan het bezoek en de beoordeling van de eigen opleiding. Dhr. Sander Beelaert heeft deelgenomen aan de bezoeken en beoordeling van de opleidingen van de UGent. Gezien zijn verbondenheid aan de KU Leuven heeft hij noch deelgenomen aan het bezoek noch aan de beoordeling van de opleidingen van de KU Leuven. Dhr. Jorrit Weeda heeft deelgenomen aan de bezoeken en beoordeling van de opleidingen van de KU Leuven. Gezien zijn verbondenheid aan de UGent heeft hij noch deelgenomen aan het bezoek noch aan de beoordeling van de opleidingen van de UGent.

Dhr. Patrick Van den Bosch, stafmedewerker kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad, trad op als projectbegeleider en secretaris van deze visitatie.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar de bijlagen.

3.2 Taakomschrijving

Van de visitatiecommissie wordt verwacht dat zij

- gemotiveerde en onderbouwde oordelen geeft over de opleiding aan de hand van het beoordelingskader.
- aanbevelingen formuleert om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering, en
- wanneer van toepassing haar bevindingen over de verschillende opleidingen binnen eenzelfde cluster vergelijkenderwijs weergeeft.
- de bredere samenleving informeert over haar bevindingen.

3.3 Werkwijze

3.3.1 Voorbereiding

Ter voorbereiding van de visitatie werd aan de instelling gevraagd een zelfevaluatierapport op te stellen. De Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR heeft hiervoor een visitatieprotocol ter beschikking gesteld, waarin de verwachtingen ten aanzien van de inhoud van het zelfevaluatierapport uitgebreid zijn beschreven. Het zelfevaluatierapport volgt de opbouw van het accreditatiekader.

De commissie ontving het zelfevaluatierapport enkele weken voor het eigenlijke bezoek, waardoor zij de gelegenheid kreeg dit document vooraf zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden. De commissieleden werden bovendien verzocht om elk een tweetal masterproeven grondig door te nemen vooraleer het bezoek plaatsvond.

De commissie hield haar installatievergadering op 24 september 2013. Tijdens deze vergadering werden de commissieleden verder ingelicht over het visitatieproces en hebben zij zich concreet voorbereid op de af te leggen bezoeken. Bijzondere aandacht is besteed aan een eenduidige toepassing van het beoordelingskader en het visitatieprotocol. Verder werd het programma van het bezoek opgesteld (zie bijlage) en werd een eerste bespreking gewijd aan het zelfevaluatierapport.

3.3.2 Bezoek aan de instelling

Tijdens het in situ bezoek aan de instelling heeft de commissie gesprekken kunnen voeren met de verschillende betrokkenen bij de opleidingen. Het bezoekschema voorzag gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de studenten, de docenten, de alumni, het werkveld en de opleidingsgebonden ondersteuners. De gesprekken die de commissie heeft gevoerd,

waren verhelderend en vormden een goede aanvulling bij de lectuur van het zelfevaluatierapport.

Daarnaast werd steeds een bezoek aan de faciliteiten (inclusief bibliotheek, leslokalen en computerfaciliteiten) ingepland. Ten slotte was er een spreekuur waarop de commissie bijkomend leden van de opleiding kon uitnodigen of waarop personen op een vertrouwelijke wijze door de commissie konden worden gehoord.

Ook werd aan de instellingen gevraagd – als een derde bron van informatie – om een aantal documenten ter inzage te leggen ten behoeve van de commissie. Tijdens de bezoeken is voldoende tijd uitgetrokken om de commissie de gelegenheid te geven om deze documenten te bestuderen. De documenten die ter inzage van de commissie werden gelegd, waren: verslagen van overleg in relevante commissies/organen, een representatieve selectie van handboeken/studiemateriaal, indicaties van de competenties van het personeel, de toets- en evaluatieopgaven waarvan de commissie heeft aangegeven dat zij die tijdens het bezoek wenst in te kijken en een bijkomend aantal afstudeerwerken. Daar waar de commissie het noodzakelijk achtte heeft zij bijkomende informatie opgevraagd tijdens het bezoek om haar oordeel goed te kunnen onderbouwen.

Aan het einde van het bezoek werden, na intern beraad van de commissie, de voorlopige bevindingen mondeling aan de gevisiteerde opleidingen meegedeeld.

3.3.3 Rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces heeft de visitatiecommissie per generieke kwaliteitswaarborg haar bevindingen, overwegingen, het oordeel en verbeteruggesties geformuleerd. Een overzicht van de verbeteruggesties die de commissie doet ten aanzien van de opleiding is achteraan bij het rapport opgenomen. De opleidingsverantwoordelijken van de betrokken opleidingen werden in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren alvorens de tekst ervan definitief werd vastgelegd.

De KU Leuven heeft gebruik gemaakt van de in het visitatieprotocol voorziene mogelijkheid om een reactie als bijlage bij haar opleidingsrapport in het visitatierapport te laten opnemen. Verder heeft de KU Leuven beroep aangetekend tegen het opleidingsrapport tweede terugmelding van haar opleidingen bachelor en master of Arts in de Taal- en regiostudies: Oude

Nabije Oosten en heeft zij een klacht ingediend bij de interne beroepscommissie visitatierapporten. De interne beroepscommissie heeft het bezwaar ontvankelijk verklaard en, na onderzoek van de bezwaren, haar beslissing aan de betrokken instelling en de visitatiecommissie overgemaakt. De beroepscommissie verklaart het beroep ongegrond.

HOOFDSTUK II

Algemene beschouwingen

Naast de bevindingen die in de deelrapporten beschreven staan, wil de visitatiecommissie zes algemene punten onder de aandacht van de gevisiteerde opleidingen brengen.

1 DE FORMULERING VAN HET DOMEINSPECIFIEKE REFERENTIEKADER

De opleidingen hebben naast het beoogde eindniveau dat specifiek voor elke opleiding geldt, gezamenlijk een domeinspecifiek leerresultatenkader opgesteld, dat zou moeten gelden voor alle opleidingen Oosterse Studies in Vlaanderen. Het is de commissie opgevallen dat deze doelstellingen onduidelijk gedefinieerd zijn, en dus tot misverstanden kunnen leiden. Wat wordt precies bedoeld met ‘intermediaire’ (voor de bacheloropleidingen) en ‘gevorderde’ (voor masteropleidingen) taalvaardigheden? Wordt er binnen elke opleiding evenveel aandacht besteed aan luisteren, lezen, spreken, schrijven en begrijpen (in het geval van levende talen), of ligt de nadruk op een aantal specifieke vaardigheden? Zijn studenten die de bacheloropleidingen hebben afgerond bijvoorbeeld in staat om een degelijke conversatie te voeren in de doeltaal?

2 ACADEMISCHE AARD VAN DE OOSTERSE STUDIES OPLEIDINGEN

De opleidingen Oosterse Studies hebben een moeilijke taak. Ze moeten onderwijs van een taal die voor een Vlaamse student helemaal vreemd is, en die ver weg staat van de gangbare Europese talen, combineren met het bijbrengen van kennis van de geschiedenis, de cultuur en de maatschappij van de bestudeerde regio's. Daarnaast moeten de studenten leren hoe zij de verworven kennis kritisch moeten situeren, moeten toepassen en hierover moeten rapporteren. Een moeilijke opgave, waarbij het academische aspect soms te weinig aandacht krijgt. De commissie stelde op basis van de ingekeken documenten en de gesprekken met studenten en docenten vast dat opleidingsonderdelen die de academische vaardigheden zouden moeten aanscherpen sterk gericht zijn op een 'encyclopedische' benadering. Terwijl de commissie het belang hiervan erkent, wil ze benadrukken dat de opleidingen het stimuleren van kritisch denken en het ontwikkelen van leergierigheid en academische nieuwsgierigheid onder de studenten nooit uit het oog mogen verliezen, om zo de wetenschappelijke aard van een academische opleiding te kunnen waarborgen. De commissie is zich ervan bewust dat dit geen makkelijke opgave is, vooral als men met beperkte middelen te werk moet gaan.

3 MASTERPROEVEN

De encyclopedische benadering is goed voelbaar in de masterproeven. De proeven zijn vaak nogal encyclopedisch van aard en lang van stof. Dit is enigszins te verklaren doordat ze als een holistische monografie worden aanzien, en ook als zodanig worden geëvalueerd. Een masterproef in de vorm van een academisch artikel – in plaats van een monografie – zou mogelijkheden bieden voor meer methodologische en academische verdieping.

4 HET GEBRUIK VAN ENGELS

In tegenstelling tot opleidingen die bij vrijwel elke universiteit aangeboden worden zijn de opleidingen Oosterse Studies opleidingen in Vlaanderen en elders uniek. Docenten en studenten die tot de gemeenschap van Oosterse Studies behoren, moeten voortdurend ontwikkelingen buiten de grenzen volgen om parochialiteit te voorkomen. Het is daarom uiterst belangrijk dat communicatie in de Engelse taal vanaf het bachelorstadium gestimuleerd wordt. Op basis van het leesmateriaal dat de commissie tijdens haar

bezoeken kon inkijken, concludeert ze dat studenten veel in het Engels lezen. De commissie is echter van mening dat schrijf- en spreekvaardigheid in de Engelse taal aan de leerresultaten moet worden toegevoegd. Deze zijn immers onontbeerlijk in een studiedomein waar de doeltaal niet de communicatietaal is in het wetenschapsdomein.

De commissie is ook van mening dat studenten moeten worden aangemoedigd, maar niet verplicht, om hun masterproef in het Engels te schrijven. Op die manier kan hun masterproef in het kader van internationale wetenschapsbeoefening een grotere waarde hebben. Tevens kan dit een meerwaarde vormen voor de afgestudeerden op de arbeidsmarkt.

5 BEPERKTE CARRIÈRE MOGELIJKHEDEN VAN HET AAP EN PRAKTIJKASSISTENTEN

Naast de onderwijsbelasting van het personeel waaraan de commissie in de deelrapporten uitvoerige aandacht besteed, wil de commissie aandacht schenken aan het personeelsbeleid van het AAP en praktijkassistenten. Ze zijn vaak hoog gekwalificeerde specialisten, maar worden aangesteld op tijdelijke contracten. Dat brengt niet alleen werkonzekerheid met zich mee, maar beperkt ook hun groei mogelijkheden. De commissie wil benadrukken dat dergelijke praktijken schadelijk kunnen zijn voor het kweken van wetenschappers die de toekomst van de Vlaamse academische wereld zouden kunnen zijn. Velen onder hen hebben geen andere keuze dan de wetenschapsbeoefening te verlaten of te vertrekken naar het buitenland.

6 MEER SAMENWERKING TUSSEN LEUVEN EN GENT

In de rapporten werd het onderwerp 'samenwerking' herhaaldelijk aangekaart. Dit geldt niet alleen voor de samenwerking tussen docenten binnen een opleiding, of het uitwisselen van 'best practice' tussen verschillende opleidingen binnen eenzelfde universiteit. De commissie wil opmerken dat Oosterse Studies in Vlaanderen veel baat zouden kunnen hebben bij meer samenwerking tussen de Katholieke Universiteit Leuven en de Universiteit Gent. Dit zou bijvoorbeeld gerealiseerd kunnen worden door intervisie tussen taaldocenten of een jaarlijks terugkerende studentenconferentie.

HOOFDSTUK III

De opleidingen Oosterse Studies in vergelijkend perspectief

In dit hoofdstuk geeft de commissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de academische opleidingen Oosterse Studies in Vlaanderen. Zij besteedt hierbij voornamelijk aandacht aan elementen die haar het meest in het oog zijn gesprongen of die zij belangrijk acht, en aan opvallende overeenkomsten dan wel verschillen tussen de opleidingen. Per generieke kwaliteitswaarborg geeft de visitatiecommissie haar bevindingen weer en verwijst hierbij naar de toestand binnen de verschillende opleidingen. De wijze van voorstellen geeft de opleidingen de mogelijkheid zich, althans voor wat betreft de aangehaalde punten, ten opzichte van elkaar te positioneren. Het is geenszins de bedoeling van de commissie om de individuele rapporten van de opleidingen aan de verschillende instellingen in detail te herhalen, al zullen bepaalde delen uit dit rapport wel terugkomen in de opleidingsrapporten. Voor een volledige onderbouwing van de oordelen en de scores van de commissie, verwijst de commissie naar de opleidingsrapporten.

Alle hier betrokken opleidingen worden aangeboden door de Universiteit Gent (UGent) en de Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven). Aan de UGent worden de bachelor en master of Arts in de Oosterse Talen en Culturen aangeboden. De bacheloropleiding aan de UGent heeft vijf trajecten: Mesopotamië, India, China, Japan en Arabistiek en Islamkunde. Ook de masteropleiding Oosterse Talen en Culturen bestaat uit vijf trajecten: Assyriologie (Akkadisch-Arabisch), Arabisch-Islamitische Taal en Cultuur (Modern Arabisch-Klassiek Arabisch), Indische Taal en Cultuur, Chinese

Taal en Cultuur en Japanse Taal en Cultuur. Bij de visitatie Oosterse Studies zijn eveneens vier bachelor- en vier masteropleidingen van de KU Leuven betrokken. Het betreft de bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Japanologie, de bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Sinologie, de bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde, de bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Oude Nabije Oosten.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 1 - BEOOGD EINDNIVEAU

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van alle opleidingen als voldoende.

De opleidingsverantwoordelijken in de vakdomeinen binnen de Oosterse Studies van de UGent en de KU Leuven hebben samen een domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR) opgesteld. Dit kader bepaalt de minimum-eisen waaraan een opleiding in de Oosterse Studies in Vlaanderen moet voldoen. De commissie is van mening dat het domeinspecifiek leerresultatenkader de lat voor de opleidingen hoog legt. Binnen het kader dat door het DLR wordt aangereikt, hebben de bachelor- en masteropleidingen de eigenheid van hun opleiding vertaald in een eigen opleidingsspecifiek leerresultatenkader (OLR).

De bachelor- en masteropleiding aan de UGent profileren zich elk als een 'gecombineerde studierichting' waar zowel taal als cultuur (met een belangrijke geschiedkundige component) deel uitmaken van dit profiel. Hierbij profileren de bachelor- en masteropleiding zich op twee pijlers: ten eerste op de band tussen heden en verleden. Ten tweede focussen de bachelor- en masteropleiding in hun profilering op de nauwe verbondenheid van de bestudeerde talen en culturen met hun regionale, transregionale en globale omgeving.

De opleidingen bachelor- en master Japanologie, Sinologie en Arabistiek en Islamkunde aan de KU Leuven profileren zich eveneens als studies waarbij taal- en regio met elkaar worden verweven. De focus bij deze opleidingen ligt, anders dan aan de UGent, meer op het verwerven van de moderne taal. In de opleidingen Japanologie wordt bijvoorbeeld resoluut gekozen voor moderne taal, hoewel in het studieprogramma ook klassieke taal aan bod komt. Daarnaast wordt de nadruk gelegd op de studie van de dynamiek van de instellingen van het moderne (1868–1945) en van het

hedendaagse (1945–...) Japan. In de masteropleiding Sinologie ligt naast taalvaardigheid dan weer een klemtoon op filosofie en geschiedenis. In de opleidingen Arabistiek en Islamkunde ligt het accent op islamkunde en geschiedenis, terwijl kunst en cultuur eerder inleidend aan bod komen. Ook voor deze opleidingen Arabistiek en Islamkunde geldt dat taalverwerving als de ruggengraat wordt beschouwd waarop de programma's worden opgebouwd. Hierbij ligt de focus op actieve kennis van het Modern Standaard Arabisch in combinatie met een gesproken variant (Levantijs Arabisch) en Klassiek Arabisch. De opleidings specifieke leerresultaten van de bachelor- en masteropleiding Oude Nabije Oosten zijn sterk gedifferentieerd voor elk van de drie afstudeerrichtingen: Egyptologie, Syro-Mesopotamië en Syro-Palestina. Het lijkt dat ze zich de facto profileren als drie volledig van elkaar losstaande opleidingen die daarnaast enkele algemeen wetenschappelijke competenties gemeenschappelijk nastreven.

Voor alle opleidingen geldt dat alle profileringen voldoen aan de eisen van het Vlaams kwalificatieraamwerk en het gevalideerde domeinspecifieke leerresultatenkader. Ze sluiten aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleidingen. De opleidingsverantwoordelijken hebben bij het opstellen van de OLR goed nagedacht over het karakter van de bachelor- en masteropleidingen en over wat men precies wil bereiken bij het afleveren van het diploma aan de studenten. Voor alle opleidingen waarin levende talen worden bestudeerd, geldt dat de taal gerelateerde beoogde leerresultaten ambitieus zijn geformuleerd. In de opleidingen aan de UGent waar meerdere talen worden gecombineerd, wordt daardoor de ambitie nog hoger gelegd. Mondiaal is er slechts een minderheid van opleidingen in het domein Oosterse Studies die het nog aandurven dit ambitieniveau met combinatie taal en cultuur in heden en verleden na te streven zoals aan de UGent het geval is. Zo is de voor de studenten verplichte combinatie van oude talen met nieuwe talen doordacht maar internationaal nog maar weinig voorkomend aangezien de tendens opkomt om oude talen stiefmoederlijk te behandelen. Het gevaar bestaat dan ook dat de hoge ambitie in sommige gevallen een hypotheek kan leggen op de realisatie van deze beoogde leerresultaten.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 2 - ONDERWIJSPROCES

De commissie beoordeelt het onderwijsproces als onvoldoende voor de opleidingen bachelor en master of arts in de Taal- en regiostudies: Oude Nabije Oosten aan de KU Leuven, als voldoende voor de opleidingen bachelor en master of arts in de Oosterse Talen en Culturen aan de UGent, de bachelor en master of arts in de Taal- en regiostudies Arabistiek en Islamkunde aan de KU Leuven en als goed voor de opleidingen bachelor en master of arts in de Taal- en regiostudies: Japanologie en de bachelor en master of arts in de Taal- en regiostudies: Sinologie aan de KU Leuven.

Alle bachelor- en masteropleidingen maken in hun programma een degelijke vertaling van hun beoogde leerresultaten. De balans die de opleidingen Oosterse Talen en Culturen aan de UGent hanteren tussen de taal- en cultuurvakken is volgens de commissie evenwichtig. Men heeft er bewust naar gestreefd om deze te integreren. De bachelor- en masteropleiding aan de UGent kiezen er expliciet voor om twee talen/taalvarianten te combineren, waarbij men een klassieke en een moderne taal behandelt. De commissie meent dat deze combinatie bijzonder is in vergelijking tot andere universiteiten. Wel stelt de commissie dat deze combinatie zeer zwaar is en dat het weinig realistisch is dat studenten voor beide talen een even hoog niveau zullen halen. De opleidingen kiezen zeer bewust voor een grote aandacht voor de klassieke taal, wat volgens de commissie een meerwaarde is. De afgelopen jaren werd het curriculum wel aangepast en werden meer studiepunten toegekend aan de moderne taal. Zo hebben de opleidingen in vergelijking met het verleden er voor gezorgd dat er meer uren besteed worden aan mondelinge taalverwerving. Toch geven zowel de studenten als alumni aan dat volgens hen nog meer tijd nodig is om mondelinge taalvaardigheid te ontwikkelen. De mondelinge vaardigheden waren in vele gesprekken van de commissie een onderwerp van discussie: het gevoel dat hier meer in moet geïnvesteerd worden, wordt ook door de commissie ondersteund.

De opleidingen Japanologie en Sinologie aan de KU Leuven schenken in hun eveneens evenwichtig opgebouwde programma's daarentegen veel aandacht aan het ontwikkelen van de taalvaardigheden van de studenten. Dit plaatst deze opleidingen in een sterke positie binnen de internationale context. De commissie is onder de indruk van de resultaten die in het onderwijsproces op het vlak van taalverwerving behaald worden, maar wil tegelijkertijd benadrukken dat taalvaardigheid nooit als een doel op zich beschouwd moet worden. Globaal meent de commissie dus dat

deze bachelor- en masteropleidingen beschikken over een diverse en op de leerresultaten toegespitste variatie aan werkvormen waarbij ook goede leermaterialen worden gebruikt. De studenten geven aan dat ze de diverse werkvormen weten te smaken.

Ook de bachelor- en masteropleiding Arabistiek en Islamkunde aan de KU Leuven heeft een evenwichtig opgebouwd programma met een variatie aan werkvormen al zou mondelinge taalverwerving een groter aandeel in het opleidingsprogramma kunnen krijgen zowel in de bachelor- als in de masteropleiding. Uit de gesprekken met de commissie blijkt dat ook de studenten vragende partij zijn om hun taal sterker actief en interactief mondeling te oefenen. Uit de gesprekken met de commissie werd duidelijk dat de onderlinge samenwerking tussen docenten en taaldocenten kunnen versterkt worden om samen een doordacht didactisch model voor taalverwerving op te stellen.

De bachelor- en masteropleiding Oude Nabije Oosten aan de KU Leuven heeft drie afstudeerrichtingen: Egyptologie, Syro-Mesopotamië en Syro-Palestina. De drie afstudeerrichtingen van zowel de bachelor- als de masteropleiding lopen vrij los van elkaar. De programmaopbouw binnen de drie afstudeerrichtingen verloopt in belangrijke mate niet sequentieel. Zo kregen de opleidingsverantwoordelijken van de studenten herhaaldelijk de feedback dat sommige inleidende opleidingsonderdelen, doordat deze maar om de twee jaar worden georganiseerd, pas laat in de studie aan bod komen. Dit zorgt voor ernstige problemen bij studenten die eerst opleidingsonderdelen met specifieke toegepaste inhoud gedoceerd krijgen en pas later opleidingsonderdelen waarin de begrippen en basis wordt gegeven om de specifieke inhoud van vroeger gedoeerde opleidingsonderdelen volledig te kunnen vatten. De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat ze door een gebrek aan docenten sommige opleidingsonderdelen niet jaarlijks kunnen organiseren, met voorgenoemde repercussies voor het onderwijs tot gevolg. Een verdere consequentie is een gebrek aan samenhang. Met begrip voor dit probleem, meent de commissie dat dit probleem ontoelaatbaar is. Dit werd reeds door de vorige visitatie gemeld, maar hier werd door de opleidingsverantwoordelijken geen gevolg aan gegeven.

Alle betrokken opleidingen schenken aandacht aan internationalisering in hun programma's. Dit is inherent aan het domein Oosterse Studies. In de meeste opleidingen hebben studenten de mogelijkheid om een buitenlandervaring op te doen in een regio waar een doeltaal uit de opleiding wordt gesproken. Idealiter maken alle studenten van deze mogelijkheden

gebruik en maakt het verblijf integraal deel uit van het opleidingsprogramma. Geen van de gevisiteerde opleidingen slaagt er voorlopig in deze optimale situatie te realiseren.

De commissie is er voor alle opleidingen van overtuigd dat de kwalificaties van het personeel ruim voldoende zijn om de opleidingen te dragen. De commissie wil dan ook benadrukken dat ze wetenschappelijke kwaliteit van het docerende personeel in alle betrokken opleidingen apprecieert. In sommige opleidingen dient de omgang met taaldocenten te worden herbekeken. In het licht van de ambitieuze leerdoelen inzake de taalvaardigheid is het in de opleidingen aan de UGent bijvoorbeeld wenselijk om het verouderde concept van “native speakers” los te laten en eerder toe te werken naar professionalisering en inkadering van moedertaaldocenten. In de opleidingen Arabistiek en Islamkunde aan de KU Leuven is het disciplinair profiel van de taaldocenten gebaseerd op andere expertises dan de expertise ‘onderwijs van Arabisch als vreemde taal’. Voor deze taaldocenten is dan ook gespecialiseerde professionalisering aangewezen. De opleidingen Japanologie aan de KU Leuven geven op dit vlak een goed praktijkvoorbeeld: De uitgebreide groep taaldocenten vormen er een goed gecoördineerd team. Ze bestaan uit een mix van zeven Belgische taaldocenten en drie ‘native speakers’. Ze hanteren een duidelijke taaldidactiek waarbij ze een gemeenschappelijk concept van vreemdetalenonderwijs gebruiken. Ook de ZAP leden geven er zelf taallessen modern Japans. Op die manier zijn de docenten goed op de hoogte van het taalniveau van de studenten en kunnen ze hier op inspelen in andere opleidingsonderdelen. Een soortgelijk goed praktijkvoorbeeld vond de commissie terug bij de opleidingen Sinologie aan de KU Leuven. De kwantiteit van het personeel is voor alle opleidingen eerder nipt en voor de opleidingen Oude Nabije Oosten aan de KU Leuven zelfs onvoldoende om de opleidingen en hun drie afstudeerichtingen kwalitatief in te richten.

Alle opleidingen zijn voorzien van de nodige materiële voorzieningen. Qua bibliotheekinfrastructuur hebben de opleidingen Japanologie en Sinologie aan de KU Leuven een Oost-Aziatische bibliotheek waar talrijke referentiewerken te vinden zijn. De bibliotheekcollectie in de opleidingen Arabistiek en Islamkunde voldoet door financiële problemen slechts op basisniveau aan de behoeften van de masterstudenten. Wat betreft de opleidingen aan de UGent, is men bezig met de centralisatie van alle vakbibliotheken in een centrale bibliotheek Letteren en Wijsbegeerte. Dit proces is nog volop aan de gang en momenteel zijn de vakbibliotheken van China, Japan en India nog verspreid over verschillende lokalen en bureaus. Studenten in

de Gentse opleidingen geven aan dat het boekenaanbod niet in alle geval toereikend is en er wel wat boeken verdwenen zijn bij de verhuis van Mesopotamië en Arabistiek naar de algemene bibliotheek. Het is dan ook een blijvend aandachtspunt dat er een evenwicht gevonden wordt tussen inkrimpende financiering en het uitbouwen van een bibliotheek die toereikend is voor de studenten. Docenten helpen er de studenten wel bij het vergaren van de gevraagde boeken en artikels. Voor de opleidingen Oude Nabije Oosten aan de KU Leuven zijn de bibliotheekvoorzieningen volstrekt ontoereikend. Studenten moeten soms naar het buitenland om relevante literatuur te kunnen raadplegen.

De meeste opleidingen zijn begaan met de zorg voor de kwaliteit van de opleiding en implementeren consequent de nodige verbetermaatregelen. Dit is niet het geval bij de opleidingen Oude Nabije Oosten aan de KU Leuven waar de commissie moest vaststellen dat er op basis van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie, acht jaar geleden, in een minderheid van de gevallen maatregelen tot verbetering werden genomen gerelateerd aan de concrete suggesties in het visitatierapport 2006. Ook de contacten tussen de docenten onderling zijn in deze opleiding schaars. Alle andere opleidingen in de Oosterse Studies aan de UGent en de KU Leuven zetten zich wel in om de kwaliteit van de opleidingen te bewaken en te verbeteren. De grootste verbeteringslag zag de visitatiecommissie bij de opleidingen Arabistiek en Islamkunde aan de KU Leuven die bij de vorige visitatie niet voldeden aan de basiskwaliteit.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 3 - GEREALISEERDE EINDNIVEAU

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau voor alle opleidingen als voldoende.

De visitatiecommissie heeft op basis van de door de opleidingen aan de UGent beschikbaar gestelde documenten kunnen vaststellen dat de opleidingen aan een gemeenschappelijk gedragen en geformaliseerde toetsvisie en -beleid aan het werken zijn. Dit is nodig aangezien nu per traject voor dezelfde opleidingsonderdelen andere beoordelingscriteria worden gehanteerd. De commissie ondersteunt de opleidingen in het voornemen om in hun toekomstige toetsvisie de weging van de deelaspecten van een beoordeling duidelijker af te spreken en transparanter te maken naar studenten toe. Toch kon de commissie vaststellen op basis van onder meer

examenopgaven met verbeterleutels, ingevulde examens en aanvullende gesprekken dat de opleidingen nu reeds over een degelijk impliciet toetsbeleid beschikken. Voor verschillende opleidingsonderdelen waar papers voor geschreven dienen te worden – waaronder de masterproef – zijn beoordelingsroosters opgesteld die aandacht hebben voor verschillende aspecten van een paper. Ongeveer een zelfde vaststelling deed de commissie bij de opleidingen aan de KU Leuven: men is er aan het werken aan een expliciete gemeenschappelijk gedragen toetsvisie maar reeds nu wordt een impliciet en functioneel toetsbeleid gehanteerd.

Het academiejaar wordt zowel voor de opleidingen van de UGent als de opleidingen aan de KU Leuven opgesplitst in twee semesters. Na elk semester volgt een examenperiode. De opleidingen gebruiken allen diverse evaluatievormen die toegespitst zijn op het behalen van de beoogde leerresultaten. De examenroosters zijn aan de KU Leuven bij aanvang van het academiejaar gekend.

Alle door de commissie ingekeken masterproeven zijn van een degelijk niveau. Voor alle opleidingen geldt dat de methodologische componenten van de opleiding ten behoeve van de masterproef kunnen versterkt worden. De commissie meent dat de opleidingen hierbij kunnen leren van elkaars goede praktijkvoorbeelden door deze in alle opleidingen te integreren. Een verbeterlag kan bij sommige masteropleidingen eveneens worden gemaakt door de soms uitgebreide monografieën te vervangen door masterproeven in artikelvorm en door het stimuleren van masterproeven in de Engelse taal.

De opleidingen Oosterse Studies kennen allen een beperkt aantal studenten. Dit maakt het moeilijk een statistisch rendement van de opleidingen te bepalen. Over de verschillende academiejaren heen blijken alle opleidingen een degelijk maar eerder laag studierendement te hebben.

HOOFDSTUK IV

Tabel met scores

In de hierna volgende tabel wordt het oordeel van de commissie op de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het accreditatiekader weergegeven.

Per generieke kwaliteitswaarborg (GKW) wordt in de tabel aangegeven of de opleiding hier volgens de commissie onvoldoende, voldoende, goed of excellent scoort. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal.

In de opleidingsrapporten is inzichtelijk gemaakt hoe de commissie tot haar oordeel is gekomen. Het is dan ook duidelijk dat de scores in onderstaande tabel gelezen en geïnterpreteerd moeten worden in samenhang met de onderbouwing ervan in de opleidingsrapporten.

Verklaring van de scores op de **generieke kwaliteitswaarborgen**.

Voldoende (V)	De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit
Goed (G)	De opleiding overstijgt systematisch de basiskwaliteit
Excellent (E)	De opleiding steekt ver uit boven de basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld
Onvoldoende (O)	de generieke kwaliteitswaarborg is onvoldoende aanwezig

Regels voor het bepalen van de scores voor het **eindoordeel**:

Voldoende (V)	het eindoordeel over een opleiding is 'voldoende' indien de opleiding aan alle generieke kwaliteitswaarborgen voldoet.
Goed (G)	het eindoordeel over een opleiding is 'goed' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'goed' worden beoordeeld, waaronder in elk geval de derde: gerealiseerd eindniveau.
Excellent (E)	het eindoordeel over een opleiding is 'excellent' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'excellent' worden beoordeeld, waaronder in elk geval de derde: gerealiseerd eindniveau.
Onvoldoende (O)	het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'onvoldoende' indien alle generieke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld.
Voldoende met beperkte geldigheidsduur (V*)	het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'voldoende met beperkte geldigheidsduur', d.w.z. beperkter dan de accreditatietermijn, indien bij een eerste visitatie één of twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld.

	GKW 1 Beoogd eindniveau	GKW 2 Onderwijs- proces	GKW 3 Gerealiseerd eindniveau	Eindoordeel
UGent bachelor	V	V	V	V
UGent Master	V	V	V	V
KU Leuven Japanologie Bachelor	V	G	V	V
KU Leuven Japanologie Master	V	G	V	V
KU Leuven Sinologie Bachelor	V	G	V	V
KU Leuven Sinologie Master	V	G	V	V
KU Leuven Arabistiek en Islamkunde Bachelor	V	V	V	V
KU Leuven Arabistiek en Islamkunde Master	V	V	V	V
KU Leuven Oude Nabije Oosten Bachelor	V	O	V	V'
KU Leuven Oude Nabije Oosten Master	V	O	V	V'

DEEL 2

Opleidingsrapporten

UNIVERSITEIT GENT

Oosterse Talen en Culturen

SAMENVATTING Oosterse talen en culturen

Bachelor of Arts in de Oosterse Talen en Culturen

Van 2 tot 4 oktober werd de bachelor of Arts in de Oosterse Talen en Culturen van de UGent, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De bacheloropleiding Oosterse Talen en Culturen valt onder de bevoegdheid van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte. De bacheloropleiding omvat 180 studiepunten. Jaarlijks stromen gemiddeld 67 studenten in in de bacheloropleiding. De opleiding Oosterse Talen en Culturen omvat verschillende vakgebieden: Mesopotamië/Oude Nabije Oosten, Arabistiek en Islamkunde, Indische Taal en Cultuur, Chinese Taal en Cultuur, en Japanse Taal en Cultuur.

De opleiding profileert zich als een 'gecombineerde studierichting' waar zowel taal als cultuur (met een belangrijke geschiedkundige component) deel uitmaken van dit profiel. Deze verbondenheid van Oosterse taal en Oosterse cultuur vormt dan ook de belangrijkste pijler van de opleiding waarbij deze streeft naar een intensief taalprogramma gecontextualiseerd binnen een culturele omgeving (maatschappelijk, filosofisch, religieus, geschiedkundig en literair).

Daarnaast profileert de opleiding zich op twee andere pijlers: ten eerste de band tussen heden en verleden. Hedendaagse vraagstukken sluiten vaak aan bij geschiedkundige fenomenen, en kwesties uit het verleden hebben vaak nog een significante neerslag in het heden. Ten tweede focussen de bachelor- en masteropleiding in hun profilering op de nauwe verbondenheid van de bestudeerde talen en culturen met hun regionale, transregionale en globale omgeving.

Programma

Het studieprogramma van de bachelor in de Oosterse Talen en Culturen omvat 180 studiepunten. Deze studiepunten worden in het modeltraject onderverdeeld in 60 studiepunten per academiejaar. Het studieprogramma is opgedeeld in drie onderdelen in het eerste bachelorjaar en in vier onderdelen in het tweede en het derde bachelorjaar. Studenten eerste bachelor krijgen taalvakken (25 SP), cultuurvakken (20 SP) en algemene opleidingsonderdelen (15 SP). In het tweede en derde bachelorjaar krijgen studenten 25 studiepunten taalpakket per bachelorjaar (= 50 SP); 20 studiepunten cultuur en methodologie per bachelorjaar (= 40 SP) en 15 studiepunten minor per bachelorjaar (= 30 SP), met uitzondering van die studenten die kiezen voor een verblijf in de bestudeerde regio. Voor hen neemt de hoeveelheid aan taal- en cultuurvakken toe omdat ze vooral deze tijdens hun verblijf opnemen. De studenten kiezen bij aanvang van hun opleiding voor een traject: Japan, India, China, Mesopotamië of Arabistiek en Islamkunde.

Hoewel de verschillende trajecten eenzelfde opbouw hebben, blijkt dat deze vrij onafhankelijk operationeel functioneren: zo hebben de studenten weinig contact met studenten uit andere trajecten. Ze ervaren het eerder als vijf afzonderlijke opleidingen dan als vijf trajecten binnen een opleiding. De balans die de opleidingen hanteren tussen de taal- en cultuurvakken is volgens de commissie evenwichtig. Men heeft er bewust naar gestreefd om deze te integreren.

De opleiding kiest er expliciet voor om twee talen/taalvarianten te combineren, waarbij men een klassieke en een moderne taal behandelt. Dit is bijzonder in vergelijking tot andere universiteiten. Deze combinatie is wel zwaar en het is weinig realistisch dat studenten voor beide talen een even hoog niveau zullen halen. De opleiding kiest zeer bewust voor een grote aandacht voor de klassieke taal.

De opleiding heeft een goede mix aan onderwijsvormen die aansluit bij de beoogde leerresultaten per opleidingsonderdeel. De keuze van het leer-materiaal is ook zeer degelijk. Zo is de keuze van de handboeken bij de taalopleidingsonderdelen een evenwichtige balans tussen de verschillende vaardigheden (lezen, vertalen, spreken, schrijven, grammatica).

De laatste jaren zijn er meer uitgebreide mogelijkheden op het vlak van internationalisering. Zo werd ingezet op het uitwerken van een buitenland-semester (Chinasemester en India-semester in het eerste semester van derde bachelor, en de mogelijkheid tot een Japansemester in het vierde of zesde semester van de bachelor).

Beoordeling en toetsing

De opleiding volgt een semestersysteem met evaluaties op het einde van elk semester. Daarnaast zijn er ook permanente evaluaties. De opleidingson-derdelen steunen volgens de commissie op gevarieerde evaluatievormen. Er worden zowel schriftelijke als mondelinge examenvormen gehanteerd. Vooral in de (taal)opleidingsonderdelen wordt gebruik gemaakt van per-manente evaluatie. Een aandachtspunt is de spreiding van evaluatie (zowel wat examens als tussentijdse evaluaties betreft). Globaal beschouwd geldt dat de toetsing transparant verloopt en studenten op hun vraag voldoende feedback krijgen. De toetsing van de mondelinge taalvaardigheid is een verbeterpunt.

Begeleiding en ondersteuning

De gebouwen zijn sterk verouderd en zijn dringend aan een opknapbeurt toe. Momenteel krijgen de studenten les in maffe, oude leslokalen. De universiteit is echter begonnen aan een grondige renovatie van zowel de locatie Blandijn als Rozier waarin een groot deel van de lessen doorgaan en waarin zich ook de kantoren van het personeel bevinden. Wat de materiële voorzieningen die nodig zijn voor het onderwijs betreft, zijn deze hier wel voldoende aanwezig.

Er is een uitgebreid aanbod aan niet-materiële voorzieningen waaronder studietrajectbegeleiding voor studenten. De studiebegeleider is verant-woordelijk voor de gehele faculteit en met het grote aantal opleidingen, minormogelijkheden en aantal studenten is het een blijvend aandachts-punt dat elke student voldoende individueel begeleid kan worden. Een deel van deze begeleiding wordt echter ook door de docenten gedaan, gezien de kleine afstand tussen docenten en studenten.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het diplomarendement is vrij laag. Dit is te relateren aan de lage instroom en doorstroom die de opleiding kent. Doorheen het opleidingstraject vallen studenten uit en het aantal afstudeerders ligt vrij laag. Bovendien blijkt uit de cijfers dat studenten steeds meer tijd nodig hebben om hun bachelor en master af te ronden. De meeste studenten stromen na hun bacheloroopleiding door naar de masteropleiding in de Oosterse Talen en Culturen.

Master of Arts in de Oosterse Talen en Culturen

Van 2 tot 4 oktober werd de master of Arts in de Oosterse Talen en Culturen van de UGent, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding valt onder de bevoegdheid van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte. De masteropleiding omvat 60 studiepunten. Jaarlijks stromen gemiddeld 30 studenten in in de masteropleiding. De opleiding Oosterse Talen en Culturen omvat verschillende vakgebieden: Mesopotamië/Oude Nabije Oosten, Arabistiek en Islamkunde, Indische Taal en Cultuur, Chinese Taal en Cultuur, en Japanse Taal en Cultuur.

De opleiding profileert zich als een 'gecombineerde studierichting' waar zowel taal als cultuur (met een belangrijke geschiedkundige component) deel uitmaken van dit profiel. Deze verbondenheid van Oosterse taal en Oosterse cultuur vormt dan ook de belangrijkste pijler van de opleiding waarbij deze streeft naar een intensief taalprogramma gecontextualiseerd binnen een culturele omgeving (maatschappelijk, filosofisch, religieus, geschiedkundig en literair).

Daarnaast profileert de opleiding zich op twee andere pijlers: ten eerste de band tussen heden en verleden. Hedendaagse vraagstukken sluiten vaak aan bij geschiedkundige fenomenen, en kwesties uit het verleden hebben vaak nog een significante neerslag in het heden. Ten tweede focust de opleiding in haar profilering op de nauwe verbondenheid van de bestudeerde talen en culturen met hun regionale, transregionale en globale omgeving.

Programma

De masteropleiding Oosterse Talen en Culturen omvat 60 studiepunten en bestaat uit vijf trajecten: Assyriologie (Akkadisch-Arabisch), Arabisch-Islamitische Taal en Cultuur (Modern Arabisch-Klassiek Arabisch), Indische Taal en Cultuur, Chinese Taal en Cultuur en Japanse Taal en Cultuur. Elk traject bestaat uit een basismodule taal en cultuur, met voor 20 studiepunten 'Taal, tekst en context' en voor 5 studiepunten 'Cultuur in perspectief'. Daarnaast volgen studenten een onderzoeksseminarie (10 SP) en kiezen ze een keuzeopleidingsonderdeel voor 5 studiepunten. De Masterproef omvat 20 studiepunten.

Hoewel de verschillende trajecten eenzelfde opbouw hebben, blijkt dat deze vrij onafhankelijk operationeel functioneren: zo hebben de studenten weinig contact met studenten uit andere trajecten. Ze ervaren het eerder als vijf afzonderlijke opleidingen dan als vijf trajecten binnen een opleiding. De balans die de opleiding hanteert tussen de taal- en cultuurvakken is volgens de commissie evenwichtig. Men heeft er bewust naar gestreefd om deze te integreren.

De opleiding kiest er expliciet voor om twee talen/taalvarianten te combineren, waarbij men een klassieke en een moderne taal behandelt. Dit is bijzonder in vergelijking tot andere universiteiten. Deze combinatie is wel zwaar en het is weinig realistisch dat studenten voor beide talen een even hoog niveau zullen halen. De opleiding kiest zeer bewust voor een grote aandacht voor de klassieke taal.

De opleiding heeft een goede mix aan onderwijsvormen die aansluit bij de beoogde leerresultaten per opleidingsonderdeel. De keuze van het leer materiaal is ook zeer degelijk. Zo is de keuze van de handboeken bij de taalopleidingsonderdelen een evenwichtige balans tussen de verschillende vaardigheden (lezen, vertalen, spreken, schrijven, grammatica).

De laatste jaren zijn er meer uitgebreide mogelijkheden op het vlak van internationalisering. Zo werd ingezet op het uitwerken van een buitenlandsemester.

Beoordeling en toetsing

De opleiding volgt een semestersysteem met evaluaties op het einde van elk semester. Daarnaast zijn er ook permanente evaluaties. De opleidingsonderdelen steunen op gevarieerde evaluatievormen. Er worden zowel schriftelijke als mondelinge examenvormen gehanteerd. Vooral in de (taal) opleidingsonderdelen wordt gebruik gemaakt van permanente evaluatie. Een aandachtspunt is de spreiding van evaluatie (zowel wat examens als tussentijdse evaluaties betreft). De toetsing verloopt transparant en studenten krijgen op hun vraag voldoende feedback.

Begeleiding en ondersteuning

De gebouwen zijn sterk verouderd en zijn dringend aan een opknapbeurt toe. Momenteel krijgen de studenten les in muffe, oude leslokalen. De universiteit is echter begonnen aan een grondige renovatie van zowel de locatie Blandijn als Rozier waarin een groot deel van de lessen doorgaan en waarin zich ook de kantoren van het personeel bevinden. Wat de materiële voorzieningen die nodig zijn voor het onderwijs betreft, zijn deze hier wel voldoende aanwezig.

Er is een uitgebreid aanbod aan niet-materiële voorzieningen waaronder studietrajectbegeleiding voor studenten. De studiebegeleider is verantwoordelijk voor de gehele faculteit en met het grote aantal opleidingen, minormogelijkheden en aantal studenten is het een blijvend aandachtspunt dat elke student voldoende individueel begeleid kan worden. Een deel van deze begeleiding wordt echter ook door de docenten gedaan, gezien de kleine afstand tussen docenten en studenten.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het diplomarendement is vrij laag. Dit is te relateren aan de lage instroom en doorstroom die de opleiding kent. Doorheen het opleidingstraject vallen heel wat studenten uit en het aantal afstudeerders ligt vrij laag. Bovendien blijkt uit de cijfers dat studenten steeds meer tijd nodig hebben om hun opleiding af te ronden. Heel wat studenten volgen een geïndividualiseerd traject en de opleiding en studenten gaven ook aan dat heel wat studenten er bewust voor kiezen om er een thesisjaar bij te nemen.

De masteropleiding biedt niet meteen uitweg tot een bepaald beroep, maar heeft tot doel studenten te vormen met een kritische geest en een gedegen kennis van de taal en cultuur van een Oosterse regio. Via onder meer de

minoren kan een student een meer arbeidsgerichte richting uitgaan die ook kan leiden tot een vervolgopleiding. Studenten die afstuderen kunnen dus in allerlei sectoren aan de slag.

ONDERWIJSVISITATIE Oosterse Studies **Academische bachelor en master of Arts** **in de Oosterse Talen en Culturen**

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleidingen bachelor en master of Arts in de Oosterse Talen en Culturen aan de Universiteit Gent. De visitatiecommissie bezocht deze opleidingen van 2 tot 4 oktober 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleidingen aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg,

internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

De opleidingen bachelor en master in de Oosterse Talen en Culturen vallen onder de bevoegdheid van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte. De bacheloropleiding omvat 180 studiepunten, de masteropleiding omvat 60 studiepunten. Jaarlijks stromen gemiddeld 67 studenten in in de bacheloropleiding, 30 studenten stromen gemiddeld in de masteropleiding in.

De opleiding Oosterse Talen en Culturen omvat verschillende vakgebieden: Mesopotamië/Oude Nabije Oosten, Arabistiek en Islamkunde, Indische Taal en Cultuur, Chinese Taal en Cultuur, en Japanse Taal en Cultuur. Keuzes in verband met het inzetten van beschikbare personele middelen binnen de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte hebben ertoe geleid dat het vakgebied 'Hebraïstiek en Jodendom' diende uit te doven. Dit laatste vakgebied maakt dan ook geen onderdeel uit van deze visitatie.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van zowel de bachelor als de masteropleiding als voldoende.

In het domein van de Oosterse Studies worden opleidingen georganiseerd aan twee universiteiten: UGent en KU Leuven. De opleidingsverantwoordelijken in het domein van de Oosterse Studies hebben samen een domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR) opgesteld. Dit kader bepaalt de minimumeisen waaraan een opleiding in de Oosterse Studies in Vlaanderen moet voldoen. De commissie is van mening dat het domeinspecifiek leerresultatenkader de lat voor de opleidingen hoog legt. Binnen het kader dat door het DLR wordt aangereikt, hebben de bachelor- en masteropleiding of Arts in de Oosterse Talen en Culturen de eigenheid van hun

opleiding – met nadruk op de verbondenheid van Oosterse taal en cultuur, op de relevantie van het historisch perspectief, en op de meerwaarde van transculturaliteit – vertaald in een eigen opleidings-specifiek leerresultatenkader (OLR).

De bachelor- en masteropleiding profileren zich volgens hun ZER elk als een 'gecombineerde studierichting' waar zowel taal als cultuur (met een belangrijke geschiedkundige component) deel uitmaken van dit profiel. Deze verbondenheid van Oosterse taal en Oosterse cultuur vormt dan ook de belangrijkste pijler van de bachelor- en masteropleiding waarbij deze streeft naar een intensief taalprogramma gecontextualiseerd binnen een culturele omgeving (maatschappelijk, filosofisch, religieus, geschiedkundig en literair).

Daarnaast profileren de bachelor- en masteropleiding zich op twee andere pijlers: ten eerste de band tussen heden en verleden. Hedendaagse vraagstukken sluiten vaak aan bij geschiedkundige fenomenen, en kwesties uit het verleden hebben vaak nog een significante neerslag in het heden. Ten tweede focussen de bachelor- en masteropleiding in hun profilering op de nauwe verbondenheid van de bestudeerde talen en culturen met hun regionale, transregionale en globale omgeving.

De commissie is van mening dat de bachelor- en masteropleiding een duidelijke profilering hebben die voldoet aan de eisen van het Vlaams kwalificatieraamwerk. De opleidingsverantwoordelijken hebben bij het opstellen van de OLR goed nagedacht over het karakter van de bachelor- en masteropleiding en over wat men precies wil bereiken bij het afleveren van het diploma aan de studenten. De commissie apprecieert hierbij in het bijzonder de aandacht die wordt geschonken aan het maatschappelijk vormende karakter van de bachelor- en masteropleiding. Tussen de beoogde leerresultaten van de bacheloropleiding en de masteropleiding, constateert de commissie voldoende differentiatie: men streeft in de master naar een gevorderd niveau en dit niveau ligt hoger dan wat men op het einde van de bacheloropleiding wenst te bereiken.

De opleidings-specifieke leerresultaten zijn ambitieus geformuleerd, ook in internationale context. Zeker wat betreft de taalkennis zijn de beoogde leerresultaten zeer ambitieus te noemen: 'intermediair niveau' in de bachelor en 'gevorderd niveau' in de master. De commissie waardeert de ambitie van de opleiding, maar meent dat deze taalgerelateerde doelstellingen in combinatie met de andere beoogde leerresultaten binnen de huidige studieperiode uitzonderlijk haalbaar zijn, ook in internationale context.

Differentiatie in verschillende ambitieniveaus van de beoogde competenties lijkt de commissie realistischer. Toch raadt de commissie aan om de inhoud van deze maatstaven in gezamenlijk gesprek en met verwijzing naar andere Europese opleidingen te verduidelijken. Een mogelijkheid hierbij is het nuanceren van de beoogde leerresultaten tussen de verschillende aspecten van taalverwerving (lezen, spreken, luisteren, schrijven) bij de vakgebieden die levende talen behandelen. Bij het vakgebied Mesopotamië kan men een opdeling maken tussen de kennis van de verschillende fasen en dialecten.

De commissie wil hierbij aantekenen dat ze de combinatie van klassieke en moderne componenten waarop de opleidingen zich profileren sterk apprecieert aangezien deze een hoge mate van diepgang garandeert. Mondiaal is er slechts een minderheid van opleidingen in het domein Oosterse Studies die het nog aandurven dit ambitieniveau met combinatie taal en cultuur in heden en verleden na te streven. Zo is de voor de studenten verplichte combinatie van oude talen met nieuwe talen doordacht maar internationaal nog maar weinig voorkomend aangezien de tendens opkomt om oude talen stiefmoederlijk te behandelen.

Wat de ontwikkeling van wetenschappelijke vaardigheden betreft, meent de commissie dat het beoogde ambitieniveau hoog is. Zo beschrijven de OLR dat reeds van de afgestudeerde bachelorstudent in de Oosterse Talen en Culturen verwacht wordt dat deze competent is “in wetenschappelijk onderzoeken met als doel een aanzet te geven tot nieuwe kenniscreatie en probleemoplossing”, met een aantal deelcompetenties waaronder “internationaal onderzoek (inclusief in de bestudeerde moderne Oosterse talen) identificeren, naar wetenschappelijke waarde schatten en benutten”. De commissie meent dat de bachelor- en masteropleiding naar de toekomst toe binnen de beoogde doelstellingen verder moeten specificeren wat het exacte beoogde niveau van elk van de opleidingsspecifieke leerresultaten is. Dit opdat zowel docenten als studenten een meer realistisch ambitieniveau zouden krijgen.

De commissie heeft op basis van het zelfevaluatierapport en de aanvullende gesprekken met vertegenwoordigers van het beroepenveld vastgesteld dat de beoogde leerresultaten voldoen aan de verwachtingen van het beroepenveld. Zeer specifiek wees het beroepenveld op het belang van de verwevenheid van de beheersing van de taal en de cultuur. Het is immers uiterst belangrijk dat in de communicatie met de Oosterse regio kennis van de cultuur meegenomen wordt.

Concluderend: De opleiding beoogt dat studenten Oosterse Talen en Culturen een brede probleemoplossende attitude, kritisch inzicht in de relevante context, met aandacht voor heden en verleden en voor de verbondenheid van maatschappelijke fenomenen, in een tijds- en regio-overschrijdend perspectief bij te brengen. Door de hoge ambitie in de bachelor- en masteropleiding kennen de bachelor- en masteropleiding volgens de commissie een duidelijke profilering tegenover de domeinspecifieke leerresultaten. De hoge ambitie kan echter in sommige gevallen een hypotheek leggen op de realisatie van deze beoogde leerresultaten (zie GKW 3). Op basis van deze afweging beoordeelt de visitatiecommissie de 'beoogde leerresultaten' als voldoende.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van zowel de bachelor- als de masteropleiding als voldoende.

Het studieprogramma van de bachelor in de Oosterse Talen en Culturen omvat 180 studiepunten. Deze studiepunten worden in het modeltraject onderverdeeld in 60 studiepunten per academiejaar. Het studieprogramma is opgedeeld in drie onderdelen in het eerste bachelorjaar en in vier onderdelen in het tweede en het derde bachelorjaar. Studenten eerste bachelor krijgen taalvakken (25 SP), cultuurvakken (20 SP) en algemene opleidingsonderdelen (15 SP). In het tweede en derde bachelorjaar krijgen studenten 25 studiepunten taalpakket per bachelorjaar (= 50 SP); 20 studiepunten cultuur en methodologie per bachelorjaar (= 40 SP) en 15 studiepunten minor per bachelorjaar (= 30 SP), met uitzondering van die studenten die kiezen voor een verblijf in de bestudeerde regio. Voor hen neemt de hoeveelheid aan taal- en cultuurvakken toe omdat ze vooral deze tijdens hun verblijf opnemen.

Conform het beoogde leerresultaten bestaat het taalpakket zowel uit moderne en klassieke talen. In de trajecten met een moderne taal worden 15 studiepunten besteed aan moderne taal (Arabisch; Hindi, Chinees, Japans). De overige 10 studiepunten gaan naar een klassieke taal die aansluit bij de culturele context van het vakgebied (Talen van het Oude Nabije Oosten; Klassiek Arabisch; Sanskrit; Klassiek Chinees). In het traject Mesopotamië volgen de studenten een pakket bestaande uit Talen van het Oude Nabije Oosten (10 SP) en Arabisch (15 SP). In het tweede en derde bachelorjaar wordt binnen de verschillende trajecten hetzelfde patroon gevolgd,

al zijn er enkele verschillen in accenten, afhankelijk van wat volgens de opleidingsverantwoordelijken binnen het vakgebied het meest relevant is.

De bacheloropleiding streeft er naar om de cultureel geïntereerde opleidingsonderdelen enerzijds nauw te laten aansluiten bij het taalpakket en om anderzijds hierbij oog te hebben voor regio-overschrijdende aspecten. In het eerste bachelorjaar nemen de studenten Oosterse Talen en Culturen 15 studiepunten op aan algemene opleidingsonderdelen, bestaande uit 5 opleidingsonderdelen van 3 studiepunten: Historisch overzicht van de wijsbegeerte; Overzicht van de historische kritiek; Inleiding tot de wereldgeschiedenis; Inleiding tot de voornaamste moderne literaturen; Inleiding tot taal- en tekststructuren.

In zowel het tweede als het derde bachelorjaar kiezen studenten een minorpakket dat bestaat uit 15 studiepunten. De studenten kunnen kiezen uit het volledige minoraanbod van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte. Voor elk keuzetraject werden aanbevolen minors aangeduid op basis van de voor het vakgebied inhoudelijke relevantie. De opleiding geeft aan ook rekening te houden met de arbeidsmarkt en mogelijke vervolgopleidingen na de masteropleiding:

Traject Mesopotamië

- Archeologie
- Globalisering en diversiteit
- Modern Arabisch
- Klassiek Arabisch

Traject India

- Globalisering en diversiteit
- Economie en bedrijfskunde
- Politieke en sociale wetenschappen
- Klassiek Chinees

Traject China

- Globalisering en diversiteit
- Economie en bedrijfskunde
- Politieke en sociale wetenschappen
- Modern Japans
- Sanskrit

Traject Japan

- Globalisering en diversiteit
- Economie en bedrijfskunde
- Politieke en sociale wetenschappen
- Modern Chinees

Traject Arabistiek en Islamkunde

- Globalisering en diversiteit
- Economie en bedrijfskunde
- Politieke en sociale wetenschappen
- Talen van het Oude Nabije Oosten
- Turkse taal
- Turkse taal en cultuur

De masteropleiding Oosterse Talen en Culturen omvat 60 studiepunten en bestaat uit vijf trajecten: Assyriologie (Akkadisch-Arabisch), Arabisch-Islamitische Taal en Cultuur (Modern Arabisch-Klassiek Arabisch), Indische Taal en Cultuur, Chinese Taal en Cultuur en Japanse Taal en Cultuur. Elk traject bestaat uit een basismodule taal en cultuur, met voor 20 studiepunten 'Taal, tekst en context' en voor 5 studiepunten 'Cultuur in perspectief'. Daarnaast volgen studenten een onderzoeksseminarie (10 SP) en kiezen ze een keuzeopleidingsonderdeel voor 5 studiepunten. De Masterproef omvat 20 studiepunten.

De visitatiecommissie is van mening dat zowel de bachelor- als de masteropleiding in hun programma een degelijke vertaling maken van hun beoogde leerresultaten. Zoals ook elders in Europa gangbaar is, wordt voor de Oosterse studies aan de Universiteit Gent een multidisciplinaire benadering gehanteerd die geïnspireerd is door het principe van 'area studies'. De commissie is overtuigd van de meerwaarde die de bachelor- en masteropleiding kunnen bieden door de combinaties van verschillende, verwante vakgebieden (taalvaardigheid, taalkunde, geschiedenis, literatuur, cultuur). Bovendien hebben de opleidingsverantwoordelijken concrete, doordachte en realistisch uitvoerbare plannen om in de nabije toekomst tot een verder doorgevoerde interdisciplinariteit te komen middels directe interdepartementale en interfacultaire samenwerking. Dit rijke en diverse profiel van de bachelor- en masteropleiding maakt deze opleidingen tot opleidingen met een hoog potentieel. Tegelijk maakt dit het programma ook zeer ambitieus in combinatie met de beoogde leerresultaten.

De minoren in de bacheloropleiding zijn volgens de commissie doordacht uitgebouwd. Zeker de mogelijkheid om minoren te volgen uit andere opleidingen/faculteiten, waaronder politieke en sociale wetenschappen en economische wetenschappen, wordt door de commissie geapprecieerd. Ook studenten ervaren het als een meerwaarde dat ze een minor in functie van de eigen interesse kunnen kiezen. Studenten kunnen in hun programma ook afwijken van de aangeboden minoren, maar moeten dit dan wel motiveren bij de opleidingscommissie.

In tegenstelling tot de interdisciplinariteit tussen taal en cultuuropleidingsonderdelen en de multidisciplinariteit in de minoren, stelde de commissie vast dat tussen de verschillende trajecten de synergie veel minder sterk aanwezig is. Hoewel de verschillende trajecten eenzelfde opbouw hebben, blijkt dat deze vrij onafhankelijk operationeel functioneren: zo hebben de studenten weinig contact met studenten uit andere trajecten.

Ze ervaren het eerder als vijf afzonderlijke opleidingen dan als vijf trajecten binnen een opleiding. Hoewel de bachelor- en masteropleiding initiatieven nemen om in de cultuurvakken over de grenzen heen te kijken, is er zeker nog veel ruimte om meer interdisciplinair te werken. Nu krijgen studenten dezelfde opleidingsonderdelen gedoceerd, maar worden die vaak per traject apart ingevuld. Geschiedenis en taal zijn niet rechtlijnig en door in te zetten op interdisciplinariteit kunnen studenten een beter inzicht krijgen in de voortdurende contacten en invloeden die er tussen de verschillende gebieden zeker waren. Een opleidingsonderdeel zoals 'Cultuur in perspectief' in de masteropleiding is hier ideaal voor, maar dit wordt momenteel nogal ad hoc en niet gemeenschappelijk voor de hele opleiding georganiseerd. In de gesprekken met de studenten vernam de commissie dat de huidige invulling in de meeste gevallen niet als een meerwaarde voor de opleiding wordt beschouwd. Dit opleidingsonderdeel zou volgens de commissie breder thematisch en toegankelijk voor alle vakgebieden kunnen ingevuld worden.

Omdat de commissie de gemeenschappelijkheid van één opleiding Oosterse Talen en culturen zoals die aan de UGent wordt georganiseerd als een bijzondere meerwaarde en unieke profilering beschouwt, wil ze enkele concrete suggesties geven om dit verder te realiseren. Als een voorbeeld om synergie binnen de masteropleiding te versterken denkt de commissie dat algemene thema's met betrekking tot de antropologie van de regio gemeenschappelijk aan bod kunnen komen. Eén van de mogelijkheden is bijvoorbeeld het invoeren van een lesmodule over magie, geneeskunde of wetenschapsgeschiedenis (wetenschappelijke opleiding, kosmologie, astrologie) vanuit het perspectief van elke regio. Door bijvoorbeeld peer-teaching kunnen studenten uit de verschillende trajecten elkaar kennis en vaardigheden uit hun eigen domein overbrengen.

Daar waar wel al synergiën bestaan tussen de verschillende trajecten, ziet de commissie dat deze uiteen valt in twee clusters: China-Japan-(India) en Arabistiek-Mesopotamië. De opleidingen willen het traject Assyriologie in de toekomst meer toespitsen op de kernmodule Assyriologie in samenwerking met de opleiding Archeologie. De commissie meent dat het aan te raden is dat de banden met de andere trajecten binnen de opleiding Oosterse Talen en Culturen goed onderhouden worden (en zeker met Arabistiek). Daarnaast hoopt de commissie dat in de herprofilering van het traject Assyriologie meer aandacht voor andere Semitische talen, voor het Sumerisch en voor andere fases van het Akkadisch kan worden geboden. Nu ligt de focus immers zeer sterk op de Oud-Babylonisch fase. Studenten

bereiken een hoog kennisniveau van deze fase, maar hebben weinig kennis van de andere fases. In vele andere opleidingen in Europa wordt een andere focus gelegd. Dit laat onverlet dat de commissie deze focus van de bachelor- en masteropleiding weet te waarderen aangezien de opleidingen zich hiermee kunnen profileren naar de buitenwereld toe.

De balans die de opleidingen hanteren tussen de taal- en cultuurvakken is volgens de commissie evenwichtig. Men heeft er bewust naar gestreefd om deze te integreren. De algemene opleidingsonderdelen in het eerste bachelorjaar daarentegen vallen niet allen in goede aarde bij de studenten: sommige studenten vinden deze opleidingsonderdelen niet van direct nut voor hun opleiding. De commissie heeft op basis van haar gesprekken en het ingekeken materiaal vastgesteld dat deze opleidingsonderdelen wel degelijk een nuttige bijdrage leveren tot de algemene kennis en competenties van de studenten, conform de beoogde leerresultaten. Wel stelde de commissie vast dat deze opleidingsonderdelen vaak worden gedoceerd voor grote diverse groepen van soms meer dan 1000 studenten. De commissie beveelt aan dat deze opleidingsonderdelen meer worden toegespitst op de Oosterse Talen en culturen opdat de meerwaarde van deze opleidingsonderdelen voor de studenten duidelijker wordt. Een alternatief kan ook geboden worden door aanvullend op de algemene opleidingsonderdelen enkele direct gerelateerde seminaries te voorzien voor de studenten in het domein Oosterse Studies. Daarnaast meent de commissie dat deze algemene opleidingsonderdelen ook beter over de verschillende bachelorjaren heen kunnen gespreid worden. Op die manier kunnen enkele opleidingsonderdelen zorgen voor een versterking van de methodologische benadering van de bachelorproef (*zie supra*).

De bachelor- en masteropleiding kiezen er expliciet voor om twee talen/taalvarianten te combineren, waarbij men een klassieke en een moderne taal behandelt. De commissie meent dat deze combinatie bijzonder is in vergelijking tot andere universiteiten. Wel stelt de commissie dat deze combinatie zeer zwaar is en dat het weinig realistisch is dat studenten voor beide talen een even hoog niveau zullen halen. De opleidingen kiezen zeer bewust voor een grote aandacht voor de klassieke taal, wat volgens de commissie een meerwaarde is. De afgelopen jaren werd het curriculum wel aangepast en werden meer studiepunten toegekend aan de moderne taal. Zo hebben de opleidingen in vergelijking met het verleden er voor gezorgd dat er meer uren besteed worden aan mondelinge taalverwerving. Toch geven zowel de studenten als alumni aan dat volgens hen nog meer tijd nodig is om mondelinge taalvaardigheid te ontwikkelen. De monde-

linge vaardigheden waren in vele gesprekken van de commissie een onderwerp van discussie: het gevoel dat hier meer in moet geïnvesteerd worden, wordt ook door de commissie ondersteund. Dit wordt als het zwakste punt van de bachelor- en masteropleiding beschouwd. Daarnaast meent de commissie dat de opleiding iets te veel afhangt van het onderwijskundig niveau van de 'native speakers' en bovendien dat de selectie van deze docenten eerder ad hoc is met weinig kwaliteitscontrole van het departement. Professionalisering en inkadering van de native speakers is essentieel (zie *supra*). Dit zal financiële inspanningen vergen, maar wordt door de commissie als zeer belangrijk ervaren.

Zeker met het oog op de arbeidsmarkt dienen voorgenoemde aandachtspunten nog verder geoptimaliseerd worden. De commissie vernam in de gesprekken dat ook de colleges in het eerste en het tweede jaar volledig in het Nederlands gebeuren. De commissie denkt dat ook hier meer aan de slag kan worden gegaan met de doeltaal, wat in het India-traject wel soms gebeurt. Daarnaast kan ook ingezet worden op het stimuleren van studenten om ook extra-curriculair hun taal te oefenen zoals bijvoorbeeld het opzetten van een taaltandem waarbij studenten Oosterse Talen in contact gebracht worden met inkomende studenten uit hun studiegebied. Studenten kunnen zo op een ongedwongen manier de studietaal oefenen. Deze suggestie ontleent de commissie aan een goed praktijkvoorbeeld dat al in het India-traject wordt gehanteerd. Een ander voorbeeld kan het organiseren van een 'Chinese filmclub' zijn waar studenten Chinese films kunnen bekijken en daarna becommentariëren. De commissie meent ook dat de opleidingen duidelijke keuzes moeten maken in de verhouding tussen de klassieke taal en de moderne taal.

Wat de klassieke talen binnen de bacheloropleiding betreft, denkt de commissie op basis van het ingekeken materiaal en haar gesprekken in het bijzonder met de studenten, dat de opleiding de drempel voor studenten moet verlagen. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat in het opleidingsonderdeel Klassiek Chinees alle studenten in contact komen met de belangrijkste klassieke Chinese auteurs. Deze eerder zwaarwichtige literatuur moet hen niet onmiddellijk worden voorgeschoteld. Studenten zouden waaronder om niet alleen stukken te lezen uit klassieke confucianistische of filosofische teksten of de hoogtepunten Tang en Song poëzie, maar ook romans te lezen zoals de Honglouweng en de Rulin Waishi, of een dagboek zoals dat van Fusheng Liuji of de verhalen van Pu Songling.

Wat de taalwerving in de masteropleiding betreft, geven de studenten aan dat hun kennis van de doeltaal in de masteropleiding niet op peil wordt gehouden. Ze geven aan dat ze op het einde van het derde bachelorjaar over een grotere taalvaardigheid beschikken dan na het beëindigen van de masteropleiding. Studenten zijn vragende partij om over de gehele masteropleiding ook nog taallessen te krijgen met het oog op het onderhouden van de taal en de latere beroepsuitwegen.

De commissie stelde ook nog een verbeterpunt vast met betrekking tot de masterproef. Hoewel de commissie tevreden is met het eindresultaat van de masterproef (zie GKW 3), meent dat de masterproef beter moet ingebed worden in het voorziene tijdsplan van een masterproef in een éénjarige master. De commissie stelt voor dat de studenten meteen na het afronden van hun derde bachelorjaar al een breed topic kiezen. Op die manier kunnen ze tegen het begin van het masterjaar een lijst opstellen van bronnen die ze willen consulteren. In samenspraak met hun promotor zouden studenten dan vanaf het eerste semester aan de slag kunnen gaan, daar waar dat nu pas in het tweede semester het geval is. Studenten die in het eerste semester in het buitenland zitten, kunnen ter plaatse al voorbereidingen treffen en via de moderne communicatiemiddelen contact houden met hun promotor.

De commissie heeft voor zowel de bachelor- als de masteropleiding grondig de gebruikte werk- en onderwijsvormen bekeken. De commissie meent dat er een goede mix aan onderwijsvormen wordt gehanteerd die aansluit bij de beoogde leerresultaten per opleidingsonderdeel. De commissie stelde vast dat de opleidingen de studenten in hun werkvormen meer vrijheid geven naar het einde van de bacheloropleiding en in de masteropleiding: zo worden in het begin van de bacheloropleiding kleinere werkjes en taken gegeven, daar waar dat later evolueert naar de bachelor- en masterproef. Globaal genomen denkt de commissie dat de opleiding meer moet inzetten op groepswerken, zowel per traject als over de trajecten heen om sterkere synergie te bekomen (zie *infra*). Het onderzoeksseminarie in het tweede semester van het masterjaar wordt niet in alle trajecten als meerwaarde ervaren. De commissie ziet in dit opleidingsonderdeel een opportuniteit om gezamenlijk te organiseren voor alle masterstudenten met een grotere focus op de masterproef.

De keuze van het leermateriaal is volgens de commissie zeer degelijk. Zo is de keuze van de handboeken bij de taalopleidingsonderdelen een evenwichtige balans tussen de verschillende vaardigheden (lezen, vertalen, spreken, schrijven, grammatica).

De opleidingsverantwoordelijken hebben de laatste jaren sterk ingezet op het uitwerken van een buitenlandsemester (Chinasemaster en India-semaster in het eerste semester van derde bachelor, Caïrosemaster in het eerste semester van de master en de mogelijkheid tot een Japansemester in het vierde of zesde semester van de bachelor). Dit is een zeer positieve ontwikkeling, maar de commissie wijst wel op enkele aandachtspunten: Ten eerste is er voor Japan geen structureel Japansemester omwille van de numerus clausus die aan de Japanse instellingen wordt gehanteerd. Het verdient aandacht om de partnerakkoorden uit te breiden om meer studenten de kans te bieden naar Japan te gaan. Daarnaast bemerkten studenten dat er een kloof bestaat tussen de taalbeheersing van de studenten die deelnamen aan het buitenlandsemester en de studenten die in Gent bleven. Deze vaststelling werd vooral gedaan met betrekking tot de trajecten China en Japan. De situatie is voor zowel de thuisblijvende als de uitgaande studenten niet ideaal en verdient dan ook de aandacht. Studenten die niet naar het buitenland gaan moeten er in kunnen slagen eenzelfde niveau qua taalbeheersing te bereiken zeker wat betreft lees- en schrijfvaardigheden. De opleidingsverantwoordelijken kunnen hiertoe meer aandacht geven aan de re-integratie van de twee niveaugroepen in het volgende semester en kan daarbij in de opleidingsonderdelen partnerschappen aanmoedigen tussen de terugkerende studenten met degenen die in Gent bleven. In het traject Arabistiek is dit probleem minder zichtbaar aanwezig aangezien studenten in het tweede semester van de master geen taalvakken meer hebben.

De commissie meent dat met betrekking tot de internationale component het vertrek van Gentse studenten naar het buitenland enerzijds in hoge mate bijdraagt aan de opleiding, maar aan de andere kant door infrastructurele en andere externe obstakels beperkt blijft tot een klein deel van de studentenpopulatie. Internationalisering van de opleidingen is vooral toegespitst op verblijf in het land waar de doeltaal voertaal is. De commissie meent dat ten behoeve van alle studenten van de opleiding de internationale component nog sterker in voornamelijk het masterprogramma kan worden aangewend. De commissie denkt hierbij aan onderzoeksseminaries door buitenlandse docenten en in samenspraak met de studenten die een semester in het buitenland hebben gestudeerd.

De instroom in de bacheloropleiding lag de afgelopen jaren tussen 49 en 101 generatiestudenten. Twee derde van deze studenten zijn vrouwen. Een opvallende vaststelling is dat slechts 77% van de generatiestudenten over een diploma Algemeen Secundair Onderwijs beschikt. De commissie stelt

vast dat het aandeel instromers uit Algemeen Secundair Onderwijs aldus behoorlijk klein is. Andere instromers komen uit TSO-BSO of hebben al een andere opleiding genoten.

Een parallel met de instroom valt te trekken bij het doorstroomrendement van de opleiding. Dit is immers vrij zwak. Het eerste bachelorjaar heeft uiteindelijk maar een slaagpercentage van 33%. Van de doorstromende studenten behaalt 50% het diploma binnen de voorziene tijd. De opleiding wordt door abiturienten vaak onderschat. Een voorbeeld hiervan is het feit dat een aanzienlijk deel van de studenten voor het traject Japan kiest omwille van hun interesse in de Mangacultuur zonder er bij stil te staan dat in dit traject ook verwacht wordt meerdere talen op een degelijk niveau te kennen. In het traject Arabistiek zit een aandeel studenten die van thuisuit de Arabische taal machtig is. Sommige van deze studenten onderschatten omwille van hun voorkennis dat in traject Arabistiek ook het taalinzicht en het culturele, morfologische en semantische aspect van Arabistiek op academisch niveau aan bod komt. Met betrekking tot het traject Mesopotamië vernam de commissie dat de instroom heel laag is, maar dat de instromers sterkere studenten zijn die bijgevolg vlotter doorstromen dan de studenten in de andere trajecten.

De opleiding onderneemt reeds een aantal initiatieven om instroom en doorstroom te versterken, maar dit kan zeker nog verder uitgebouwd worden. De commissie beveelt aan dat de opleidingsverantwoordelijken bij infodagen voor abiturienten en opnieuw bij aanvang van het eerste bachelorjaar de studenten een realistische beeld geven van hun slaagkansen, onderbouwd met cijfermateriaal. Studenten voelen het eerste semester van het eerste bachelorjaar als bijzonder zwaar aan. De overstap van secundair naar het hoger onderwijs bestempelen ze als zeer groot. Vele studenten zoeken in het eerste semester nog naar de juiste studiemethode en moeten voor zichzelf nog leertechnieken ontwikkelen bijvoorbeeld om Chinese karakters te memoriseren. Mogelijkheden voor de opleiding om hiermee aan de slag te gaan liggen volgens de commissie bij het (nog) verder uitbouwen van permanente evaluatie (zeker bij de talen) zodat studenten hun leerstof niet kunnen laten liggen tot de eerste examenperiode (zie GKW 3). Studenten gaven zoals eerder vermeld ook aan dat de algemene opleidingsonderdelen in het eerste semester van het eerste bachelorjaar (en hun planning in het examenrooster) als een grote struikelblok worden ervaren en als een oorzaak van uitval ervaren wordt.

In de masteropleiding is het doorstroomrendement ook niet optimaal. Heel wat studenten verlengen hun masteropleiding daarom met een extra semester of jaar. In contrast hiermee, stelde de commissie vast dat studenten globaal genomen de studiedruk in de masteropleiding vrij laag vinden. De commissie meent dat in de masteropleiding de studietijd kwalitatief moet geëvalueerd worden.

De commissie is ervan overtuigd, op basis van het ingekeken materiaal, dat de kwalificaties van het personeel ruim voldoende zijn om de opleidingen te dragen. De commissie wil benadrukken dat ze kwaliteit van het docerende personeel erg apprecieert. In het bijzonder waardeert ze de talenkennis van de docenten. Sommige hebben kennis van talencombinaties zoals Akkadisch en Arabisch, wat mondiaal vrij uniek is en moet gekoesterd worden. Toch zou de commissie het interessant vinden dat het academisch personeel naar de toekomst toe een meer internationale afkomst heeft. Een groot gedeelte van het academisch personeel heeft gestudeerd en gedoctoreerd binnen de eigen instelling. Door meer internationaal personeel te rekruteren, kan een bredere dynamiek ontstaan die nieuwe zuurstof en inzichten geeft aan de bij de opleidingen betrokken staf.

Het personeel is duidelijk zeer enthousiast over de opleidingen en zeer gepassioneerd over hun vakgebied. Ook de studenten geven aan dat de docenten sterk betrokken en heel toegankelijk zijn. Het docententeam gaf de indruk een dynamisch team te zijn dat voortdurend op zoek is naar verbetering.

Uit de gesprekken met de commissie kwam echter een aandachtspunt naar voor: de native speakers die ingezet worden door de opleiding binnen de vakken moderne taalverwerving. Zowel de native speakers Chinees als de Hindi Chair worden toegewezen door een buitenlandse overheid/instelling. Studenten wijzen er op dat deze niet altijd over voldoende didactische kwaliteiten beschikken om actief een taal te onderrichten. De opleiding dient hier in de toekomst de aandacht op te vestigen. Deze native speakers zijn ook niet altijd het Engels machtig, waardoor ze soms op onvoldoende wijze feedback kunnen geven aan studenten die de doeltaal nog niet voldoende beheersen. De opleiding zorgt er echter voor dat de studenten deze feedback dan wel via een tussenpersoon krijgt. (zie GKW 3)

In het licht van de ambitieuze leerdoelen inzake de taalvaardigheid is het wenselijk om het verouderde concept van 'native speakers' los te laten en eerder toe te werken naar professionalisering en inkadering van moedertaaldocenten. Hierbij zou men niet langer afhankelijk moeten zijn van selectie door derden zoals de Chinese overheid, of logistieke onzekerheid zoals verstrekking van visa aan buitenlandse docenten. Deze belangrijke categorie van lesgevers zou moeten bestaan uit houders van een diploma 'Teaching Arabic / Hindi / Chinese / Japanese as a Foreign Language', die worden aangesteld onder werkomstandigheden die een zekere integratie met het overige personeel garanderen. De opleiding moet hierbij nadenken hoe ze deze personen verder in de opleiding kan integreren. Bijzondere en systematisch aandacht zou hierbij moeten worden besteed aan didactisch goed onderbouwde taalverwerving om de studenten een zo natuurlijk en authentiek mogelijk aandoende uitspraak aan te leren.

Opleidingen zoals Oosterse Talen en Culturen hebben doorgaans minder grote lesgroepen, maar hebben anderzijds nood aan een voldoende aantal docenten. Hoewel de faculteit sinds de vorige visitatie inspanningen gedaan heeft, zal er in de toekomst ook sterk op gelet moeten worden dat er een evenwicht tussen de financiële middelen en de nood aan onderwijzend personeel is. Aandachtspunt zal de onderwijsbelasting van het personeel blijven. Voor de hele bachelor- en masteropleiding geldt dat de kwantiteit van het personeel beperkt is en de werkdruk groot. Hoewel de kwaliteit en toewijding van het personeel aanwezig zijn, komt het personeelsbeleid in sommige gevallen als unfair en ondankbaar over. De commissie wenst wel te benadrukken dat ze het AAP en de praktijkassistenten als hoog kwalificeerde specialisten beschouwen die zich volledig en als volwaardige lesgevers inzetten.

De gebouwen waarin de bachelor- en masteropleiding huizen, zijn sterk verouderd en zijn dringend aan een opknapbeurt toe. Momenteel krijgen de studenten les in maffe, oude leslokalen. De universiteit is echter begonnen aan een grondige renovatie van zowel de locatie Blandijn als Rozier waarin een groot deel van de lessen doorgaan en waarin zich ook de kantoren van het personeel bevinden. Wat de materiële voorzieningen die nodig zijn voor het onderwijs betreft, zijn deze hier wel voldoende aanwezig. De opleiding heeft ook belangrijke stappen genomen in het 'leslokaal van de toekomst' waaronder de elektronische leeromgeving Minerva, toetsomgeving Curios en de aankoop van een eerste smartboard. De commissie geeft wel aan dat bijvoorbeeld het smartboard door alle docenten moet kunnen gebruikt worden daar waar dat zich nu beperkt tot de modules Modern Japans en

Chinees. De eerste stappen zijn genomen, maar deze vernieuwingen dienen op een adequate manier in het onderricht ingepast te worden zodat deze een effectieve meerwaarde betekenen.

Wat betreft de bibliotheekvoorzieningen is de faculteit volop bezig aan de centralisatie van alle vakbibliotheken in een centrale bibliotheek Letteren en Wijsbegeerte. Dit proces is nog volop aan de gang en momenteel zijn de vakbibliotheken van China, Japan en India nog verspreid over verschillende lokalen en bureaus. Studenten geven aan dat het boekenaanbod niet altijd toereikend is en er heel wat boeken verdwenen zijn bij de verhuis van Mesopotamië en Arabistiek naar de algemene bibliotheek. Het is dan ook een blijvend aandachtspunt dat er een evenwicht gevonden wordt tussen inkrimpende financiering en het uitbouwen van een bibliotheek die toereikend is voor de studenten. Docenten helpen de studenten wel bij het vergaren van de gevraagde boeken en artikels. Het taallabo zou meer benut kunnen worden als plaats waar studenten bijvoorbeeld wekelijks een moment kunnen reserveren om zelfstandig te oefenen.

Er is een uitgebreid aanbod aan niet-materiële voorzieningen waaronder studietrajectbegeleiding voor studenten. De studiebegeleider is verantwoordelijk voor de gehele faculteit en met het grote aantal opleidingen, minormogelijkheden en aantal studenten is het een blijvend aandachtspunt dat elke student voldoende individueel begeleid kan worden. Een deel van deze begeleiding wordt echter ook door de docenten gedaan, gezien de kleine afstand tussen docenten en studenten.

De commissie is na het grondig bestuderen van het zelfevaluatierapport, de aanvullende informatie en de gesprekken met alle betrokkenen tot de conclusie gekomen dat de opleidingen permanent aan de kwaliteitsverbetering werken. Onder meer invoeren van de buitenlandse component en het opdrijven van de gesproken taalmodules wordt door de commissie gewaardeerd. Ook naar de toekomst staan er nu reeds geplande verbeteringen op stapel waaronder de verdere ontwikkeling van het toetsbeleid van de opleidingen (zie GKW 3). De aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie werden door de opleiding overwogen en waar mogelijk geredimeerd.

Bepaalde aspecten zijn nog niet afgerond zoals het verhuizen van de verschillende vakbibliotheken naar één algemene bibliotheek. Hierover bestaan echter duidelijke plannen die zich in een finaal stadium bevinden. Daarnaast heeft de opleiding ook een duidelijk kwaliteitsproces, met

regelmatige studentenevaluaties en een studietijdmeting die in de afgelopen jaren uitgevoerd werden. De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat deze niet altijd representatief zijn door de lage responsgraad, maar het is volgens de commissie belangrijk dat deze uitgevoerd blijven worden en hier duidelijk over gerapporteerd wordt naar studenten toe. Studenten, en vooral in het traject Japanologie, geven ook aan dat ze regelmatig rechtstreeks feedback kunnen geven over hun opleiding aan de docenten en naar aanleiding van de daar aangehaalde punten ook effectief veranderingen zijn doorgevoerd.

Globaal genomen kunnen studenten nog beter betrokken worden bij de formele organisatie van de opleidingen. Hoewel de directe lijnen tussen studenten en docenten kort zijn, geven de bachelorstudenten aan dat ze niet goed weten bij wie ze terecht kunnen indien er grotere problemen ontstaan. De grotere betrokkenheid kan gerealiseerd worden door opleidingsvergaderingen formeel meer regelmatig te laten bijeenkomen bijvoorbeeld a rato van ongeveer één keer per maand, zodat studenten uit alle trajecten een formele ingang vinden om feedback te geven over de opleidingen of problemen te signaleren. De verschillende trajecten kunnen op die manier ook goede praktijkvoorbeelden van elkaar overnemen zodat de door de commissie gewenste verhoging van de synergie binnen de opleiding sterker kan gerealiseerd worden. Op dit ogenblik komt de opleidingscommissie immers minder frequent samen. In sommige trajecten zitten de opleidingsverantwoordelijken ook nog samen voor praktische aangelegenheden per traject, in andere trajecten is dat minder het geval. De commissie beveelt hier eenvormigheid aan, rekening houdend met de noden.

Concluderend stelt de commissie dat de bachelor- en masteropleiding beschikken over zeer gekwalificeerd personeel dat kwaliteitsverbetering hoog in het vaandel draagt. Wel dient te worden ingezet op professionele taaldocenten. De programma's zijn ambitieus en accorderen hiermee met de beoogde leerresultaten. Dit alles zorgt dat de opleidingen over een samenhangende leeromgeving beschikken. Wel lopen de verschillende trajecten parallel naast elkaar en is de interactie beperkt. De commissie prijst enerzijds de ambitie, maar merkt anderzijds op dat het programma lijdt onder deze ambities om binnen de gegeven studietermijn het huidige programma op een goede manier vorm te geven. Op basis van deze afweging die in het rapport wordt gestaafd beoordeelt de commissie deze generieke kwaliteitswaarborg als voldoende voor zowel de bachelor- als de masteropleiding.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de bachelor- en masteropleiding als voldoende.

De visitatiecommissie heeft op basis van de door de opleidingen beschikbaar gestelde documenten kunnen vaststellen dat de opleidingen aan een gemeenschappelijk gedragen en geformaliseerde toetsvisie en -beleid aan het werken zijn. Dit is nodig aangezien nu per traject voor dezelfde opleidingsonderdelen andere beoordelingscriteria worden gehanteerd. De commissie ondersteunt de opleidingen in het voornemen om in hun toekomstige toetsvisie de wegging van de deelaspecten van een beoordeling duidelijker af te spreken en transparanter te maken naar studenten toe. Toch kon de commissie vaststellen op basis van onder meer examenopgaven met verbeterleutels, ingevulde examens en aanvullende gesprekken dat de opleidingen nu reeds over een degelijk impliciet toetsbeleid beschikken. Voor verschillende opleidingsonderdelen waar papers voor geschreven dienen te worden – waaronder de masterproef – zijn beoordelingsroosters opgesteld die aandacht hebben voor verschillende aspecten van een paper. De wijze van toetsing wordt meegedeeld via de studiefiches en is bij de keuze van het opleidingsonderdeel door studenten steeds bekend. Op het elektronisch leerplatform en in de colleges worden soms details verstrekt. De commissie meent dat elke docent in het eerste college aan alle studenten de toetsmodaliteiten moet meedelen.

De opleidingen volgen een semestersysteem met evaluaties op het einde van elke semester. Daarnaast zijn er ook permanente evaluaties. De opleidingsonderdelen steunen volgens de commissie op gevarieerde evaluatievormen. Er worden zowel schriftelijke als mondelinge examenvormen gehanteerd. Vooral in de (taal)opleidingsonderdelen wordt gebruik gemaakt van permanente evaluatie. De commissie beveelt aan in nog meer taalopleidingsonderdelen gebruik te maken van permanente evaluatie. Zo kunnen problemen aangaande taalwerving sneller gedetecteerd worden en kan er tijdig bijgestuurd worden. Huistaken kunnen deel uitmaken van de totale beoordeling zodat studenten gemotiveerd worden ook tussentijds te studeren. Het portfolio in het traject Hindi is op dit vlak een goed praktijkvoorbeeld. De overgang naar het hoger onderwijs is immers een grote stap en studenten hebben vaak de neiging om leerstof te laten liggen als er geen dwang is. Indien er meerdere tussentijdse testen zouden zijn, zijn studenten verplicht om echt bezig te zijn met hun leerstof doorheen het jaar en zal het studeren voor het examen vlotter verlopen.

Een ander aandachtspunt is de spreiding van evaluatie (zowel wat examens als tussentijdse evaluaties betreft). De commissie meent dat er door de opleidingsverantwoordelijken meer overlegd moet worden met docenten die de algemene opleidingsonderdelen of opleidingsonderdelen uit de minoren doceren. De huidige spreiding van de algemene opleidingsonderdelen waarbij drie verschillende opleidingsonderdelen in eenzelfde week worden geëvalueerd, is volgens de commissie moeilijk te rechtvaardigen. Een goede spreiding kan enkel positieve effecten hebben op de doorstroom van de studenten.

Globaal beschouwd geldt voor zowel de bacheloropleiding als de masteropleiding dat de toetsing transparant verloopt en studenten op hun vraag voldoende feedback krijgen. De toetsing en het niveau van de mondelinge taalvaardigheid is een verbeterpunt. Het testen van de mondelinge vaardigheden noemen de studenten immers als het zwakste punt van hun opleiding. Woorden nazeggen en luisteroefeningen zijn de manieren waarop deze mondelinge vaardigheden vaak worden getest. Spontaan taalgebruik wordt hierdoor maar weinig gestimuleerd. Deels is dit gerelateerd aan de problematiek van de 'native speakers' waarmee de studenten soms niet degelijk kunnen communiceren. (zie GKW 2) Dit zorgt er ook voor dat de feedback door native speakers naar de studenten toe niet is zoals gewenst.

Het beoogde intermediaire taalniveau dat gebaseerd is op Europese referentiekaders, is moeilijk te behalen gezien de zwaarte van het totale programma. De studenten geven aan dat de taalvaardigheid sterk wordt gestimuleerd door het buitenlandsemester. Het probleem is dat ook studenten die geen gebruik maken van het buitenlandsemester het gewenste eindniveau moeten behalen. Hier worstelt zowel de bachelor- als de masteropleiding mee. Op basis van de informatie in het zelfevaluatie-rapport, de nodige aanvullende gesprekken van de commissie met de studenten in hun doeltaal, kwam de commissie tot de conclusie dat de studenten niet allemaal dit hoge niveau kunnen behalen. Deze vaststelling van de commissie doet geen afbreuk aan de kwaliteit van de bachelor- en masteropleiding maar is te wijten aan de vanuit internationaal perspectief zeer ambitieuze doelstelling van de opleidingen. Alle studenten behalen wel een voldoende niveau, maar niet allen behalen ze het boogde hoge niveau dat de opleidingen nastreven.

De buitenlandse component in de opleiding is verhoogd en dat is een zeer geslaagde verbetering van de opleidingen. Een probleem is de kwaliteitscontrole op opleidingsonderdelen en de evaluatie hiervan bij verblijf van

studenten in het buitenland. De commissie stelde echter in de gesprekken vast dat er geen problemen worden gesignaleerd en dat daarenboven de kwalificaties van de studenten met een buitenlandervaring zeker niet lager liggen dan die van studenten die geen buitenlandse ervaring hebben genoten.

In de bacheloropleiding kan het opleidingsonderdeel Onderzoekspraktijk 2 als een afsluitende taak beschouwd worden. De studenten schrijven een wetenschappelijk werkstuk waarin zij de vaardigheden die werden verworven in de opleidingsonderdeel Methodologie en Onderzoekspraktijk 1 verder inoefenen en uitbouwen. In deze schrijf- en onderzoeksopdracht, die ook de 'bachelorproef' genoemd wordt, dienen de studenten op een wetenschappelijk verantwoorde wijze en onder begeleiding inzicht te krijgen in een bepaalde problematiek van het bestudeerde vakgebied en hierover een stand van zaken te geven. Het einddoel is een wetenschappelijke paper en een mondelinge presentatie voor een publiek van lesgevers, assistenten en medestudenten. De commissie is tevreden over het proces om tot deze 'bachelorproef' te komen als ook over gerealiseerde niveau hiervan.

De commissie heeft ter voorbereiding van het visitatiebezoek enkele masterproeven ingekeken. De commissie zag verschillen in het niveau en de aanpak van de masterproeven in de verschillende trajecten. Globaal beschouwd constateerde de commissie dat de studenten goede bronnen kiezen en kritisch denken en reflecteren over hun masterproef. De commissie is zeer tevreden met de bibliografieën in de masterproeven. Deze tonen aan dat de studenten in aanraking komen met wetenschappelijke artikelen van een hoog niveau alsmede van belangrijke relevante bronnen uit de doeltaal. Wel waarschuwt de commissie dat de opleiding meer aandacht moeten geven aan methodologische onderbouwing en analytisch vermogen bij de masterproef. Om dit doel te bereiken, kan de opleiding in de toekomst overwegen de monografieën door artikels te vervangen. De kwaliteit van de masterproeven toont aan dat studenten gedurende hun opleidingstraject een kritische reflectieve instelling verwerven waarmee de masteropleiding via de masterproef aantoont verscheidene beoogde leerresultaten te bereiken.

De masteropleiding biedt niet meteen uitweg tot een bepaald beroep, maar heeft tot doel studenten te vormen met een kritische geest en een gedegen kennis van de taal en cultuur van een Oosterse regio. Via onder meer de minoren kan een student een meer arbeidsgerichte richting uitgaan die ook kan leiden tot een vervolgopleiding. Studenten die afstuderen kunnen

dus in allerlei sectoren aan de slag. Dat blijkt volgens de commissie uit het zelfevaluatie-rapport en de gesprekken met alumni en het werkveld. De alumni vragen wel meer aandacht voor de moderne taal en deelden de mening van de commissie dat vooral het uittrekken van meer tijd voor het oefenen van de mondelinge taalvaardigheden kan zorgen voor een betere aansluiting bij de vraag van het beroepenveld. Uit de gesprekken met de alumni bleek ook dat een groot deel onder hen nog een bijkomende opleiding gevolgd had vooraleer ze in het beroepsleven terecht kwamen. Daarnaast meent de commissie dat de opleidingsverantwoordelijken internationale vacatures in de academische wereld zouden kunnen promoten. Dankzij het specifieke opleidingsprofiel zouden afgestudeerden een interessante bijdrage kunnen leveren aan de internationale wetenschapsbeoefening.

De opleidingsverantwoordelijken hopen dat ze in het kader van een tweejarig masterprogramma, de opleiding dichter bij de arbeidsmarkt kunnen laten aansluiten. Naast een verhoogde internationalisering, plant de opleiding ook stages, aansluitend bij de trajectkeuze van de student. De commissie steunt de idee om in het geval een tweejarig masterprogramma wordt aangeboden er een stagecomponent in de opleiding wordt ingebouwd, naast een sterkere inbedding van internationalisering en taalvaardigheid in het programma (*zie supra*).

De alumniwerking van de opleiding staat voorlopig nog in haar kinderschoenen. Een uitgebouwde alumniwerking kan enerzijds een positieve bijdrage leveren voor de tewerkstelling van alumni door middel van verspreiding van vacatures via het alumninetwerk. Anderzijds kunnen alumni ook een vinger aan de pols zijn voor de opleidingen met betrekking tot de verwachtingen van het beroepenveld naar de opleidingen toe. De alumniwerking zou ook in het inhoudelijk aanbod kunnen voorzien door bijvoorbeeld academische lezingen in het kader van het masteropleidingsonderdeel 'Cultuur in perspectief' dat ook toegankelijk zou kunnen gemaakt worden voor afgestudeerden.

Het diplomarendement van de bachelor- en masteropleiding is vrij laag. Dit is te relateren aan de lage instroom en doorstroom die de opleiding kent (*zie GKW 2*). Doorheen het opleidingstraject vallen heel wat studenten uit en het aantal afstudeerders ligt vrij laag. Bovendien blijkt uit de cijfers dat studenten steeds meer tijd nodig hebben om hun bachelor en master af te ronden en steeds minder studenten hun opleiding in vier jaar

afronden. Heel wat studenten volgen een geïndividualiseerd traject en de opleiding en studenten gaven ook aan dat heel wat studenten er bewust voor kiezen om er een thesisjaar bij te nemen.

Het is de commissie duidelijk gebleken dat de opleiding erop gebrand is om een tweejarige masteropleiding te introduceren. De opleidingsverantwoordelijken zien dit als een logische en noodzakelijke stap voor de toekomst van dit programma; er is volgens hen niet genoeg tijd binnen een periode van vier jaar om bij alle studenten op alle vlakken tot het beoogde niveau van taalbeheersing te komen, rekening houdend dat er meerdere talen verplicht in de bachelor- en masteropleiding worden gevolgd. De commissie stelde eveneens vast dat in het huidige programma van de bachelor- en masteropleiding de studenten niet allemaal op het beoogde niveau van intermediair respectievelijk gevorderde kennis van de taal geraken. Formeel beantwoorden de opleidingen bijgevolg niet aan dit beoogde leerresultaat. De commissie heeft echter ook aangegeven dat de beoogde leerresultaten een ambitieniveau hebben dat moeilijk volledig te behalen valt. Wanneer de commissie echter naar de opleidingen kijkt vanuit internationaal perspectief en rekening houdend met het beroepenveld, dan kan de commissie enkel tot het besluit komen dat zowel de bachelor- als de masteropleiding zeker voldoen aan de basiskwaliteit die een opleiding in dit domein moet bezitten. Indien de gehoopte verlenging van de masteropleiding niet zou plaatsvinden, dan dient de opleiding wel een grondige bezinning te houden en in de eerste plaats haar ambitieniveau (zie GKW 1) bij te schaven door ofwel bewust een lager taalniveau na te streven of door hun huidige profiel met oude en moderne talen op te geven.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding bachelor in de Oosterse Talen en culturen, conform de beslisregels, voldoende.

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding master in de Oosterse Talen en culturen, conform de beslisregels, voldoende.

De commissie was verheugd om kennis te kunnen nemen van de verbeteracties die de opleidingen sinds het bezoek al hebben ondernomen en ondersteunt deze. De commissie vernam eveneens dat de Vlaamse Overheid de gevraagde uitbreiding van de masteropleiding tot een tweejarige opleiding na het visitatiebezoek heeft goedgekeurd.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Differentieer de beoogde leerresultaten in verschillende ambitieniveaus.
- Definieer de ambitieniveaus duidelijker.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Zorg voor meer synergie tussen de verschillende opleidingstrajecten.
- Geef meer aandacht aan Semitische talen in het traject Assyriologie.
- Spits de ‘algemene opleidingsonderdelen’ toe op de Oosterse Studies (Ba).
- Spreid de ‘algemene opleidingsonderdelen’ over het bachelortraject.
- Investeer meer in mondelinge taalvaardigheid (waar van toepassing).
- Gebruik de doeltaal actief in de colleges (Ba).
- Stimuleer studenten tot het extra-curriculair oefenen van de taal.
- Maak een keuze bij moderne en klassieke taal.
- Bed de masterproef beter in het voorziene tijdsplan.
- Geef meer aandacht aan re-integratie van studenten die al dan niet naar het buitenland zijn gegaan.
- Breid de partnerakkoorden voor het traject Japanologie uit.
- Versterk de mogelijkheden om internationale ervaringen op te doen.
- Versterk de internationale component in de masteropleiding.
- Geef abiturienten een realistisch beeld van de opleidingen.
- Evalueer de studietijd van de masteropleiding.
- Rekruteer het personeel meer internationaal.
- Professionalisering taalonderwijs.
- Blijf aandacht schenken aan de actualisatie van de bibliotheekcollectie.
- Zorg voor voldoende begeleidingsmogelijkheden voor alle studenten.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Bouw permanente evaluatie verder uit.
- Zorg voor een betere spreiding van de examens bij de algemene opleidingsonderdelen.
- Versterk de aandacht voor de methodologische onderbouwing en het analytisch vermogen bij de masterproef.
- Overweeg masterproef in artikelvorm in plaats van monografie.
- Verbeter de toetsingsmethodes voor mondelinge taalvaardigheid.
- Versterk de feedback omtrent mondelinge taalvaardigheid.
- Verzeker de kwaliteit van de toetsing van de opleidingsonderdelen die in het buitenland worden gedoceerd.
- Versterk de alumniwerking.

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

Taal- en Regiostudies: Japanologie

SAMENVATTING Taal- en regiostudies: Japanologie

Bachelor of Arts in de Taal- en Regiostudies: Japanologie

Van 28 tot 31 oktober 2013 werd de bachelor of Arts in de Taal- en Regiostudies: Japanologie van de KU Leuven, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding bachelor of Arts in de taal- en regiostudies: Japanologie wordt georganiseerd aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven. Deze opleiding maakt deel uit van de opleidingen taal- en regiostudies onder de bevoegdheid van de POC taal- en regiostudies. Deze delegeert een gedeelte van haar bevoegdheden aan de curriculumcommissie (CC) Japanologie. In de POC taal- en regiostudies zijn de voorzitters van de vijf curriculumcommissies (Slavistiek, Sinologie, Arabistiek, Oude en Nabije Oosten en Japanologie) vertegenwoordigd onder het voorzitterschap van de programmadirecteur taal- en regiostudies. Eén van de studentenvertegenwoordigers van de CC Japanologie is eveneens lid van de POC. De bacheloropleiding omvat 180 studiepunten. Jaarlijks schrijven gemiddeld 70 studenten zich voor het eerst in in de bacheloropleiding.

De opleiding kiest voor een benadering van onderwijs waar een grondige en praktisch inzetbare kennis van de taal van het land gecombineerd wordt met een brede en diepe kennis van de regio. De studie van de taal is een belangrijke bouwsteen, maar niet het ultieme doel in de opleiding. Het doel van de opleiding is mensen te laten groeien in kennis en vaardigheden waarin de taal toepasbaar wordt. Verder kan de eigenheid van de opleiding Japanologie ook gevonden worden in de nadruk op de studie van de dynamiek van de instellingen van het moderne (1868–1945) en van het hedendaagse (1945–...) Japan. De opleiding kiest resoluut voor modern Japans als taal. Dit omdat er te weinig ruimte is in het studieprogramma om bijvoorbeeld ook klassiek Japans aan te bieden. Dit impliceert niet dat er in het studieprogramma geen aandacht zou zijn voor klassieke taal. De opleiding wil geen opleiding Oosterse Studies met accent op Japanologie zijn maar een verdiepende opleiding Japanologie met comparatieve elementen.

Programma

Het studieprogramma van de bacheloropleiding omvat 180 studiepunten. Het programma is opgebouwd uit een gemeenschappelijk deel en twee minoren. Het gemeenschappelijk deel (148 SP) omvat vijf modules: algemeen vormende opleidingsonderdelen (7 SP), opleidingsonderdelen specifiek gericht op het ontwikkelen van academische vaardigheden (17 SP), een steuncollege recht (4 SP), een regiomodule bestaande uit inhoudelijke colleges over Japan (39 SP) en de taalmodule (81 SP). Het gemeenschappelijk deel wordt verder aangevuld met de opleidingsonderdelen uit de minoren (32 SP), waarbij studenten één minor kiezen: de 'minor in economisch beleid en management' of de 'cultuur-historische minor'.

De opleiding schenkt veel aandacht en energie aan het ontwikkelen van de taalvaardigheden van de studenten. Dit plaatst de opleiding in een sterke positie binnen de internationale context. De taalmodule van de opleiding omvat naast de basisvaardigheden van het begrijpen, spreken en lezen van alledaags Japans, ook de introductie tot academisch Japans. Studenten zeggen wel dat ze weinig gelegenheid hebben om te oefenen gedurende de studie met het schrijven van academische papers. Ze krijgen wel schrijfopdrachten, maar de focus ligt in deze taken minder op het methodologische aspect.

De opleiding beschikt over een diverse en op de leerresultaten toegespitste variatie aan werkvormen waarbij goede leermaterialen worden gebruikt. De studenten geven aan dat ze de diverse werkvormen weten te smaken. Zo

geven ze aan dat de meeste opleidingsonderdelen vrij interactief verlopen en voor sommige opleidingsonderdelen van video- en audiomaterialen gebruik wordt gemaakt.

De meeste studenten gaan een langere periode naar Japan na het afronden van de bacheloropleiding. Studenten die in de loop van de studie geen gebruik hebben gemaakt van de internationaliseringsmogelijkheden zijn uitzonderingen.

Beoordeling en toetsing

Wanneer de studenten in het begin van het academiejaar hun individueel studieprogramma samenstellen krijgen zij al hun examendata voor de eerste en tweede examenperiode. De studenten worden geïnformeerd over de examens bij het begin van het semester tijdens de colleges. Ook worden voor de verschillende onderdelen van de taalvakken oefeningen of tussentijdse testen gegeven die voorbeelden van examenvragen weerspiegelen. Met examens wordt zeer bewust omgaan: zo worden er in het eerste semester van het eerste bachelorjaar minder punten op de taalvakken gezet. Dit is een bewuste keuze van de opleidingsverantwoordelijken om zodoende de studenten de mogelijkheid te geven te remediëren.

Begeleiding en ondersteuning

De opleiding beschikt over aangepaste materiële voorzieningen. De lessen Newspaper Japanese gaan door in PC-klassen zodat er online media kan gebruikt worden. De Oost-Aziatische bibliotheek wordt onder meer gebruikt voor oefensessie in het kader van colleges. De immateriële voorzieningen voor studenten zijn ook voldoende toegespitst op de behoeften van de studenten.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het percentage van de instromende studenten die het diploma bachelor in de Japanologie daadwerkelijk behaalt, ligt rond de 35%. Ongeveer negentig procent van de studenten Japanologie gaat voor 1 jaar naar het buitenland waardoor de facto de nominale studieduur vier jaar bedraagt. De meeste studenten stromen na hun bacheloropleiding door naar de masteropleiding Japanologie.

Master of Arts in de Taal- en Regiostudies: Japanologie

Van 28 tot 31 oktober 2013 werd de master of Arts in de Taal- en Regiostudies: Japanologie van de KU Leuven, in het kader van een onderwijsvisiteatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding master of Arts in de taal- en regiostudies: Japanologie wordt georganiseerd aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven. Deze opleiding maakt deel uit van de opleidingen taal- en regiostudies onder de bevoegdheid van de POC taal- en regiostudies. Deze delegeert een gedeelte van haar bevoegdheden aan de curriculumcommissie (CC) Japanologie. In de POC taal- en regiostudies zijn de voorzitters van de vijf curriculumcommissies (Slavistiek, Sinologie, Arabistiek, Oude en Nabije Oosten en Japanologie) vertegenwoordigd onder het voorzitterschap van de programmadirecteur taal- en regiostudies. Eén van de studentenvertegenwoordigers van de CC Japanologie is eveneens lid van de POC. De masteropleiding omvat 60 studiepunten. Jaarlijks schrijven gemiddeld 18 studenten zich voor het eerst in in de masteropleiding.

De opleiding kiest voor een benadering van onderwijs waar een grondige en praktisch inzetbare kennis van de taal van het land gecombineerd wordt met een brede en diepe kennis van de regio. De studie van de taal is een belangrijke bouwsteen, maar niet het ultieme doel in de opleiding. Het doel van de opleiding is mensen te laten groeien in kennis en vaardigheden waarin de taal toepasbaar wordt. Verder kan de eigenheid van de masteropleiding Japanologie ook gevonden worden in de nadruk op de studie van de dynamiek van de instellingen van het moderne (1868–1945) en van het hedendaagse (1945–...) Japan. De opleiding kiest resoluut voor modern Japans als taal. Dit omdat er te weinig ruimte is in het studieprogramma om bijvoorbeeld ook klassiek Japans aan te bieden. Dit impliceert niet dat er in het studieprogramma geen aandacht zou zijn voor klassieke taal. De opleiding wil geen opleiding Oosterse Studies met accent op Japanologie zijn maar een verdiepende opleiding Japanologie met comparatieve elementen.

Programma

Het studieprogramma van de masteropleiding omvat 60 studiepunten. Het programma is opgebouwd uit vier modules: de masterproef (24 SP), een taalmodule (12 SP), een regiomodule (12 SP) en een keuzemodule (12 SP). De opleiding wil studenten laten verdiepen in de kennis van de Japanse cultuur in al haar facetten (geschiedenis, maatschappij, economie, politiek, recht, materiële en populaire cultuur). Methodologische kennis en kennis van aanverwante thema's worden in de master aangeboden door middel van de keuzemodule. De opleiding verwacht dat studenten, onder meer door een masterproef, actief deelnemen aan het ruimer academisch debat en kunnen functioneren in een multiculturele maatschappelijke context. Vermeldenswaardig is dat meer dan 90% van de studenten die deze opleiding aanvangen een jaar hebben doorgebracht aan andere universiteit dan de KU Leuven. De meerderheid van de studenten gaat naar Japan.

De opleiding schenkt veel aandacht en energie aan het ontwikkelen van de taalvaardigheden van de studenten. Dit plaatst de opleiding in een sterke positie binnen de internationale context. De taalmodule van de opleiding omvat naast de basisvaardigheden van het begrijpen, spreken, en lezen van alledaags Japans, ook de introductie tot academisch Japans. Studenten zeggen wel dat ze weinig gelegenheid hebben om te oefenen gedurende de studie met het schrijven van academische papers. Ze krijgen wel schrijfoverdrachten, maar de focus ligt in deze taken minder op het methodologische aspect.

De opleiding beschikt over een diverse en op de leerresultaten toegespitste variatie aan werkvormen waarbij goede leermaterialen worden gebruikt. De studenten geven aan dat ze de diverse werkvormen weten te smaken. Zo geven ze aan dat de meeste opleidingsonderdelen vrij interactief verlopen en voor sommige opleidingsonderdelen van video- en audiomaterialen gebruik wordt gemaakt.

De masterproeven zijn van degelijke kwaliteit. Om de studenten te ondersteunen in het proces van het voorbereiden en schrijven van de masterproef werd het opleidingsonderdeel Leerstoel Satsuma uitgewerkt.

De meeste studenten gaan een langere periode naar Japan voor het aanvragen de masteropleiding. Studenten die in de loop van hun studie geen gebruik hebben gemaakt van de internationaliseringsmogelijkheden zijn uitzonderingen.

Beoordeling en toetsing

Wanneer de studenten in het begin van het academiejaar hun individueel studieprogramma samenstellen krijgen zij al hun examendata voor de eerste en tweede examenperiode. De studenten worden geïnformeerd over de examens bij het begin van het semester tijdens de colleges. Ook worden voor de verschillende onderdelen van de taalvakken oefeningen of tussentijdse testen gegeven die voorbeelden van examenvragen weerspiegelen. Met examens wordt bewust omgegaan. Bij mondelinge examens zijn twee docenten aanwezig om er over te waken dat er evenwichtig wordt getoetst. Bij oefeningen krijgen studenten op geregelde basis feedback.

Begeleiding en ondersteuning

De opleiding kan beschikken over aangepaste materiële voorzieningen. De Oost-Aziatische bibliotheek wordt onder meer gebruikt voor oefensessie in het kader van colleges en in het kader van masterseminaries. De immateriële voorzieningen voor studenten zijn ook voldoende toegespitst op de behoeften van de studenten.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het percentage van de instromende studenten, dat het masterdiploma effectief behaalt, schommelt naargelang het academiejaar. De laatste twee jaar is er wel een dalende trend in het aandeel studenten dat het diploma binnen een jaar behaalt door het toenemend aantal studenten dat in Japan studeert en/of meer tijd wenst te spenderen aan de afwerking van de masterproef.

De masteropleiding biedt niet meteen uitweg tot een bepaald beroep. Een grote groep gaat na de opleiding de arbeidsmarkt op, een kleinere groep gaat de academische wereld in. De economische minor blijkt een succesvol middel om de studenten te helpen op de arbeidsmarkt. Toch blijkt dat zelfs met de economische minor, de kennis van economie niet groot genoeg is om een grote meerwaarde te zijn op de arbeidsmarkt. Studenten die de economische minor gevolgd hebben, beschouwen het wel als een sterke basis om een vervolgopleiding (economie) aan te vatten.

ONDERWIJSVISITATIE Oosterse Studies **Academische bachelor en master of Arts** **in de taal- en regiostudies: Japanologie**

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleidingen bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Japanologie aan de KU Leuven. De visitatiecommissie bezocht deze opleidingen van 28 tot 31 oktober 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleidingen aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatierapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg,

internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

De opleidingen bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Japanologie worden georganiseerd aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven. Deze opleidingen ressorteren samen met de overige opleidingen taal- en regiostudies onder de bevoegdheid van de POC taal- en regiostudies die een gedeelte van haar bevoegdheden delegeert aan de curriculumcommissie (CC) Japanologie.

In de POC taal- en regiostudies zijn de voorzitters van de vijf curriculumcommissies (Slavistiek, Sinologie, Arabistiek, Oude en Nabije Oosten en Japanologie) vertegenwoordigd onder het voorzitterschap van de programmadirecteur taal- en regiostudies. Eén van de studentenvertegenwoordigers van de CC Japanologie is eveneens lid van de POC.

De bacheloropleiding omvat 180 studiepunten, de masteropleiding omvat 60 studiepunten. Jaarlijks schrijven gemiddeld 70 studenten zich voor het eerst in in de bacheloropleiding; in de masteropleiding zijn dat gemiddeld 18 studenten.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van zowel de bachelor als de masteropleiding als voldoende.

In het domein van de Oosterse Studies worden opleidingen Japanologie georganiseerd aan twee universiteiten: UGent en KU Leuven. De opleidingsverantwoordelijken in het domein van de Oosterse Studies hebben samen een domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR) opgesteld. Dit kader bepaalt de minimumeisen waaraan een opleiding in de Oosterse Stu-

dies in Vlaanderen moet voldoen. De commissie is van mening dat het domeinspecifiek leerresultatenkader de lat voor de opleidingen hoog legt. Binnen het kader dat door het DLR wordt aangereikt, hebben de bachelor- en masteropleiding of Arts in de taal- en regiostudies: Japanologie de eigenheid van hun opleiding vertaald in een eigen opleidings-specifiek leerresultatenkader (OLR).

De bachelor- en masteropleiding of arts in de Taal- en Regiostudies: Japanologie (opleidingen Japanologie) hebben in lijn met hun positie als opleidingen in de Taal- en Regiostudies in hun profilering gekozen voor een benadering van onderwijs waar een grondige en praktisch inzetbare kennis van de taal van het land gecombineerd wordt met een brede en diepe kennis van de regio. De studie van de taal is een belangrijke bouwsteen, maar niet het ultieme doel in de opleidingen. Het doel van de opleidingen is volgens het zelfevaluatie-rapport mensen te laten groeien in kennis en vaardigheden waarin de taal toepasbaar wordt. Verder kan de eigenheid van de opleidingen Japanologie volgens het zelfevaluatie-rapport ook gevonden worden in de nadruk op de studie van de dynamiek van de instellingen van het moderne (1868–1945) en van het hedendaagse (1945–...) Japan.

In hun profiel kiezen de opleidingen resoluut voor modern Japans als taal. Dit omdat er volgens de opleidingsverantwoordelijken te weinig ruimte is in het studieprogramma van de bachelor- en masteropleiding om bijvoorbeeld ook klassiek Japans aan te bieden. Dit impliceert niet dat er in het studieprogramma geen aandacht zou zijn voor klassieke taal. De opleidingsverantwoordelijken overwegen wel om dit meer in het programma in te brengen in geval er een tweejarige masteropleiding zou worden ingevoerd. De opleidingen willen geen opleiding Oosterse Studies met accent op Japanologie zijn maar een verdiepende opleiding Japanologie met comparatieve elementen.

De commissie is van mening dat de bachelor- en masteropleiding een duidelijke profilering hebben die zonder twijfel voldoet aan de eisen van het Vlaams kwalificatieraamwerk. De opleidingsverantwoordelijken hebben bij het opstellen van de OLR goed nagedacht over het karakter van de bachelor- en masteropleiding en over wat men precies wil bereiken bij het afleveren van het diploma aan de studenten. De commissie apprecieert hierbij de eigen invalshoek met nadruk op modern Japan, zowel wat maatschappij als wat taal betreft.

Sommige opleidingsspecifieke leerresultaten zijn ambitieus geformuleerd. Het gewenste taalniveau is zeker voor de masteropleiding zeer hoog. De opleiding hanteert hierbij het 'European framework of languages'. De commissie had het interessant gevonden indien de opleiding in haar beoogde leerresultaten ook een sterkere focus op de synergie met de andere opleidingen binnen het domein van de Oosterse Studies zou bewerkstelligen, maar respecteert de focus die de opleiding kiest.

Uit de gesprekken met de studenten bleek dat de leerresultaten alvast herkenbaar terug te vinden zijn in het opleidingstraject. Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van het beroepenveld en met afgestudeerden blijkt duidelijk dat de leerresultaten goed aansluiten bij de actuele eisen vanuit het beroepenveld. De economische minor die zowel op bachelor- als masterniveau een belangrijke rol speelt binnen het curriculum geeft de ambitie van de opleidingen weer om de kansen van de studenten op de arbeidsmarkt te verhogen.

Concluderend stelt de commissie dat de beoogde opleidingsspecifieke leerresultaten passen binnen het Vlaamse kwalificatieraamwerk en het gevalideerde domeinspecifieke leerresultatenkader. Ze sluiten aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleidingen.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van zowel de bachelor als de masteropleiding als goed.

Het studieprogramma van de bacheloropleiding omvat 180 studiepunten. Het programma is opgebouwd uit een gemeenschappelijk deel en twee minoren. Het gemeenschappelijk deel (148 SP) omvat vijf modules: algemeen vormende opleidingsonderdelen (7 SP), opleidingsonderdelen specifiek gericht op het ontwikkelen van academische vaardigheden (17 SP), een steuncollege recht (4 SP), een regiomodule bestaande uit inhoudelijke colleges over Japan (39 SP) en de taalmodule (81 SP).

De Regiomodule en de Taalmodule vormen volgens het zelfevaluatierapport het kernprogramma waarbij beoogd wordt om de studenten een degelijke kennis van de Japanse taal enerzijds en van de Japanse maatschappij in al haar facetten anderzijds bij te brengen. De Regiomodule bestaat uit

een pakket aan opleidingsonderdelen waarbij de studenten zowel kennis verwerven over de historische en socio-culturele dynamiek van Japan als over actuele evoluties waarbij de socio-politieke structuur van Japan aandacht krijgt. Het gemeenschappelijk deel wordt verder aangevuld met de opleidingsonderdelen uit de minoren (32 SP), waarbij studenten één minor kiezen: de 'minor in economisch beleid en management' of de 'cultuur-historische minor'.

Het studieprogramma van de masteropleiding omvat 60 studiepunten. Het programma is opgebouwd uit vier modules: de masterproef (24 SP), een taalmodule (12 SP), een regiomodule (12 SP) en een keuzemodule (12 SP). De opleiding wil studenten laten verdiepen in de kennis van de Japanse cultuur in al haar facetten (geschiedenis, maatschappij, economie, politiek, recht, materiële en populaire cultuur). Methodologische kennis en kennis van aanverwante thema's worden ook in de master aangeboden door middel van de keuzemodule. Het zelfevaluatie rapport geeft aan dat de opleiding verwacht dat studenten, onder meer door een masterproef, actief deelnemen aan het ruimer academisch debat en kunnen functioneren in een multiculturele maatschappelijke context. Vermeldenswaardig is dat meer dan 90% van de studenten die deze opleiding aanvagen een jaar hebben doorgebracht aan andere universiteit dan de KU Leuven. De meerderheid van de studenten gaat naar Japan.

De visitatiecommissie is van mening dat zowel de bachelor- als de masteropleiding in hun programma een degelijke vertaling maken van hun beoogde leerresultaten. De inhoud van het onderwijs en de leervormen stellen studenten in staat de beoogde leerresultaten te bereiken. Conform de beoogde leerresultaten van de opleidingen, wordt in de programma's veel aandacht besteed aan politiek, taal en populaire cultuur in het moderne en hedendaagse Japan. Zo wordt bijvoorbeeld in het opleidingsonderdeel Japanse Letterkunde de focus gelegd op de literatuur van de 20ste eeuw. Het profiel van de opleiding trekt zich ook door in de onderwerpen van bijvoorbeeld de bachelorpaper waar vooral modern Japanse thema's worden behandeld zoals onder meer het moderniseringsproces in Japan. De commissie meent dat dit een degelijke insteek is voor de programma's maar meent dat synergiën met andere talen en regio's niet uit het oog mogen verloren worden (zie *infra*). Globaal genomen is de studietijd die aan de opleidingen besteed wordt door studenten conform de ECTS.

De commissie stelde tot haar grote tevredenheid vast dat beide opleidingen in hun programma's veel aandacht en energie besteden aan het ontwikkelen van de taalvaardigheden van de studenten. Dit plaatst de opleidingen in een sterke positie binnen de internationale context. De taalmodule van de opleidingen omvat naast de basisvaardigheden van het begrijpen, spreken, en lezen van alledaags Japans, ook de introductie tot academisch Japans. Dit omvat het begrijpend lezen van wetenschappelijke artikels of boeken die aansluiten bij de specialisatie van de student, en de rapportering hierover zowel schriftelijk als mondeling. Bij het leren hoe een academische tekst wordt opgesteld, ligt de nadruk op de structuur van een wetenschappelijke tekst, de grammaticale regels en woordenschat en krijgen de studenten taken en modelvoorbeelden. Buiten het academisch Japans wordt ook aandacht besteed aan het Japans dat in een professionele context gebruikt wordt. De studenten leren onder meer solliciteren, brieven en e-mails schrijven, telefoons beantwoorden en in een bedrijfscontext de juiste culturele taalregisters gebruiken. De taalverwerving in de bacheloropleiding wordt gespecialiseerd in de masteropleiding om op die manier de verworven kennis en vaardigheden te kunnen onderhouden en verder uit te diepen naar concrete academische en professionele toepassingen. Deze verdiepte kennis van het Japans is nodig voor de uitwerking van de masterproef.

De commissie is onder de indruk van de resultaten die op het vlak van taalverwerving behaald worden, maar wil tegelijkertijd benadrukken dat taalvaardigheid nooit als een doel op zich beschouwd moet worden. Stimuleren van kritisch denken en ontwikkelen van academische nieuwsgierigheid onder de studenten mag niet uit het oog worden verloren, om op die manier de wetenschappelijke aard van een academische opleiding te kunnen waarborgen. De commissie is zich er van bewust dit geen makkelijke opgave is, met name als men met beperkte financiële en personele middelen te werk moet gaan.

Nochtans ziet de commissie, vooral in de bacheloropleiding, dat er heel wat aandacht wordt besteed aan het ontwikkelen van academische vaardigheden; studenten krijgen er de opleidingsonderdelen informatiekunde en het opleidingsonderdeel Encyclopedie van de Japanologie. Dit laatste opleidingsonderdeel wil de studenten actief confronteren met wetenschapsfilosofie en hen zodoende helpen bij het verwerven van inzicht in nut en aanwending van theorie en methodologie. Ten tweede is het volgens de opleidingsverantwoordelijken de bedoeling van dat opleidingsonderdeel om intensief een aantal wetenschappelijke basisvaardigheden te oefenen, met

nadruk op heuristische, ICT-gerelateerde en redactionele vaardigheden. De commissie kon vaststellen op basis van de ingekeken documenten en gesprekken met studenten en docenten dat dit opleidingsonderdeel en de facto het geheel aan opleidingsonderdelen die de academische vaardigheden moeten aanscherpen, sterk gericht zijn op een ‘encyclopedische’ benadering. De commissie erkent zeker het belang hiervan. De encyclopedische benadering zou volgens de commissie echter meer ruimte moeten maken voor leergierigheid en academische nieuwsgierigheid. Studenten missen methodologische achtergrond zoals de kunde om een gefundeerde onderzoeksvraag te identificeren volgens een methodologisch kader. Meer methodologisch georiënteerde opleidingsonderdelen vormen geen onderdeel van het kerncurriculum van de opleiding. Studenten kunnen deze wel opnemen in hun keuzeprogramma.

Ook studenten geven aan dat ze academische vaardigheden missen en in het bijzonder schrijfvaardigheden. Studenten hebben in het bijzonder weinig gelegenheid om te oefenen gedurende de studie met het schrijven van academische papers. Ze krijgen wel schrijfopdrachten, maar de focus ligt in deze taken minder op het methodologische aspect. Masterstudenten geven in hun gesprekken dan ook aan dat ze niet goed voorbereid zijn op het schrijven van de masterproef. De commissie denkt dat de methodologische benadering die moet versterkt worden in de bachelor- (en master) opleiding in de verschillende reeds bestaande opleidingsonderdelen geïntegreerd kan worden. Om de meer kritische, analytische geest te genereren onder de studenten, zou onder meer een beperkte en overwogen versterking van het aanbod aan werkcolleges wenselijk zijn.

Globaal meent de commissie dat de bachelor- en masteropleiding beschikken over een diverse en op de leerresultaten toegespitste variatie aan werkvormen waarbij goede leermaterialen worden gebruikt. De studenten geven aan dat ze de diverse werkvormen weten te smaken. Zo geven ze aan dat de meeste opleidingsonderdelen vrij interactief verlopen en voor sommige opleidingsonderdelen van video- en audiomaterialen gebruik wordt gemaakt. Wat de algemene opleidingsonderdelen in de bacheloropleiding betreft, blijkt dat verschillende studenten deze opleidingsonderdelen niet van direct nut voor hun opleiding vinden. De commissie heeft op basis van haar gesprekken en het ingekeken materiaal vastgesteld dat deze opleidingsonderdelen wel degelijk een nuttige bijdrage leveren tot de algemene kennis en competenties van de studenten, conform de beoogde leerresultaten. Wel stelde de commissie vast dat deze opleidingsonderdelen vaak worden gedoceerd voor grote diverse groepen. De commissie beveelt aan

dat de opleidingen meer mogelijkheden scheppen om expliciete verbanden te kunnen leggen tussen de algemene opleidingsonderdelen en de op de regio toegespitste opleidingsonderdelen opdat de meerwaarde van deze opleidingsonderdelen voor de studenten duidelijker wordt.

Het opleidingsonderdeel recht in de bacheloropleiding is een ondersteund opleidingsonderdeel. Dit omdat vanuit het onderzoek van het personeel, recht in de Japanse context een belangrijke rol speelt. Deze focus wordt vanuit het onderzoek van de docent in het onderwijs gebracht. Naast dit opleidingsonderdeel recht, algemene opleidingsonderdelen en de taal- en regiomodules, dienen studenten een minor te kiezen in de bacheloropleiding.

De economische minor geeft de studenten de mogelijkheid om economisch georiënteerde opleidingsonderdelen op te nemen. Het is de bewuste keuze van de opleidingsverantwoordelijken om de studenten in deze minor de basisopleidingsonderdelen economie zoals die aan economiestudenten worden aangeboden aan te bieden en niet te kiezen voor een afgezwakte vorm van economie. De opleiding meent hiermee enerzijds aan de vraag van het beroepenveld te voldoen aangezien heel wat studenten na hun opleiding terecht komen in de bedrijfswereld. Een combinatie van de kennis van de doeltaal en economie verhoogt volgens de opleiding het arbeidspotentieel van de afgestudeerden. Anderzijds blijkt volgens de opleidingsverantwoordelijken dat de economische minor een aantrekkingskracht heeft op abiturienten. Deze zijn geïnteresseerd om Japans te studeren, maar willen ook een gevoel van zekerheid krijgen dat ze daarnaast een toegevoegde waarde hebben op de arbeidsmarkt. De commissie ondersteunt deze aanpak van de opleiding.

De cultuur-historische minor bestaat uit vier verplichte opleidingsonderdelen, aangevuld met voor 16 studiepunten aan opleidingsonderdelen te kiezen uit andere opleidingen binnen Taal- en Regiostudies en binnen andere disciplines. De commissie vernam dat studenten worden aangemoedigd om opleidingsonderdelen te kiezen die ondersteuning of aanvulling geven op het onderzoek van de studenten voor hun bachelorpaper. De keuze moet gemotiveerd zijn en voorgelegd worden aan het studietrajectbegeleidingsteam dat de beslissing aan de POC ter controle voorlegt.

De cultuur-historische minor wordt door studenten als zeer breed ervaren. Ze vinden het positief dat ze in functie van hun bachelorpaper specifieke opleidingsonderdelen kunnen kiezen. De commissie ondersteunt de keuze

voor de minor maar meent dat de opleidingen kunnen overwegen nog een minor aan te bieden met een sociaalwetenschappelijke focus. Conform de beoogde leerresultaten, zouden studenten gebaat zijn met een sterkere nadruk op verschillende methodologische benaderingen van de studie van Japan: Hoe anders kijken historici naar Japan, dan antropologen, sociologen enz. In de masteropleiding wordt verder gebouwd op de bacheloropleiding. Tussen beide opleidingen gaan de meeste studenten tot soms een jaar, naar Japan. Studenten geven aan dat ze daarna met een veel rijkere basis aan zowel taalvaardigheid als maatschappelijke kennis aan de masteropleiding beginnen (zie *infra*).

Studenten hebben recentelijk de mogelijkheid om Koreaans te leren tijdens hun masteropleiding. Deze keuze blijkt door studenten te worden gesmaakt. Door een toelage van de Korean Society for the Promotion of Science werd het mogelijk een nieuwe Koreaanse taaldocent en praktijkassistent aan te trekken om de opleidingsonderdelen Koreaans I en II te doceren. Een derde niveau Koreaanse taal wordt vanaf 2013–2014 aangeboden als aanbevolen keuzevak op masterniveau en een masterseminarie in Koreaanse politiek en maatschappij laat toe om meer kennis over de actuele ontwikkelingen in de Noord-Aziatische regio op te doen. De commissie ondersteunt deze mogelijkheid om synergiën met andere regio's en talen te zoeken. Studenten kunnen ook opleidingsonderdelen uit de andere opleidingen Taal- en regiostudies kiezen als keuzeopleidingsonderdeel. Vaak maken de studenten de keuzes voor de opleidingsonderdelen in functie van hun masterproef.

De opleidingsverantwoordelijken hebben een optimale invulling van de master voor ogen die ze ideaal verwezenlijkt willen zien in een tweejarige master. Hierbij zouden afstudeerrichtingen van 30 studiepunten worden ingebouwd: een cultuur-historische afstudeerrichting, een SLO-afstudeerrichting en een economische afstudeerrichting. In dit plan voor een tweejarige master wordt de samenwerking met de Japanse partners geïntegreerd. Hierdoor wordt de periode die nu tussen de bachelor- en de masteropleiding in Japan wordt doorgebracht geïntegreerd in het eerste jaar van de tweejarige masteropleiding. Nu hangt deze buitenlandervaring los tussen de bachelor- en masteropleiding. De commissie ondersteunt de idee de buitenlandervaring in het programma van de opleidingen te integreren. In een tweejarige masteropleiding zouden de opleidingsverantwoordelijken kunnen overwegen ook stagemogelijkheden uit te bouwen.

De opleidingen Japanologie hebben de laatste jaren hun inspanningen opgedreven om de internationalisering verder uit te werken. Buiten de initiatieven die eerder vermeld werden, werken de opleidingen ook aan de samenwerking met inkomende studenten uit Japan tijdens de Japanse taalcolleges en worden gastcolleges door Japanse gastdocenten verzorgd. De commissie wenst ook het consortium te vermelden dat in 2013 onder leiding van de KU Leuven en van Kobe University werd opgericht in het kader van de ICI-ECP aanvraag (EU-JAMM – Europe Japan Multidisciplinary Master) waarbij een Double Degree structuur en kwaliteitscontrole in de internationalisering worden uitgewerkt. Ook inhoudelijk wordt in de opleidingsonderdelen belang gehecht aan internationalisering door leesmateriaal in het Engels en Japans op te geven en door aandacht voor het verschillende discours dat in wetenschappelijk onderzoek in Europa, Amerika en Japan wordt aangehouden.

Het aantal studenten van de opleidingen Japanologie dat een jaar in het buitenland heeft doorgebracht ligt vrij hoog. Studenten die in de loop van de studie geen gebruik hebben gemaakt van de internationaliseringsmogelijkheden zijn uitzonderingen. Het verblijf in Japan heeft volgens de opleidingsverantwoordelijken ook een positieve invloed op het taalniveau van de studenten. De studenten die een verblijf in Japan hebben gehad, trekken de studenten die dat niet hebben gedaan mee naar een hoger taalniveau, zo beamen ook de studenten zelf. De meeste studenten tonen zich bereid om gedurende een periode hun studies in Japan verder te zetten. Vanuit de universiteit wordt dit ondersteund. Studenten blijven als uitzendstudent ingeschreven aan de KU Leuven waardoor ze ook verzekerd zijn voor bijvoorbeeld ongevallen tijdens hun verblijf.

De commissie vernam dat er de afgelopen jaren een grote toename van het aantal bachelorstudenten was met een piek in 2009–10 en 2010–11. Sindsdien stabiliseert het aantal studenten, maar dit aantal blijft nog steeds hoog. Het gemiddeld aantal inschrijvingen bedraagt 180, waarvan gemiddeld 70 eerste inschrijvingen. Het aantal inschrijvingen is het hoogst in de cultuur-historische minor. De meeste studenten hebben een ASO-vooropleiding, ongeveer 10% stroomt in vanuit een TSO-achtergrond. De commissie vernam dat studenten zonder ASO-opleiding soms een minder grote grammaticale voorkennis lijken te hebben. Ook in de masteropleiding is er een stijgende trend in de studentenaantallen. Gemiddeld is het totaal aantal inschrijvingen in de master 24 à 25, waarvan 18 eerste inschrijvingen. Er is een groeiende discrepantie tussen het aantal studenten in de bachelor en in de master. Hiervoor ziet de opleiding als belangrijk-

ste verklaring dat heel wat bachelorstudenten vóór hun masterjaar naar Japan vertrekken. Een aantal van deze studenten studeert verder in Japan of vangt een andere masteropleiding aan na terugkeer.

De eerste bachelor is het selectiemoment bij uitstek. Studenten haken af, ofwel redelijk snel na aanvang van de studie, ofwel omdat zij niet slagen voor de examens of niet voldoen aan de studievoortgangseisen. De uitval in deze beginfase van de opleiding is groot, daarna behalen de meeste studenten hun diploma. De bachelorpaper is een mogelijke factor van studievertraging maar wordt in de opleiding Japanologie gekoppeld aan een jaar studie in Japan. Japanse universiteiten vragen dat studenten op bachelorniveau in Japan studeren om hen de mogelijkheid te geven om financiële steun te krijgen. De studenten verkiezen in vele gevallen om Japanse bronnen te raadplegen in Japan en kunnen hierdoor een meer onderbouwde bachelorpaper schrijven. Dit zorgt wel voor studievertraging. De facto duurt de opleiding hierdoor nu reeds vijf jaar. Daarom benadrukt de commissie het belang om bij de invoering van de tweejarige master het buitenlandverblijf volledig in de opleiding te integreren.

Daarnaast blijkt uit de gesprekken dat veel studenten de bacheloropleiding onderschatten. Op dit ogenblik is de Japanse (Manga)cultuur heel populair bij studenten. Dit zorgt er voor dat veel abiturienten interesse tonen in de opleiding, maar dat sommigen onder hen onderschatten dat ook andere opleidingsonderdelen van academisch niveau in de opleiding worden gedoceerd. De commissie beveelt aan dat de opleidingsverantwoordelijken bij infodagen voor abiturienten en opnieuw bij aanvang van het eerste bachelorjaar de studenten een realistische beeld geven van hun slaagkansen, onderbouwd met cijfermateriaal.

De commissie is ervan overtuigd, op basis van het ingekeken materiaal, dat de kwalificaties van het personeel ruim voldoende zijn om de opleidingen te dragen. De commissie wil dan ook benadrukken dat ze kwaliteit van het docerende personeel erg apprecieert. Het onderwijs is duidelijk gerelateerd aan de onderzoeksfocus van de ZAP-leden. Ook AAP en BAP-leden worden ingezet in het onderwijs. Dit is zeker bevorderlijk voor de samenhang tussen onderwijs en onderzoek en dus voor het wetenschappelijk gehalte van het onderwijs. De commissie kreeg de indruk dat het team docenten een klein, maar sterk en betrokken team vormen. Collega-opleidingsverantwoordelijken uit de Taal- en regiostudies noemen enkele onderwijsprojecten van de opleidingen Japanologie als sterk punt, zoals onder meer het Mangaproject en het online beschikbare leesmateriaal (zie

infra). Daarnaast vindt de commissie het een pluspunt dat de docenten ook gebruik van docentenuitwisseling.

Onderwijsprofessionalisering is op dit ogenblik optioneel aan de opleiding. De commissie meent dat in de eerste plaats de assistenten verplicht moeten gebruik maken van de veelheid aan door de universiteit aangeboden professionaliseringsinitiatieven. Dit helpt hen bij het verzorgen van het onderwijs en vormt ook een meerwaarde in hun toekomstige carrière.

De kwantiteit van het personeel is volgens de commissie heel beperkt waardoor de totale werkdruk van onderwijs en onderzoek groot is zodat ziekteverzuim en ander vormen van uitschakeling een reëel risico vormen, met repercussies voor het onderwijs. Het aantal vaste en voltijdse ZAP-leden bedraagt slechts twee in de opleidingen Japanologie wat in het licht van de grote instroom studenten geen evidente situatie is. De stijging van het aantal studenten kon worden ondervangen dankzij de inspanning van de faculteit, die fondsen beschikbaar stelde om praktijkassistenten aan te werven. Verder werd door de uitbreiding van de internationale akkoorden met instellingen in Japan, ook een vruchtbare uitwisseling op het gebied van onderwijs georganiseerd waardoor gastdocenten uit Japan een bijdrage leveren aan het onderwijs. In het academiejaar 2014–2015 wordt een nieuwe ZAP-functie in gecreëerd. Ook werd financiële steun verkregen van de Korean Society for the Promotion of Science waarmee een nieuwe docent voor de Koreaanse opleidingsonderdelen werd aangesteld. Deze docent geeft ook ondersteuning aan studenten die hun bachelor- of masterproef over een Korea-gerelateerd onderwerp schrijven.

De uitgebreide groep taaldocenten vormen volgens de commissie een goed team. Ze bestaan uit een mix van zeven Belgische taaldocenten en drie native speakers. Deze groep wordt goed gecoördineerd. Ze hanteren een duidelijke taaldidactiek waarbij ze een gemeenschappelijk concept van vreemdetalenonderwijs gebruiken. Ook de ZAP leden van de opleidingen geven zelf taallessen modern Japans. Op die manier zijn de docenten goed op de hoogte van het taalniveau van de studenten en kunnen ze hier op inspelen in andere opleidingsonderdelen.

De taaldocenten gebruiken reeds enkele jaren geen taallabo meer omdat de opleidingen zijn afgestapt van het pure drillmatige dat enkel toepasselijk is op vormen en zinnen. De commissie kan zich in deze aanpak vinden. Nu worden in de lessen korte dialoogjes per twee studenten geoefend en daarna voorgebracht. De klemtoon ligt niet alleen op grammaticale correctheid

maar ook op natuurlijke vlotheid. Presentaties geven de studenten in een gewoon klaslokaal. Voor de opleidingsonderdelen waar met audiovisueel materiaal wordt gewerkt worden lokalen gebruikt die uitgerust zijn met degelijke apparatuur. De opleidingen kunnen beschikken over aangepaste materiële voorzieningen. De lessen Newspaper Japanese gaan door in PC-klassen zodat er online media kan gebruikt worden. De Oost-Aziatische bibliotheek wordt onder meer gebruikt voor oefensessie in het kader van colleges en in het kader van masterseminaries.

De Oost-Aziatische bibliotheek is gehuisvest in de Centrale Bibliotheek van de KU Leuven. In december 2006 werd er een informatiespecialist half-tijds aangesteld om de Japanologische collectie van de bibliotheek te beheren. Dit heeft duidelijke verbeteringen gebracht in het aankoopbeleid, organisatie en exploitatie van de collectie. Ondanks een beperkt budget heeft de collectie een merkbare groei doorgemaakt zowel qua inhoud als qua omvang door een gericht aankoopbeleid en aantrekking van enkele grote en inhoudelijk aantrekkelijke schenkingen. Momenteel bevat de Japanologische collectie een geschatte 17.500-tal banden, waarvan 50% in het Japans. Deze groei heeft ertoe geleid dat er in 2012 een voltijdse informatiespecialist in aangesteld voor de collecties over Japan en Korea. Ondanks het gerichte aankoopbeleid en de kwalitatieve en kwantitatieve groei blijft de Japanologische collectie te beperkt om een volledige masterproef te schrijven op basis van de in de bibliotheek beschikbare collectie. Vanuit de universiteitsbibliotheek en de faculteit Letteren is er geen veralgemeend beleid voor de ondersteuning en opbouw van niet-westerse collecties. Databanken e-tijdschriften en andere elektronische bronnen met betrekking tot China, Japan en Korea moeten worden gecoördineerd vanuit de Oost-Aziatische bibliotheek en vanuit het beperkte budget worden bekostigd. De commissie ondersteunt de opleidingen in hun vraag naar de academische overheid om oog te hebben voor het belang van de bewaring, ontsluiting en uitbreiding van deze collecties in het voordeel van het onderwijs en onderzoek, waaronder de masterproef, van studenten en docenten. Naast de Oost-Aziatische bibliotheek hebben studenten en onderzoekers ook toegang tot een gespecialiseerde mangabibliotheek die het gebruik van manga en andere Japanse populaire media voor taalverwerving en onderzoek ondersteunt.

Zoals eerder vermeld, zijn de opleidingsverantwoordelijken al lange tijd bezig met een digitale leeromgeving. Zo heeft de opleiding al eigen website sinds 1997. Deze website bestaat uit een publiek gedeelte, een intranet en een aantal afzonderlijke projecten op wiki-basis en research blogs. Het

publieke gedeelte bevat naast algemene informatie ook 'open learning' leermiddelen en open research; het intranet gedeelte biedt discussie-functionaliteiten, boeken tot stand gebracht door onderlinge samenwerking, persoonlijke weblogs, verzamelde opdrachten en dergelijke meer. De grootste afzonderlijke projecten zijn het Japans-Nederlands woordenboek (45953 lemmata) en de 'wiki' voor Geschiedenis van Japan. De commissie beschouwt dit gebruik van moderne leermiddelen als een pluspunt van de opleidingen.

De immateriële voorzieningen voor studenten zijn ook voldoende toegespitst op de behoeften van de studenten. Bij de bachelor- en de masterproef zou een sterkere begeleiding door de docenten een meerwaarde kunnen zijn voor het kritische werkproces dat in een bachelor- of masterproef moet aangevat worden. De docenten erkennen dit probleem maar wijzen er op dat er maar twee ZAP'ers aangesteld zijn binnen de opleiding en er aldus ook maar twee personen als promotor kunnen optreden (*zie supra*). De visitatiecommissie meent dat de opleidingsverantwoordelijken zeer bewust omgaan met kwaliteit en met verbeteringsacties van de opleidingen. De opleidingen zijn aan de slag gegaan met de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie. Ook het zelfevaluatierapport gaf aan de visitatiecommissie een helder en genuanceerd beeld van de sterke en de zwakke punten van de opleidingen Japanologie. Verschillende zaken stonden de afgelopen tijd nog op de agenda van de CC zoals het beter afstemmen van de opleidingsonderdelen aangeleverd door de faculteit economie op de noden en achtergrond van de studenten in de bachelor Japanologie. Ook op het niveau van de masteropleiding werden belangrijke vernieuwingen doorgevoerd. De opvatting van het masterseminarie (Satsuma) werd herdacht om de studenten beter te kunnen begeleiden in het schrijfproces van de masterproef, het opleidingsonderdeel Japanse maatschappij en politiek wordt in het Engels aangeboden om synergie met internationale studenten te kunnen creëren waarbij buiten de socio-politieke actualiteit ook een grondige kennis van methodologie wordt aangeboden, verder werden nieuwe keuzevakken met betrekking tot Korea en de Koreaanse taal ingericht.

De permanente onderwijscommissie (POC) is voor de opleidingen het overlegplatform met de collega's van de Taal- en Regiostudie. Toch is het niet de bedoeling van de opleidingen om ook een inhoudelijke synergie tussen de verschillende programma's te bewerkstelligen. De commissie zelf is geneigd de opleidingen aan te sporen naar meer synergie te streven, maar respecteert de eigenheid van de opleidingen, conform de door de opleidingen beoogde leerresultaten.

Concluderend stelt de commissie dat de bachelor- en masteropleiding beschikken over goed gekwalificeerd personeel dat kwaliteitsverbetering hoog in het vaandel draagt. De programma's zijn ambitieus, vooral wat betreft het taalniveau en accorderen hiermee met de beoogde leerresultaten. De opleidingen beschikken over een uitgebreid aanbod aan materiële en immateriële voorzieningen. Dit alles zorgt dat de opleidingen over een samenhangende leeromgeving beschikken waarin weinig struikelblokken voor studenten aanwezig zijn. Op basis van deze afweging die in het rapport wordt gestaafd, beoordeeld de commissie deze generieke kwaliteitswaarborg als goed.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van zowel de bachelor- als de masteropleiding als voldoende.

De bachelor- en de masteropleiding hebben op dit ogenblik geen expliciet geformaliseerd toetsbeleid. De visitatiecommissie heeft op basis van de door de opleidingen beschikbaar gestelde documenten wel kunnen vaststellen dat de opleidingen aan een gemeenschappelijk gedragen en geformaliseerde toetsvisie aan het werken zijn. Toch kon de commissie vaststellen op basis van onder meer examenopgaven met verbeter sleutels, ingevulde examens en aanvullende gesprekken dat de opleidingen nu reeds over een degelijk impliciet toetsbeleid beschikken. Het opstellen, afnemen en beoordelen van de examens is in eerste instantie de taak van de docent of het didactische team verantwoordelijk voor het opleidingsonderdeel. Zij stellen examens en opdrachten op met de bedoeling te evalueren of de studenten de leerresultaten halen.

De curriculumcommissie Japanologie waakt over de spreiding en invulling van evaluatievormen. Aanvragen voor wijzigingen worden steeds op vergaderingen, in het bijzijn van de studentenvertegenwoordigers besproken in het eerste semester van het academiejaar dat vooraf gaat aan de wijziging. In die zin worden wijzigingen aan evaluatievormen als programmahervormingen behandeld, om na de curriculumcommissie ook door de bevoegde POC en de faculteitsraad te worden goedgekeurd.

Wanneer de studenten in het begin van het academiejaar hun individueel studieprogramma samenstellen krijgen zij al hun examendata voor de eerste en tweede examenperiode. De studenten worden geïnformeerd

over de examens bij het begin van het semester tijdens de colleges. Ook worden voor de verschillende onderdelen van de taalvakken oefeningen of tussentijdse testen gegeven die voorbeelden van examenvragen weerspiegelen. Naast de ECTS fiches, zijn de elektronische leerplatformen – het elektronisch leerplatform Toledo en de website van Japanologie – ook middelen om de studenten op de hoogte te brengen van de precieze evaluatievereisten. Daarnaast worden links naar examenreglementen zowel via de website Japanologie als via studentenportaal ter beschikking gesteld. Bovendien biedt de eigen website de mogelijkheid aan de studenten om in communicatie te treden met de docenten en programmaverantwoordelijken over eventuele vragen over de examens. Dit verhoogt de transparantie van de evaluaties. In de ECTS-fiches vinden de studenten de beschrijving van de examenvormen. Ook studenten geven aan dat het proces van toetsing transparant verloopt en studenten niet voor verrassingen komen te staan.

De commissie stelde vast dat de opleidingsverantwoordelijken zeer bewust omgaan met toetsing: zo worden er in het eerste semester van het eerste bachelorjaar minder punten op de taalvakken gezet. Dit is een bewuste keuze van de opleidingsverantwoordelijken om zodoende de studenten de mogelijkheid te geven te remediëren. De commissie vindt dit een goede aanpak. Voor Modern Japans I – Taalkunde in de eerste bachelor zijn er, op vraag van de studenten, tussentijdse toetsen. Na verbetering neemt de docent deze toetsen klassikaal door, met specifieke aandacht voor vaak voorkomende fouten. Studenten krijgen op zeer regelmatige basis feedback ter ondersteuning van hun leerproces. Dit gebeurt zowel klassikaal als individueel onder meer door middel van taken en tussentijdse testen.

De examenvormen zijn volgens de commissie toegespitst op het behalen van de beoogde leerresultaten. Dat bij mondelinge examens twee docenten aanwezig zijn, vindt de commissie een goed praktijkvoorbeeld. De commissie deelt de bekommernis van de opleidingsverantwoordelijken dat de kwaliteitsgarantie bij de opleidingsonderdelen die studenten in het buitenland volgen sterker opgevolgd moet worden. De mobiliteit van de studenten maakt het immers noodzakelijk om ervoor te zorgen dat de leerresultaten ook verwezenlijkt kunnen worden bij internationale partners. Verdere afstemming door bijvoorbeeld uitwisseling van docenten en door het opzetten van gezamenlijke onderwijsprojecten en gezamenlijke begeleiding van bachelor en master papers met de Japanse en Koreaanse partners is noodzakelijk voor kwaliteitscontrole en voor de efficiënte uitwisseling van studiepunten. Dit is een punt waar de opleidingen zich van

bewust zijn en waar ze ook aan werken. Ook de mogelijkheid voor de studenten om keuzeopleidingsonderdelen te kiezen in de opleiding 'Master in European Studies: interactions and comparisons: module Asia and Europe' is een goede evolutie, maar verdere interfacultaire en interdisciplinaire samenwerking vereist meer overleg. De opleidingsverantwoordelijken maken werk van het opbouwen van een interfacultaire overlegstructuur voor de verdere invulling van keuzevakken op masterniveau. Snelle en permanente communicatie is van essentieel belang om onmiddellijk te kunnen bijsturen indien er zich een probleem voordoet.

Een ander aandachtspunt in respectievelijk de bachelor- en de masteropleiding is de begeleiding van de bachelor- en de masterproef. De reglementen met betrekking tot de bachelorpaper en de masterproef worden zowel op de eigen website als via het studentenportaal Letteren bekendgemaakt. De transparantie van de beoordelingscriteria wordt via het reglement en het beoordelingsrooster geoptimaliseerd. De commissie meent dat hiermee de formele kant helemaal in orde is, maar meent dat de opleidingsverantwoordelijken ook in hun gesprekken met de studenten aandacht moeten schenken aan de manier waarop de bachelor- en masterproef zullen geëvalueerd worden. Door de onderbezetting van ZAP lijkt er immers maar een beperkte ondersteuning aan de studenten te worden aangeboden ten aanzien van de begeleiding van de bachelor- en masterproef. Studenten krijgen enkel een eindscore op hun bachelorpaper. Structurele feedback op de bachelorpaper, die nuttig zou zijn voor het schrijven van masterproef, ontbreekt vaak. De commissie beveelt aan dit te remediëren. De eerdere aanbeveling om het curriculum sterker methodologisch te ontwikkelen (zie GKW 2) kan hierbij ook een ondersteuning bieden aan de studenten.

De commissie heeft ter voorbereiding van het visitatiebezoek enkele masterproeven ingekeken. Globaal beschouwd constateerde de commissie dat de studenten goede bronnen kiezen en kritisch denken en reflecteren over hun masterproef. De masterproeven zijn volgens de commissie dan ook van degelijke kwaliteit. Om de studenten te ondersteunen in het proces van het voorbereiden en schrijven van de masterproef werd het opleidingsonderdeel Leerstoel Satsuma uitgewerkt. Dit opleidingsonderdeel werd aanvankelijk opgevat als een seminarie waarbij voornamelijk gastdocenten hun onderzoek kwamen voorstellen en zowel voor een inhoudelijke als methodologische verdieping van de vaardigheden van de studenten zorgden. Sinds het academiejaar 2012–2013 is er in dit opleidingsonderdeel een extra pijler ingevoerd door tijdens het academiejaar aan de studenten de kans te bieden om driemaal te rapporteren aan het gemeenschappelijke

korps van docenten/begeleiders en de medestudenten. Er wordt na deze tussentijdse rapporteringen over het onderzoek feedback en begeleiding gegeven. De commissie vindt dit een goede aanpassing en beveelt dit ook in het kader van de bachelorpaper te introduceren.

De studenten kunnen voor hun masterproef een thema kiezen dat aansluit bij de onderzoeksspecialisaties van hun docenten, maar hebben de vrijheid ook andere thema's te kiezen. De masterproeven zijn in het Nederlands geschreven. Engelstalige masterproeven kunnen als studenten een inhoudelijk gemotiveerde aanvraag door de POC laten goedkeuren. Uit de gesprekken met de studenten blijkt dat ze hier niet van op de hoogte zijn. Een Engelstalige masterproef kan in het kader van internationale wetenschapsbeoefening een grotere waarde hebben. De commissie vernam uit de gesprekken met studenten en alumni dat ze niet afkerig zijn van een Engelstalige masterproef.

Bij de masterproef hoort een samenvatting in het Japans van ongeveer 5.000 tekens. De voorbereiding voor het schrijven van de samenvatting gebeurt in de taalmodule (OPO Japans IV). De commissie vindt dit een goed praktijkvoorbeeld met het oog op het bereiken van verscheidene beoogde leerresultaten. Wel dient de opleiding na te denken over de huidige vorm van masterproef als monografie. De proeven zijn vaak nogal encyclopedisch van aard. Dit is enigszins te verklaren doordat ze als een holistische monografie worden bekeken. Een masterproef als een academisch artikel zou mogelijkheden bieden voor meer methodologische en academische verdieping.

De masteropleiding biedt niet meteen uitweg tot een bepaald beroep. Een grote groep gaat na de opleiding de arbeidsmarkt op, een kleinere groep gaat de academische wereld in. De economische minor blijkt een succesvol middel om de studenten te helpen op de arbeidsmarkt. Toch blijkt uit gesprekken met studenten en alumni dat zelfs met de economische minor, de kennis van economie niet groot genoeg is om een grote meerwaarde te zijn op de arbeidsmarkt. Velen onder hen beschouwen het wel als een sterke basis om een vervolgopleiding (economie) aan te vatten.

Studenten die afstuderen kunnen in allerlei sectoren aan de slag. Dat blijkt volgens de commissie uit het zelfevaluatierapport en de gesprekken met alumni en het werkveld. De alumni vragen wel meer aandacht voor nazorg na de opleiding. De alumni menen dat ze gebaat zouden zijn bij een alumnivereniging. Het blijkt voor pas afgestudeerden immers niet altijd

even evident om in contact te komen met Japanse bedrijven of bedrijven in Japan. Een netwerk van de docenten en alumni die reeds aan de slag zijn bij bedrijven waar Japanologen gevraagd worden, zou een grote hulp kunnen zijn, menen de alumni waarmee de commissie sprak. De alumni en het werkveld noemen verder de taalvaardigheid van de studenten als een onmiskenbaar sterk punt van de bachelor- en masteropleiding.

Het percentage van de instromende studenten die het diploma bachelor in de Japanologie daadwerkelijk behaalt, ligt rond de 35%. Ongeveer negentig procent van de studenten Japanologie gaat voor 1 jaar naar het buitenland waardoor de facto de nominale studieduur vier jaar bedraagt. Het percentage van de instromende studenten, dat het masterdiploma effectief behaalt, schommelt naargelang het academiejaar. De laatste twee jaar is er wel een dalende trend in het aandeel studenten dat het diploma binnen een jaar behaalt door het toenemend aantal studenten dat in Japan studeert en/of meer tijd wenst te spenderen aan de afwerking van de masterproef.

Concluderend meent de commissie dat de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering en tonen de opleidingen aan dat de beoogde leerresultaten op voldoende wijze worden gerealiseerd.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	G
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als goed en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding bachelor of arts in de Taal- en Regiostudies conform de beslisregels, voldoende.

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als goed en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding master of arts in de Taal- en Regiostudies conform de beslisregels, voldoende.

De commissie vernam dat de Vlaamse Overheid de gevraagde uitbreiding van de masteropleiding tot een tweejarige opleiding na het visitatiebezoek heeft goedgekeurd.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Ambieer meer synergie binnen de Oosterse Studies.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Versterk de methodologische component van de opleidingen.
- Spits de ‘algemene opleidingsonderdelen’ toe op de Oosterse Studies (Ba).
- Overweeg een minor aan te bieden met een sociaalwetenschappelijke focus.
- Geef abiturienten een realistisch beeld van de opleidingen.
- Verplicht onderwijsprofessionaliseringsinitiatieven.
- Draag zorg voor opbouw en uitbouw van de bibliotheek.
- Begeleid studenten intensiever bij de bachelor- en masterproef.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Verzeker de kwaliteit van de toetsing van de opleidingsonderdelen die in het buitenland worden gedoceerd.
- Geef feedback op de bachelorpaper (Ba).
- Stimuleer Engelstalige masterproeven.
- Overweeg masterproeven in artikelvorm.
- Richt een netwerk van alumni en beroepenveld op.

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

Taal- en Regiostudies: Sinologie

SAMENVATTING Taal- en regiostudies: Sinologie

Bachelor of Arts in de Taal- en Regiostudies: Sinologie

Van 28 tot 31 oktober 2013 werd de bachelor of Arts in de Taal- en Regiostudies: Sinologie van de KU Leuven, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding bachelor of Arts in de taal- en regiostudies: Sinologie wordt georganiseerd aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven. Deze opleiding maakt deel uit van de opleidingen taal- en regiostudies onder de bevoegdheid van de POC taal- en regiostudies. Deze delegeert een gedeelte van haar bevoegdheden aan de curriculumcommissie (CC) Sinologie. In de POC taal- en regiostudies zijn de voorzitters van de vijf curriculumcommissies (Slavistiek, Japanologie, Arabistiek, Oude en Nabije Oosten en Sinologie) vertegenwoordigd onder het voorzitterschap van de programmadirecteur taal- en regiostudies. Eén van de studentenvertegenwoordigers van de CC Sinologie is eveneens lid van de POC. De bacheloropleiding omvat 180 studiepunten. Jaarlijks schrijven gemiddeld 38 studenten zich voor het eerst in in de bacheloropleiding.

De opleiding Sinologie profileert zich als een 'area-study' waarbij de geïntegreerde kennis van enerzijds het Chinees (gesproken en geschreven, met inbegrip van klassiek Chinees) en anderzijds de regio in zijn verschillende aspecten waaronder cultuur, geschiedenis, geografie, politiek, samenleving, religie, economie, recht, filosofie van China voorop staan. Daarnaast profileert de opleiding zich als internationale opleiding waar belang wordt gehecht aan persoonsvorming.

De opleiding legt een sterke focus op premodern China. Hiermee kan de opleiding een invulling geven aan een programma dat niet overal in Europa wordt gehanteerd. Dit geeft aan de opleiding een grote profileringsmogelijkheid.

Programma

Het studieprogramma van de bacheloropleiding omvat 180 studiepunten; Het programma is opgebouwd uit een gemeenschappelijk deel en twee minoren: een cultuur-historische minor en een economische minor. De bacheloropleiding heeft een module 'reflectie', 'academische vaardigheden', 'Chinese filosofie'. Daarnaast heeft de opleiding een 'regio-module' en een 'taalmodule'.

De meeste opleidingsonderdelen bestaan uit colleges. In de colleges wordt aan studenten gevraagd om een schrijfpdracht, al dan niet in groep, uit te werken, kritisch te reageren op een stelling van de docent of een medestudent, of een presentatie te geven over een bepaald thema dat in het college aan bod is gekomen. Omgekeerd zijn beperkte onderdelen van ex cathedra kennisoverdracht in een practicum niet ongewoon. De verscheidenheid aan werkvormen geldt in het bijzonder voor taalcolleges met een groot aantal studiepunten. In deze colleges zijn actieve werkvormen dominant. Daarbij mag nog iets meer ingezet worden op schrijfvaardigheid van de Chinese taal.

Het aangeboden taalonderwijs besteedt niet alleen veel aandacht aan de actieve verwerving van de moderne Chinese voertaal (het Mandarijn), maar ook aan de mondelinge en schriftelijke beheersing van het Nederlands in academische opdrachten (papers, mondelinge presentaties, enz.). Daarnaast besteedt het onderwijs ook aandacht aan de reflectie over het functioneren van de Chinese taal zelf: de vertaling van concepten in verschillende culturen en politieke relevantie van woorden.

Een zeer groot aantal van de studenten maakt gebruik van het aanbod om tussen de bachelor- en de masteropleiding een periode in het buitenland, vooral China, door te brengen. Studenten die in de loop van de studie geen gebruik hebben gemaakt van de internationaliseringsmogelijkheden zijn uitzonderingen.

De studenten menen dat de studiedruk hoog is, maar binnen het voorziene aantal begrote studie-uren past. Studenten ervaren een werkdruk die de- gelijk gespreid is over het academiejaar. De taal gerelateerde opleidings- onderdelen vergen continue inspanningen van de studenten. Vooral in het eerste bachelorjaar ligt de werkdruk hierdoor hoog aangezien studenten zich de nieuwe taal en de academische studiehouding nog moeten eigen maken.

Beoordeling en toetsing

Wanneer de studenten in het begin van het academiejaar hun individu- eel studieprogramma samenstellen krijgen zij al hun examendata voor de eerste en tweede examenperiode. De studenten worden geïnformeerd over de examens bij het begin van het semester tijdens de colleges. Elk oplei- dingsonderdeel is opgedeeld in verschillende onderdelen, waarvoor telkens een deelcijfer wordt toegekend. Dit gebeurt op basis van een combinatie van permanente evaluatie (testen, medewerking tijdens de les, huistaken, presentaties) en examens (mondeling en schriftelijk). In bepaalde gevallen wordt het mondeling examen door twee docenten samen afgenomen.

De studenten tonen zich duidelijk tevreden over de examenvormen en ook de commissie is van mening dat door deze toegespitste variatie aan eva- luatievormen, de opleiding er in slaagt om de beoogde leerresultaten op hoog niveau te bereiken. Studenten ervaren een diversiteit aan evaluatie- vormen. De studenten zijn wel vragende partij om hen meer papers te laten schrijven in de bacheloropleiding, nu is dit enkel het geval voor het opleidingsonderdeel Chinees recht.

De bachelorpaper is een zelfstandig werkstuk waarbij de student bij de uitwerking van een kritische bespreking van een wetenschappelijk boek en twee artikels in groep en individueel begeleid wordt.

Begeleiding en ondersteuning

Wat de materiële voorzieningen van de opleiding betreft zijn er, naast de collegezalen van de faculteit Letteren, collegeruimtes in andere universitaire gebouwen, waaronder het Instituut voor Levende Talen met faciliteiten voor talenpractica. Deze volstaan zeker in functie van de noden van de opleiding. Een belangrijke voorziening is de Oost-Aziatische bibliotheek. Vanwege de aanwezigheid van referentiewerken, vinden verschillende colleges ook plaats in de bibliotheek. Het monitoraat is volgens studenten vooral in het eerste bachelorjaar goed uitgebouwd. Studentenbegeleiding in het algemeen is een sterk punt van de bacheloropleiding.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het percentage van de instromende studenten in de bachelor dat het diploma effectief behaalt, ligt rond de 50%. Ook is het aantal binnen deze groep dat het diploma binnen de 3 jaar behaalt relatief hoog. Van de instromende studenten die het diploma behalen, doet ongeveer de helft dit binnen de nominale studieduur van 3 jaar. Een significante groep heeft er wel 4 of 5 jaar voor nodig. Er is een redelijk grote uitval bij de generatiestudenten, wat een goede zaak is omdat studenten die merken dat ze de studie niet aankunnen, zich snel kunnen heroriënteren. Het gemiddelde studierendement van de bachelor Sinologie ligt lager dan het gemiddelde van de KU Leuven maar het studierendement is redelijk constant over de jaren heen. De vrouwelijke studenten doen het doorgaans iets beter dan de mannelijke, zeker in de economische minor. Het studierendement in de economische minor ligt doorgaans wel iets lager dan dat in de cultuur-historische minor. De meeste studenten stromen na hun bacheloropleiding door naar de masteropleiding Sinologie.

Master of Arts in de Taal- en Regiostudies: Sinologie

Van 28 tot 31 oktober 2013 werd de master of Arts in de Taal- en Regiostudies: Sinologie van de KU Leuven, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding master of Arts in de taal- en regiostudies: Sinologie wordt georganiseerd aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven. Deze opleiding maakt deel uit van de opleidingen taal- en regiostudies onder de bevoegdheid van de POC taal- en regiostudies. Deze delegeert een gedeelte van haar bevoegdheden aan de curriculumcommissie (CC) Sinologie. In de POC taal- en regiostudies zijn de voorzitters van de vijf curriculumcommissies (Slavistiek, Japanologie, Arabistiek, Oude en Nabije Oosten en Sinologie) vertegenwoordigd onder het voorzitterschap van de programmadirecteur taal- en regiostudies. Eén van de studentenvertegenwoordigers van de CC Sinologie is eveneens lid van de POC. De masteropleiding omvat 60 studiepunten. Jaarlijks schrijven gemiddeld 17 studenten zich voor het eerst in in de masteropleiding.

De opleiding Sinologie profileert zich als een 'area-study' waarbij de geïntegreerde kennis van enerzijds het Chinees (gesproken en geschreven, met inbegrip van klassiek Chinees) en anderzijds de regio in zijn verschillende aspecten waaronder cultuur, geschiedenis, geografie, politiek, samenleving, religie, economie, recht, filosofie van China voorop staan. Daarnaast profileert de opleiding zich als internationale opleidingen waar belang wordt gehecht aan persoonsvorming.

De opleiding legt een sterke focus op premodern China. Hiermee kan de opleiding een invulling geven aan een programma dat niet overal in Europa wordt gehanteerd. Dit geeft aan de opleiding een grote profileringsmogelijkheid. De opleiding profileert zich verder als een opleiding die expertise aanbiedt in filosofie en geschiedenis, zowel in het klassieke als het hedendaagse China via de cultuur-historische minor en een combinatie van een sinologische en economische vorming via de economische minor. De opleiding beoogt om studenten op te leiden die enerzijds goed zijn voorbereid op een verdere loopbaan in het wetenschappelijk onderzoek, maar anderzijds kritische vaardigheden en intellectuele routines hebben aangeleerd waarmee de afgestudeerde zich in het Chinese taalgebied kan bewegen en die ook buiten het eigen vakgebied nuttig zijn.

Programma

Het studieprogramma van de masteropleiding omvat 60 studiepunten. Het programma is opgebouwd uit een gemeenschappelijk deel en twee minoren: een cultuur-historische minor en een economische minor. In de masteropleiding omvat het programma verder vijf componenten: gespecialiseerde taal gerelateerde opleidingsonderdelen, regio-specifieke verdiepende opleidingsonderdelen (enkel in de cultuur-historische minor), disciplinegerichte verbreedingsopleidingsonderdelen, de masterproef en een leesseminarie.

De meeste opleidingsonderdelen bestaan uit colleges. In de colleges wordt aan studenten gevraagd om een schrijfpdracht, al dan niet in groep, uit te werken, kritisch te reageren op een stelling van de docent of een medestudent, of een presentatie te geven over een bepaald thema dat in het college aan bod is gekomen. Omgekeerd zijn beperkte onderdelen van ex cathedra kennisoverdracht in een practicum niet ongevoel. De verscheidenheid aan werkvormen geldt in het bijzonder voor taalcolleges met een groot aantal studiepunten. In deze colleges zijn actieve werkvormen dominant. Daarbij mag nog iets meer ingezet worden op schrijfvaardigheid van de Chinese taal.

Het aangeboden taalonderwijs besteedt niet alleen veel aandacht aan de actieve verwerving van de moderne Chinese voertaal (het Mandarijn), maar ook aan de mondelinge en schriftelijke beheersing van het Nederlands in academische opdrachten (papers, mondelinge presentaties, enz.). Daarnaast besteedt het onderwijs ook aandacht aan de reflectie over het functioneren van de taal zelf: de vertaling van concepten in verschillende culturen en politieke relevantie van woorden.

Een zeer groot aantal van de studenten maakt gebruik van het aanbod om tussen de bachelor- en de masteropleiding een periode in het buitenland, vooral China, door te brengen. Studenten die in de loop van de studie geen gebruik hebben gemaakt van de internationaliseringsmogelijkheden zijn uitzonderingen.

De studenten menen dat de studiedruk hoog is, maar binnen het voorziene aantal begrote studie-uren past. Studenten ervaren een werkdruk die de-lijk gespreid is over het academiejaar. De taal gerelateerde opleidingsonderdelen vergen continue inspanningen van de studenten.

Beoordeling en toetsing

Wanneer de studenten in het begin van het academiejaar hun individueel studieprogramma samenstellen krijgen zij al hun examendata voor de eerste en tweede examenperiode. De studenten worden geïnformeerd over de examens bij het begin van het semester tijdens de colleges. Elk opleidingsonderdeel is opgedeeld in verschillende onderdelen, waarvoor telkens een deelcijfer wordt toegekend. Dit gebeurt op basis van een combinatie van permanente evaluatie (testen, medewerking tijdens de les, huistaken, presentaties) en examens (mondeling en schriftelijk). In bepaalde gevallen wordt het mondeling examen door twee docenten samen afgenomen.

De studenten tonen zich duidelijk tevreden over de diverse examenvormen en ook de commissie is van mening dat door deze toegespitste variatie aan evaluatievormen, de opleiding er in slaagt om de beoogde leerresultaten op hoog niveau te bereiken.

De masterproeven zijn van degelijke kwaliteit. In de masterproef streeft de opleiding naar een interactie tussen 'area-studie' en discipline, waarbij de studenten een regio/area-specifiek onderwerp (China, Taiwan, Tibet, Hong Kong...) behandelen vanuit een wetenschappelijke discipline en de bijhorende methodologieën toepast. De intensiteit van de begeleiding bij de masterproef moet wel nog verhoogd worden.

Begeleiding en ondersteuning

Wat de materiële voorzieningen van de opleiding betreft zijn er, naast de collegezalen van de faculteit Letteren, collegeruimtes in andere universitaire gebouwen, waaronder het Instituut voor Levende Talen met faciliteiten voor talenpractica. Deze volstaan zeker in functie van de noden van de opleiding. Een belangrijke voorziening is de Oost-Aziatische bibliotheek. Vanwege de aanwezigheid van referentiewerken, vinden verschillende colleges ook plaats in de bibliotheek.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

De masteropleiding biedt niet meteen uitweg tot een bepaald beroep. Een grote groep studenten gaat na de opleiding de arbeidsmarkt op, een kleinere groep gaat de academische wereld in. De economische minor blijkt een succesvol middel om de studenten te helpen op de arbeidsmarkt. Toch blijkt dat zelfs met de economische minor, de kennis van economie niet groot genoeg is om een grote meerwaarde te zijn op de arbeidsmarkt. Velen

onder hen beschouwen het wel als een sterke basis om in een vervolgopleiding (economie) aan de slag te gaan.

Studenten die afstuderen kunnen in allerlei sectoren aan de slag. Omdat Sinologie een ruim vormende studierichting is, komen studenten in een brede waaier van jobs terecht, vaak door de discipline die ze zelf gekozen hebben, door een verdere studie, en door beroepsmatige opleiding en werkervaring. In het algemeen treft men oud-studenten aan in drie categorieën: gespecialiseerde China-profielen (bv. academische wereld, taaldocent, vertaler, tolk); profielen waarbij Chinakennis een onderdeel is van de job (bv. kamer van koophandel, verkoop- of communicatie afdeling binnen een bedrijf, area-managers Azië) en profielen waarbij een algemene universitaire vorming gevraagd wordt.

Verschillende afgestudeerden hebben een internationale academische carrière kunnen uitwerken in de Sinologie. Dit is een bevestiging van de goede kwaliteit van de opleidingen Sinologie. Een andere graadmeter voor de eindkwaliteit van de opleiding is dat studenten bij uitwisseling, in vergelijking met studenten uit andere landen, in de hoogste niveaueklassen terecht komen qua taalniveau.

ONDERWIJSVISITATIE Oosterse Studies **Academische bachelor en master of Arts** **in de Taal- en Regiostudies: Sinologie**

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleidingen bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Sinologie aan de KU Leuven. De visitatiecommissie bezocht deze opleidingen van 28 tot 31 oktober 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleidingen aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteits-

zorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

De opleidingen bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Sinologie worden georganiseerd aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven. Deze opleidingen ressorteren samen met de overige opleidingen taal- en regiostudies onder de bevoegdheid van de Permanente Onderwijscommissie (POC) taal- en regiostudies die een gedeelte van haar bevoegdheden delegeert aan de curriculumcommissie (CC) Sinologie. Naast de CC Sinologie bestaan er bredere Sinolo-bijeenkomsten, waarbij de CC wordt uitgebreid met nog acht studenten en twee taaldocenten.

In de POC taal- en regiostudies zijn de voorzitters van de vijf curriculumcommissies (Slavistiek, Sinologie, Arabistiek, Oude en Nabije Oosten en Japanologie) vertegenwoordigd onder het voorzitterschap van de programmadirecteur taal- en regiostudies. Eén van de studentenvertegenwoordigers van de CC Sinologie is eveneens lid van de POC.

De bacheloropleiding omvat 180 studiepunten, de masteropleiding omvat 60 studiepunten. Jaarlijks schrijven gemiddeld 38 studenten zich voor het eerst in in de bacheloropleiding; in de masteropleiding zijn dat gemiddeld 17 studenten.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van zowel de bachelor als de masteropleiding als voldoende.

In het domein van de Oosterse Studies worden de opleidingen in de Sinologie georganiseerd aan twee universiteiten: UGent en KU Leuven. De opleidingsverantwoordelijken in het domein van de Oosterse Studies

hebben samen een domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR) opgesteld. Dit kader bepaalt de minimumeisen waaraan een opleiding in de Oosterse Studies in Vlaanderen moet voldoen. De commissie is van mening dat het domeinspecifiek leerresultatenkader de lat voor de opleidingen hoog legt. Binnen het kader dat door het DLR wordt aangereikt, hebben de bachelor- en masteropleiding of Arts in de in de taal- en regiostudies: Sinologie de eigenheid van hun opleiding vertaald in een eigen opleidings-specifiek leerresultatenkader (OLR).

De bachelor- en masteropleiding of Arts in de Taal-en Regiostudies: Sinologie profileren zich als een 'area-study' waarbij de geïntegreerde kennis van enerzijds het Chinees (gesproken en geschreven, met inbegrip van klassiek Chinees) en anderzijds de regio in zijn verschillende aspecten waaronder cultuur, geschiedenis, geografie, politiek, samenleving, religie, economie, recht, filosofie van China voorop staan. Daarnaast profileren de opleidingen zich als internationale opleidingen waar belang wordt gehecht aan persoonsvorming.

De masteropleiding profileert zich specifiek als opleiding die expertise aanbiedt in filosofie en geschiedenis, zowel in het klassieke als het hedendaagse China via de cultuur-historische minor en een combinatie van een sinologische en economische vorming via de economische minor. De opleiding beoogt om studenten op te leiden die enerzijds goed zijn voorbereid op een verdere loopbaan in het wetenschappelijk onderzoek, maar anderzijds kritische vaardigheden en intellectuele routines hebben aangeleerd waarmee de afgestudeerde zich in het Chinese taalgebied kan bewegen en die ook buiten het eigen vakgebied nuttig zijn.

De commissie is van mening dat de bachelor- en masteropleiding een duidelijke profilering hebben die zonder twijfel voldoet aan de eisen van het Vlaams kwalificatieraamwerk. De opleidingsverantwoordelijken hebben bij het opstellen van de OLR goed nagedacht over het karakter van de bachelor- en masteropleiding en over wat ze precies willen bereiken bij het afleveren van het diploma aan de studenten. Sommige opleidings-specifieke leerresultaten zijn ambitieus geformuleerd. Het gewenste taalniveau is zeker voor de masteropleiding zeer hoog. De commissie had het evenwel interessant gevonden indien de opleiding in haar beoogde leerresultaten ook leerresultaten had geformuleerd die focussen op de synergie met de andere opleidingen binnen het domein van de Oosterse Studies, maar respecteert de focus die de opleiding kiest.

Verder meent de commissie dat de opleidingen Sinologie de huidige internationale trend in het oog moet houden om Sinologie minder te gaan zien als een 'area study'. De opleidingen kunnen hierbij de aandacht voor de geografische afbakening van de Chinese studies naar de toekomst toe verminderen ten voordele van het bestuderen van 'China in de wereld'.

De focus die de opleidingen leggen op modern Chinese taal, wordt door de commissie als positief beschouwd. Het gevaar van de sterke focus op modern Chinees ten koste van klassiek Chinees is dat de opleidingen zouden kunnen uitgroeien tot een taalschool in plaats van academische opleidingen. Daarom is de commissie tevreden dat de leerresultaten ook aangeven dat studenten onder andere betrokken zijn bij het wetenschappelijk onderzoek.

Uit de gesprekken met de studenten bleek dat de leerresultaten alvast herkenbaar terug te vinden zijn in de opleidingstrajecten. Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van het beroepenveld en met afgestudeerden blijkt duidelijk dat de leerresultaten goed aansluiten bij de actuele eisen vanuit het beroepenveld. De economische minor geeft de ambitie van de opleidingen weer om de kansen van de studenten op de arbeidsmarkt te verhogen.

Concluderend stelt de commissie dat de beoogde opleidingsspecifieke leerresultaten passen binnen het Vlaamse kwalificatieraamwerk en het gevalideerde domeinspecifieke leerresultatenkader. Ze sluiten aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces in zowel de bachelor- als de masteropleiding als goed.

Het studieprogramma van de bacheloropleiding omvat 180 studiepunten; het studieprogramma van de masteropleiding omvat 60 studiepunten. Beide programma's zijn opgebouwd uit een gemeenschappelijk deel en twee minoren: een cultuur-historische minor en een economische minor. De bacheloropleiding heeft een module 'reflectie', 'academische vaardigheden', 'Chinese filosofie'. Daarnaast heeft de opleiding een 'regiomodule' en een 'taalmodule'. In de masteropleiding omvat het programma verder vijf

componenten: gespecialiseerde taalgerelateerde opleidingsonderdelen, regio-specifieke verdiepende opleidingsonderdelen (enkel in de cultuur-historische minor), disciplinegerichte verbredingsopleidingsonderdelen, de masterproef en een leesseminarie.

De visitatiecommissie is van mening dat zowel de bachelor- als de masteropleiding in hun programma een degelijke vertaling maken van hun beoogde leerresultaten. De inhoud van het onderwijs en de leervormen stellen studenten in staat de beoogde leerresultaten te bereiken. De commissie is vooral onder de indruk van het hoge taalniveau dat in de opleidingen wordt gehanteerd. De commissie wil tegelijkertijd benadrukken dat taalvaardigheid nooit als een doel op zich beschouwd moet worden. Stimuleren van kritisch denken en ontwikkelen van academische nieuwsgierigheid onder de studenten mag niet uit het oog worden verloren, om op die manier de wetenschappelijke aard van een academische opleiding blijvend te kunnen waarborgen.

De commissie meent evenwel dat de verschillende gehanteerde werken leervormen de wetenschappelijke aard van de opleidingen wel ondersteunen. De meeste opleidingsonderdelen bestaan uit colleges. De commissie vernam dat in de colleges studenten gevraagd worden om een schrijfopdracht, al dan niet in groep, uit te werken, kritisch te reageren op een stelling van de docent of een medestudent, of een presentatie te geven over een bepaald thema dat in het college aan bod is gekomen. Omgekeerd zijn beperkte onderdelen van ex cathedra kennisoverdracht in een practicum niet ongewoon. De verscheidenheid aan werkvormen geldt in het bijzonder voor taalcolleges met een groot aantal studiepunten. In deze colleges zijn actieve werkvormen dominant. Daarbij zijn studenten en alumni wel vragende partij om iets meer in te zetten op schrijfvaardigheid van de Chinese taal. De commissie steunt deze vraag aangezien in alle werkgebieden schriftelijke vaardigheden zeer belangrijk zijn.

Het aangeboden taalonderwijs besteedt niet alleen veel aandacht aan de actieve verwerving van de moderne Chinese voertaal (het Mandarijn), maar ook aan de mondelinge en schriftelijke beheersing van het Nederlands in academische opdrachten (papers, mondelinge presentaties, enz.). Daarnaast besteedt het onderwijs ook aandacht aan de reflectie over het functioneren van de taal zelf: de vertaling van concepten in verschillende culturen en politieke relevantie van woorden. De commissie meent dat dit een goede praktijk is.

Globaal meent de commissie dus dat de bachelor- en masteropleiding beschikken over een diverse en op de leerresultaten toegespitste variatie aan werkvormen waarbij ook goede leermaterialen worden gebruikt. De studenten geven aan dat ze de diverse werkvormen weten te smaken. Wat de algemene reflectie-opleidingsonderdelen in de bacheloropleiding betreft, blijkt dat verschillende studenten deze opleidingsonderdelen niet van direct nut voor hun opleiding vinden. De commissie heeft op basis van haar gesprekken en het ingekeken materiaal vastgesteld dat deze opleidingsonderdelen wel degelijk een nuttige bijdrage leveren tot de algemene kennis en competenties van de studenten, conform de beoogde leerresultaten. Wel stelde de commissie vast dat deze opleidingsonderdelen vaak worden gedoceerd voor grote diverse groepen. De commissie beveelt aan dat de opleidingen meer mogelijkheden scheppen om expliciete verbanden te kunnen leggen tussen de algemene opleidingsonderdelen en de op de regio toegespitste opleidingsonderdelen opdat de meerwaarde van deze opleidingsonderdelen voor de studenten duidelijker wordt. Ook merkte de commissie dat deze opleidingsonderdelen in sommige gevallen eerder op het louter verwerven van kennis zijn geënt en niet op het ontwikkelen van vaardigheden en inzicht.

De economische minor geeft de studenten de mogelijkheid om economisch georiënteerde opleidingsonderdelen op te nemen. Het is de bewuste keuze van de opleidingsverantwoordelijken om de studenten in deze minor de basisopleidingsonderdelen economie zoals die aan economiestudenten worden aangeboden aan te bieden en niet te kiezen voor een afgezwakte vorm van economie. De opleiding meent hiermee enerzijds aan de vraag van het beroepenveld te voldoen aangezien heel wat studenten na hun opleiding terecht komen in de bedrijfswereld. Een combinatie van de kennis van de doeltaal en economie verhoogt volgens de opleiding het arbeidspotentieel van de afgestudeerden. Anderzijds blijkt volgens de opleidingsverantwoordelijken dat de economische minor een aantrekkingskracht heeft op abiturienten. Deze zijn geïnteresseerd om Chinees te studeren, maar willen ook een gevoel van zekerheid krijgen dat ze daarnaast een toegevoegde waarde hebben op de arbeidsmarkt. De commissie ondersteunt deze aanpak van de opleidingsverantwoordelijken.

De commissie wenst wel de suggestie te geven om breed te reflecteren hoe de invulling van economische minor op termijn kan geoptimaliseerd worden. De afgestudeerden gaven immers aan dat ze na het volgen van de minor niet het gevoel hadden dat ze voldoende bagage mee hadden om in de economische sector aan de slag te gaan (zie GKW 3), wat begrijpelijk is aangezien het slechts een minor binnen een opleiding betreft.

De cultuur-historische minor wordt door studenten als breed ervaren. Ze vinden het positief dat ze in functie van hun bachelorpaper specifieke opleidingsonderdelen kunnen kiezen. Studenten die opteren voor de cultuur historische minor krijgen als methodologisch opleidingsonderdeel: 'methoden en technieken van de sociologie'. Studenten zijn vragende partij om ook de keuze te hebben voor andere methoden (zoals taalkundige methoden). De commissie treedt de studenten algemeen bij in de opmerking dat de opleidingen Sinologie – naast de onmiskenbare focus op het talige aspect – een opvallende sociologische benadering kennen. De commissie vindt het positief dat de studenten sterk methodologisch worden onderricht. Toch zijn de programma's nogal strak sturend in één welbepaalde methodologische richting. De commissie beveelt aan om hier meer keuzeruimte kunnen laten voor studenten. Daarnaast meent de commissie dat het methodologische aspect veeleer in de masteropleiding dan in de bacheloropleiding is terug te vinden. Daarom denkt de commissie dat dit aspect bijvoorbeeld meer tot uiting kan komen in de bachelorpaper (zie *infra*).

De opleidingen leggen een sterke focus op premodern China. Hiermee kunnen de opleidingen een invulling geven aan een programma dat niet overall in Europa wordt gehanteerd. Dit geeft aan de opleidingen een grote profileringsmogelijkheid. Reeds van bij de start van de bachelor (eerste opleidingsonderdelen in fase 1) worden de studenten in contact gebracht met hedendaags China om van daaruit zich daarna te focussen op het klassieke aspect. De balans tussen modern en klassiek Chinees vinden de meeste studenten goed – een enkeling wil liever wat meer klassiek Chinees in het opleidingsprogramma. Zowel studenten, alumni als de docenten geven aan dat ze meer aandacht aan het hedendaagse China in de opleidingen willen schenken. Als er een nieuwe ZAP-er wordt aangesteld (zie *infra*), zal deze meer de focus leggen op Modern China, aldus de opleidingsverantwoordelijken. De docenten beseffen dat de pijler Modern China vooral in de bacheloropleiding beter kan uitgebouwd worden. Zo hadden alumni bijvoorbeeld graag meer aandacht aan hedendaagse Chinese politiek in de colleges gezien.

De studenten menen dat de studiedruk hoog is, maar binnen het voorziene aantal begrote studie-uren past. Studenten ervaren een werkdruk die degelijk gespreid is over het academiejaar. De taal gerelateerde opleidingsonderdelen vergen continue inspanningen van de studenten. Vooral in het eerste bachelorjaar ligt de werkdruk hierdoor hoog aangezien studenten zich de nieuwe taal en de academische studiehouding nog moeten eigen maken.

De commissie is niet helemaal overtuigd van het opzet van de bachelorpaper. Deze proef bestaat uit het reviewen van een academisch boek en twee artikels. De commissie vindt dit een goede opdracht, maar denkt dat dit eerder een voorbereiding is op het schrijven van een bachelorpaper. De commissie beveelt aan om in de bacheloropleiding al meer papers te schrijven (zie GKW 3). De commissie meent dat een korte wetenschappelijke paper op basis van een mix van een paar Chinese en eventueel enkele westerse primaire bronnen een betere vorm voor een bachelorpaper is. Hierdoor wordt immers het kritisch denken van de studenten sterker gestimuleerd en wordt een grotere bijdrage geleverd tot het bereiken van verschillende beoogde leerresultaten.

Een zeer groot aantal van de studenten maakt gebruik van het aanbod om tussen de bachelor- en de masteropleiding een periode in het buitenland door te brengen. In de laatste zes jaar zijn meer dan de helft van de studenten naar het buitenland gegaan. Het reële aantal van studenten die naar het buitenland gaat ligt hoger als men studenten die onmiddellijk na hun bachelor van studierichting veranderen meetelt. In sommige jaren kan dat zelfs rond de 90% zijn, mede veroorzaakt door het nieuwe pakket van 25 beurzen dat de opleidingsverantwoordelijken in China hebben kunnen binnen halen. Deze mogelijkheid wordt ten eerste door de studenten geapprecieerd. De hoofdgroep gaat na de bachelor voor een jaar naar de Volksrepubliek China of Taiwan. Sinds 2013 zijn daarvoor voldoende beurzen voorzien door de respectievelijke regeringen. Deze uitzendstudenten kunnen een universiteit van voorkeur aangeven, maar voor de Volksrepubliek ligt de uiteindelijke beslissing steeds bij het Ministerie van Onderwijs. Daarnaast bestaat er de gelegenheid om tijdens de laatste studiefase van de bacheloropleiding op Erasmusuitwisseling te gaan of op een gelijkaardige uitwisseling aan de Chinese University of Hong Kong.

Een internationale uitwisseling is een meerwaarde voor de studenten. De mondelinge taalvaardigheid van de studenten blijkt sterker ontwikkeld dan bij de thuisblijvers. Toch blijkt eveneens dat studenten die geen jaar in China hebben doorgebracht voor ze hun masteropleiding hebben aangevat, evenzeer in de masteropleiding kunnen volgen. Er is dus geen kloof tussen het eindniveau van de bacheloropleiding en het aanvangsniveau van de masteropleiding. Anderzijds menen studenten die wel een jaar in een Chineessprekende omgeving hebben vertoefd dat hun taalkennis bij aanvang van de masteropleiding hoger is dan na hun bacheloropleiding. Sowieso behalen studenten na afronding van de masteropleiding een hoog niveau van taalkennis, meent de commissie.

De commissie vernam dat de opleiding in haar bacheloropleiding een piek heeft gekend qua inschrijven in de aanloop naar de Olympische Spelen in China in 2008. Nadien was er een daling maar de laatste jaren zijn de studentenaantallen vrij stabiel. Het gemiddelde aantal inschrijvingen in de opleiding als geheel bedraagt rond de 128 in de laatste 4 jaren. Het gemiddelde aantal eerste inschrijvingen in deze 4 jaren bedraagt 38, waarvan ruim 33 generatiestudenten. In tegenstelling tot andere opleidingen in de Taal- en regiostudies, is de verdeling qua studentenaantallen tussen de minoren in Sinologie redelijk gelijk, met een lichte meerderheid in de economische minor. De meeste studenten hebben een ASO-vooropleiding, een 6 à 8% stroomt in vanuit een TSO-achtergrond en 1 à 2% heeft een BSO- of KSO-vooropleiding. Op het totaal zijn er gemiddeld 2/3 vrouwelijke studenten.

De opleidingen trekken een kleine maar gestage groep instromers aan met een Chinese achtergrond en een goede kennis van het Chinees. Dit is een verrijking voor zowel de docenten als de studenten, zoals blijkt uit de gesprekken met de commissie. In de toekomst zou ook in het secundair onderwijs de Chinese taal worden onderwezen. Verwacht wordt dat deze groep instromers met minstens een basiskennis van de Chinese taal in de toekomst nog zal toenemen.

Ten gevolge van de piek in de bacheloropleiding, is er ook in de masteropleiding enkele jaren nadien een piek vast te stellen. Daarna is er een opvallende terugval. Dit valt volgens de opleidingsverantwoordelijken te verklaren doordat een groter aantal studenten na een verblijf van een jaar in China overschakelen naar een Master in een andere studierichting zoals een Master in management of een Master in bedrijfscommunicatie. Gemiddeld bedraagt het aantal inschrijvingen 22, waarvan 17 eerste inschrijvingen.

De commissie is ervan overtuigd, op basis van het ingekeken materiaal, dat de kwalificaties van het personeel ruim voldoende zijn om de opleidingen te dragen. De commissie wil dan ook benadrukken dat ze de kwaliteit van het docerende personeel erg apprecieert. Het onderwijs is duidelijk gerelateerd aan de onderzoeksfocus van de ZAP-leden. Ook AAP en BAP-leden worden ingezet in het onderwijs. Dit is zeker bevorderlijk voor de samenhang tussen onderwijs en onderzoek en dus voor het wetenschappelijk gehalte van het onderwijs. Daarnaast vindt de commissie het een pluspunt dat de docenten ook gebruik maken van docentenuitwisseling.

In de groep taaldocenten zijn ook Chinese taaldocenten die tweejaarlijks gestuurd worden door het Chinese Ministerie van Onderwijs (Hanban) opgeleid als taaldocent. De native speakers zijn wisselend van kwaliteit. De mensen zijn bekwaam op het vlak van didactiek, maar soms minder op het vlak van methodiek, waardoor de communicatie soms niet vlot loopt. Dit wordt opgevangen door intensief overleg tussen de taaldocenten onderling. Het eerste jaar worden lessen bij elkaar gevolgd en geven taaldocenten aan elkaar feedback zodat de taaldocenten qua aanpak op dezelfde lijn zitten. De taaldocenten verzorgen binnen de Specifieke Lerarenopleiding (SLO) de vakdidactiek Chinees en staan ook in voor stagebegeleiding. Een pluspunt is dat sommige taaldocenten zelf ook onderzoek uitvoeren over Chinees als vreemde taal.

Voor de invulling van de werkvormen met betrekking tot de Chinese taal overleggen taaldocenten geregeld en wordt aan kwaliteitszorg gedaan door bijvoorbeeld deelname aan en organisatie van workshops o.a. in het kader van de Belgian Chinese Language Association (BCLA). De taaldocenten zijn ook betrokken bij de organisatie van de specifieke lerarenopleiding Chinese taal en cultuur, en de Chinees getinte nascholingsactiviteiten van het KU Leuven nascholingsinstituut LUCON.

Onderwijsprofessionalisering is op dit ogenblik optioneel aan de opleiding. De commissie meent dat in de eerste plaats alle assistenten verplicht moeten gebruik maken van de veelheid aan door de universiteit aangeboden professionaliseringsinitiatieven. Dit helpt hen bij het verzorgen van het onderwijs en vormt ook een meerwaarde in hun toekomstige carrière. De kwantiteit van het personeel is volgens de commissie heel beperkt waardoor de totale werkdruk van onderwijs en onderzoek groot is zodat ziekteverzuim en ander vormen van uitschakeling een reëel risico vormen, met repercussies voor het onderwijs. Aan de opleidingen Sinologie zijn er twee vaste en voltijdse ZAP-leden uit de faculteit Letteren verbonden. In de nabije toekomst zal een nieuw ZAP-lid worden aangesteld. Deze persoon zal zich vooral op modern China oriënteren met een focus op politiek of sociologie. Alle andere onderwijskrachten hebben een tijdelijk statuut. Taaldocenten hebben het statuut van praktijkassistent, met een tijdelijk contract van 5 jaar dat verlengd kan worden, maar dat steeds werkonzekerheid geeft. De taaldocenten die tweejaarlijks gestuurd worden door het Chinese Ministerie van Onderwijs (Hanban) hebben het statuut van specialisatiestudent. Andere (praktijk)assistenten worden gewoonlijk niet na 5 jaar verlengd, niet door hun gebrek aan kwaliteiten, maar omdat ze dan te veel rekeneenheden kosten. De commissie begrijpt dat de opleiding

deze situatie zelf niet kan veranderen, maar wil benadrukken dat dergelijke praktijken schadelijk kunnen zijn voor het kweken van wetenschappers die de toekomst van de Vlaamse Sinologie zijn.

Wat de materiële voorzieningen van de opleidingen betreft zijn er, naast de collegezalen van de faculteit Letteren, college ruimtes in andere universitaire gebouwen, waaronder het Instituut voor Levende Talen met faciliteiten voor talenpractica. De commissie meent dat deze zeker volstaan in functie van de noden van de opleidingen. Een belangrijke voorziening is de Oost-Aziatische bibliotheek. Vanwege de aanwezigheid van referentiewerken, vinden verschillende colleges ook plaats in de bibliotheek (Encyclopedie van de Sinologie, State-of-the-field filosofie en geschiedenis, enz.). De commissie kon vaststellen dat studenten zeer actief gebruik maken van de bibliotheek. Gezien de budgettaire beperkingen in de faculteit Letteren is het aankoopbudget de laatste jaren achteruit gegaan. Ook de exploitatie van de Oost-Aziatische bibliotheek blijft problematisch met slechts één informatiespecialist voor China. Veelvuldig moet er een beroep worden gedaan op vrijwilligers, studenten en andere medewerkers van de Centrale bibliotheek om een zekere permanentie te garanderen. Daarom is tijdens het jaar en zeker tijdens vakantieperioden slechts een beperkte opening van de bibliotheek mogelijk. De commissie ondersteunt de opleidingen in hun vraag naar de academische overheid om oog te hebben voor het belang van de bewaring, ontsluiting en uitbreiding van deze collecties in het voordeel van het onderwijs en onderzoek, waaronder de masterproef, van studenten en docenten.

Het monitoraat is volgens studenten vooral in het eerste bachelorjaar goed uitgebouwd. Studentenbegeleiding in het algemeen is een sterk punt van de bacheloropleiding. Ook de begeleiding tijdens het jaar in China is degelijk uitgebouwd en de begeleiding naar een job wordt door alumni als een sterk pluspunt ervaren.

Voor de opleidingsonderdelen modern Chinees gebeurt de monitoraatswerking door de docenten zelf. Naast de individuele begeleidingsoefeningen voor studenten, hebben docenten een apart spreekuur. Ook de proefexamens en nazorg van de examens gebeurt door deze docenten. Voor klassiek Chinees zijn er aparte oefeningen, gegeven door een assistent Sinologie. Voor enkele van de aangeboden opleidingsonderdelen worden monitoraatsoefeningen gegeven die zowel inhoudelijk als studiemethodisch ingekleurd worden. Uit bevraging bij de studenten blijkt tevredenheid over deze oefeningen. Wel ontbrak soms de specifieke kennis van de

monitoren over de sinologische opleidingsonderdelen. De commissie is daarom tevreden dat hier aandacht aan werd besteed door het aanstellen van een monitor met sinologische kennis.

De visitatiecommissie meent dat de opleidingsverantwoordelijken zeer bewust omgaan met kwaliteit en met verbeteringsacties van de opleidingen. De opleidingen zijn onder meer ook aan de slag gegaan met de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie. De CC Sinologie bestaat formeel uit zes leden: 2 ZAP-leden, twee ABAP-leden en twee studenten van de opleidingen Sinologie. Ook worden de monitor/studietrajectbegeleider en de verantwoordelijke Sinologie van het onderwijssecretariaat uitgenodigd. De CC Sinologie vindt altijd plaats binnen een bredere Sinolo-bijeenkomst, waaraan, naast de bovengenoemde leden, nog 8 studenten en twee taaldocenten deelnemen. De ruimere Sinolo-bijeenkomst behandelt andere onderwijsgerelateerde onderwerpen waaronder studiebeurzen voor China, beurzenavond, kennismakingsavond 1ste fase studenten, welsprekendheidswedstrijd Chinese taal, infodag, alumniavond, filmavond.

De Sinologie evaluatie wordt jaarlijks aan het begin van de maand mei georganiseerd. De enquêtes, opgesteld in samenspraak met de studenten in de CC Sinologie, worden klassikaal afgenomen bij elke studiefase en in elke minor. Studenten krijgen vragen over het studieprogramma als geheel, de studiebelasting, lesmethodes, afzonderlijke opleidingsonderdelen en specifieke topics die van jaar tot jaar verschillen waaronder het gebruik van Toledo, de masterproef en de verschillende examenvormen. Ze krijgen ook open vragen voor positieve en negatieve opmerkingen en voor suggesties tot verbetering. De enquêtes worden door de studentenvertegenwoordigers verwerkt, vervolgens door de docenten besproken, en in de laatste week van het academiejaar met de afzonderlijke studiefases klassikaal besproken. In de laatste ontmoeting worden ook de suggesties tot verbeteracties voorgesteld en afgetoetst. De commissie vindt de inspanningen die voor de Sinolo-vergaderingen worden gedaan, zeer goed. Studenten geven in hun gesprekken met de commissie aan dat vooral de communicatie met de docenten uit de minor economie soms nog fout loopt.

De permanente onderwijscommissie (POC) is voor de opleidingen het overlegplatform met de collega's van de Taal- en Regiostudie. Toch is het niet de bedoeling van de opleidingen om ook een inhoudelijke synergie tussen de verschillende programma's te bewerkstelligen. De commissie zelf is geneigd de opleidingen aan te sporen naar meer synergie te streven, maar respecteert de eigenheid van de opleidingen, conform de door de

opleidingen beoogde leerresultaten. Interfacultair dienen de opleidingen blijvend oog te hebben voor de afstemming van de opleidingsonderdelen aangeleverd door de faculteit economie op de noden en achtergrond van de studenten in de opleidingen Sinologie.

Concluderend stelt de commissie dat de bachelor- en masteropleiding beschikken over goed gekwalificeerd personeel dat kwaliteitsverbetering hoog in het vaandel draagt. De programma's zijn ambitieus, vooral wat betreft het taalniveau en accorderen hiermee met de beoogde leerresultaten. De opleidingen beschikken over een uitgebreid aanbod aan materiële en immateriële voorzieningen. Dit alles zorgt dat de opleidingen over een samenhangende leeromgeving beschikken waarin weinig struikelblokken voor studenten aanwezig zijn. Op basis van deze afweging die in het rapport wordt gestaafd, beoordeelt de commissie deze generieke kwaliteitswaarborg als goed.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van zowel de bachelor- als de masteropleiding als voldoende.

De bachelor- en de masteropleiding hebben op dit ogenblik geen expliciet geformaliseerd toetsbeleid. De visitatiecommissie heeft op basis van de door de opleidingen beschikbaar gestelde documenten wel kunnen vaststellen dat de opleidingen aan een gemeenschappelijk gedragen en geformaliseerde toetsvisie aan het werken zijn. Toch kon de commissie vaststellen op basis van onder meer examenopgaven met verbeterleutels, ingevulde examens en aanvullende gesprekken dat de opleidingen nu reeds over een degelijk impliciet toetsbeleid beschikken. Het opstellen, afnemen en beoordelen van de examens is in eerste instantie de taak van de docent of het didactische team verantwoordelijk voor het opleidingsonderdeel. Zij stellen examens en opdrachten op met de bedoeling te evalueren of de studenten de leerresultaten halen.

De curriculumcommissie Sinologie waakt over de spreiding en invulling van evaluatievormen. Aanvragen voor wijzigingen worden steeds op vergaderingen, in het bijzijn van de studentenvertegenwoordigers besproken in het eerste semester van het academiejaar dat vooraf gaat aan de wijziging. In die zin worden wijzigingen aan evaluatievormen als programmahervormingen behandeld, om na de curriculumcommissie ook door de bevoegde

POC en de faculteitsraad te worden goedgekeurd. De studenten worden bij het begin van het academiejaar geïnformeerd over de examendata voor de eerste en tweede examenperiode.

De studenten volgen zes jaarvakken modern Chinees op bachelorniveau en twee semestervakken op masterniveau. Elk opleidingsonderdeel is opgedeeld in verschillende onderdelen, waarvoor telkens een deelcijfer wordt toegekend. Dit gebeurt op basis van een combinatie van permanente evaluatie (testen, medewerking tijdens de les, huistaken, presentaties) en examens (mondeling en schriftelijk). In bepaalde gevallen wordt het mondeling examen door twee docenten samen afgenomen. Dit is volgens de commissie een goed praktijkvoorbeeld dat navolging verdient. Bij de mondelinge examens is er doorgaans ook een rudimentaire schriftelijke neerslag van de docent. De studenten van de eerste fase krijgen na ongeveer 10 weken les de kans om deel te nemen aan mondelinge en schriftelijke proefexamens voor de opleidingsonderdelen 'modern Chinees'. Voor verschillende onderdelen komen de studenten zo te weten wat ze kunnen verwachten van de verschillende evaluatievormen en ook hoe ver ze al staan in hun studie. De resultaten van al deze verschillende vormen van evaluatie gebruiken de taaldocenten om hun onderwijs aan te passen en te verbeteren. De studenten zelf kunnen de inzage in hun prestatie gebruiken om hun leren bij te stellen.

De algemene informatie is beschikbaar voor de studenten via de ECTS-fiches, bijkomende informatie wordt door de docenten in de les aangeleverd en op Toledo geplaatst. Vermits bijna alle verschillende opleidingsonderdeel "modern Chinees" gegeven worden door verschillende docenten, overleggen de docenten voortdurend met elkaar over leerdoelen, evaluatiecriteria, jaarvorderingen. De komst van de nieuwe taaldocenten uit China vereist een regelmatige ondersteuning wat betreft hun toepassing van de beoordelingscriteria. Ook op het einde van elk semester bespreken de taaldocenten uitgebreid de resultaten van alle studenten, en kennen ze het totaalpunt per opleidingsonderdeel toe.

De studenten tonen zich duidelijk tevreden over de examenvormen en ook de commissie is van mening dat door deze toegespitste variatie aan evaluatievormen, de opleidingen er in slagen om de beoogde leerresultaten te bereiken. Studenten ervaren een diversiteit aan evaluatievormen. De studenten zijn wel vragende partij om hen meer papers te laten schrijven in de bacheloropleiding, nu is dit enkel het geval voor het opleidingsonderdeel Chinees recht.

Een aandachtspunt bij het evaluatieproces is dat de opleidingsverantwoordelijken geen kwaliteitscontrole kunnen uitvoeren op de kwaliteit van de in het buitenland aangeboden opleidingsonderdelen. Deze maken formeel geen deel uit van de opleiding, maar de commissie beveelt aan dat hier wel de nodige aandacht aan wordt geschonken. Het is de wens van de docenten om het Chinese programma structureel in te bouwen in het programma indien er een tweejarige master zou worden ingevoerd. Ook stages in de Chinese bedrijfswereld zouden uitgebouwd kunnen worden, meent de commissie. Wanneer de opleidingsverantwoordelijken de buitenlandervaring en stages in de toekomst in het programma inbouwen, dienen de opleidingsverantwoordelijken te garanderen dat zij de eigenaars zijn van de kwaliteit van de (evaluatie van) deze opleidingsonderdelen.

De bachelorpaper is een zelfstandig werkstuk waarbij de student bij de uitwerking van een kritische bespreking van een wetenschappelijk boek en twee artikels in groep en individueel begeleid wordt. Een gemis noemen studenten het feit dat feedback na afronding van de bachelorpaper niet structureel is ingebouwd. Sommige studenten gaven aan dat ze de bachelorpaper als echt sluitstuk van de bacheloropleiding willen zien, zoals dit voor de masterproef al het geval is.

De commissie heeft ter voorbereiding van het visitatiebezoek enkele masterproeven ingekeken. Globaal beschouwd constateerde de commissie dat de studenten goede bronnen kiezen en kritisch denken en reflecteren over hun masterproef. De masterproeven zijn volgens de commissie dan ook van degelijke kwaliteit. In de masterproef streeft de opleiding naar een interactie tussen 'area-studie' en discipline, waarbij de studenten een regio/area-specifiek onderwerp (China, Taiwan, Tibet, Hong Kong...) behandelen vanuit een wetenschappelijke discipline en de bijhorende methodologieën toepast. Studenten geven in hun gesprekken met de commissie wel aan dat ze het moeilijk vinden om zelf een onderwerp voor de masterproef te vinden en af te bakenen. De commissie ondersteunt de vrijheid die de opleidingsverantwoordelijken aan de studenten bieden, maar meent dat de intensiteit van de begeleiding moet verhoogd worden. Wel dient de opleiding na te denken over de huidige vorm van masterproef als monografie. De proeven zijn soms eerder encyclopedisch van aard. Dit is enigszins te verklaren doordat ze als een holistische monografie worden bekeken. Een masterproef als een academisch artikel zou mogelijkheden bieden voor een versterking van methodologische en academische verdieping.

De masteropleiding biedt niet meteen uitweg tot een bepaald beroep. Een grote groep gaat na de opleiding de arbeidsmarkt op, een kleinere groep gaat de academische wereld in. De economische minor blijkt een succesvol middel om de studenten te helpen op de arbeidsmarkt. Toch blijkt uit gesprekken met studenten en alumni dat zelfs met de economische minor, de kennis van economie niet groot genoeg is om een grote meerwaarde te zijn op de arbeidsmarkt. Velen onder hen beschouwen het wel als een sterke basis om in een vervolgopleiding (economie) aan de slag te gaan.

Studenten die afstuderen kunnen in allerlei sectoren aan de slag. Dat blijkt volgens de commissie uit het zelfevaluatie-rapport en de gesprekken met alumni en het werkveld. Omdat Sinologie een ruim vormende studierichting is, komen studenten in een brede waaier van jobs terecht, vaak door de discipline die ze zelf gekozen hebben, door een verdere studie, en door beroepsmatige opleiding en werkervaring. In het algemeen treft men oudstudenten aan in drie categorieën: gespecialiseerde China-profielen (bv. academische wereld, taaldocent, vertaler, tolk); profielen waarbij China-kennis een onderdeel is van de job (bv. kamer van koophandel, verkoop- of communicatie afdeling binnen een bedrijf, area-managers Azië) en profielen waarbij een algemene universitaire vorming gevraagd wordt.

Verschillende afgestudeerden hebben een internationale academische carrière kunnen uitwerken in de Sinologie. Dit is volgens de commissie een bevestiging van de goede kwaliteit van de opleidingen Sinologie. Een andere graadmeter voor de eindkwaliteit van de opleidingen is dat studenten bij uitwisseling, in vergelijking met studenten uit andere landen, in de hoogste niveauklassen terecht komen qua taalniveau. Studenten ervaren dat ze qua taalniveau goed voorbereid zijn op de uitwisseling en op de 'cultuurshock'. Ook afgestudeerden en het werkveld delen deze mening. De hoge kwaliteit van het taalonderricht wordt volgens de commissie eveneens bewezen door het hoog aantal weggekaapte prijzen van de studenten bij internationale welsprekendheidwedstrijden.

In 2001 werd Sinalumni opgestart. De commissie stelt vast dat dit een goed werkende alumnivereniging is. Dit is een vereniging van hoofdzakelijk afgestudeerde Leuvense sinologen. Enkele jaren geleden werd Sinalumni deel van Alumni Letteren. Sinalumni telt ondertussen ongeveer 180 actieve leden. Afgestudeerde bachelorstudenten worden automatisch lid. Vanaf het tweede jaar van afstuderen van de bacheloropleiding bedraagt het lidmaatschap 15 euro. Sinalumni verspreidt jobaanbiedingen, heeft een halfjaarlijkse nieuwsbrief en organiseert een jaarlijks evenement voor afgestudeerden.

Het percentage van de instromende studenten in de bachelor dat het diploma effectief behaalt, ligt rond de 50%. Ook is het aantal binnen deze groep dat het diploma binnen de 3 jaar behaalt relatief hoog. Van de instromende studenten die het diploma behalen, doet ongeveer de helft dit binnen de nominale studieduur van 3 jaar. Een significante groep heeft er wel 4 of 5 jaar voor nodig. Er is een redelijk grote uitval bij de generatiestudenten, wat een goede zaak is omdat studenten die merken dat ze de studie niet aankunnen, zich snel kunnen heroriënteren.

De commissie stelde vast dat het gemiddelde studierendement van de bachelor Sinologie lager ligt dan het gemiddelde van de KU Leuven maar dat dit studierendement redelijk constant is over de jaren heen. De vrouwelijke studenten doen het doorgaans iets beter dan de mannelijke, zeker in de economische minor. Het studierendement in de economische minor ligt doorgaans wel iets lager dan dat in de cultuur-historische minor. In de master ligt het studierendement doorgaans rond dat van de KU Leuven, met uitzondering van academiejaar 2011-12, waar er een opvallend laag studierendement is vast te stellen. Gezien het feit dat het hier echter over kleine getallen gaat, vindt de commissie niet dat het mogelijk is tot duidelijke conclusies te komen op basis van deze statistieken en toont zich globaal genomen tevreden met het studierendement.

Concluderend meent de commissie dat de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering en tonen de opleidingen aan dat de beoogde leerresultaten op voldoende wijze worden gerealiseerd.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	G
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als goed en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding bachelor of Arts in de taal- en regiostudies: Sinologie aan de KU Leuven, conform de beslisregels, voldoende.

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als goed en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding master of Arts in de taal- en regiostudies: Sinologie aan de KU Leuven, conform de beslisregels, voldoende.

De commissie vernam dat de Vlaamse Overheid de gevraagde uitbreiding van de masteropleiding tot een tweejarige opleiding na het visitatiebezoek heeft goedgekeurd.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Ambieer meer synergie binnen de Oosterse Studies.
- Hou de internationale tendens ‘China in de wereld’ in het oog.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Zet iets meer in op schrijfvaardigheid in de Chinese taal.
- Spits de ‘algemene opleidingsonderdelen’ toe op de Oosterse Studies (Ba).
- Reflecteer over de invulling van de minoren.
- Diversifieer de methodologische component van de opleidingen.
- Herdenk de vorm van de bachelorpaper.
- Verplicht onderwijsprofessionaliseringsinitiatieven.
- Draag zorg voor opbouw en uitbouw van de bibliotheek.
- Bewaak eigenaarschap over de opleidingsonderdelen aangeleverd door andere faculteiten.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Geef meer papers in de bacheloropleiding ter voorbereiding op de masterproef.
- Zorg voor structurele feedback na afronding bachelorpaper.
- Intensifieer de begeleiding bij masterproeven.
- Overweeg masterproeven in artikelvorm.

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

Taal- en Regiostudies: Arabistiek en Islamkunde

SAMENVATTING Taal- en Regiostudies: Arabistiek en Islamkunde

Bachelor of Arts in de Taal- en Regiostudies: Arabistiek en Islamkunde

Van 28 tot 31 oktober 2013 werd de bachelor of Arts in de Taal- en Regiostudies: Arabistiek en Islamkunde van de KU Leuven, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opge-lijst.

Profilering

De bacheloropleiding of Arts in de taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde profileert zich als opleiding waarin een zeer diepgaande studie van de taal gecombineerd wordt met een regiocomponent waarin het accent ligt op islamkunde en geschiedenis, terwijl kunst en cultuur eerder inleidend aan bod komen. De opleiding beschouwt taalverwerving als de ruggengraat waarop de programma's worden opgebouwd. In de profilering van de opleiding staat de actieve kennis van het Modern Standaard Arabisch centraal, in combinatie met een gesproken variant (Levantijns Arabisch) en Klassiek Arabisch. Het uitgangspunt dat de opleiding hanteert is dat een arabist of islamoloog zich kan profileren ten opzichte van onder meer een politicoloog, socioloog, antropoloog of theoloog met expertise in

de Arabische wereld en de islam door zijn rechtstreekse toegang tot klassieke en moderne, zowel primaire als secundaire bronnen in het Arabisch. Deze taalkennis integreert de opleiding in de regiomodules om hiermee de beoogde leerresultaten te realiseren.

Programma

Het studieprogramma van de bacheloropleiding omvat 180 studiepunten. Het programma is opgebouwd uit een gemeenschappelijk deel en twee minoren. Het gemeenschappelijk deel omvat vier modules: de module reflectie met algemeen vormende opleidingsonderdelen, de module academische vaardigheden, de taalmodule, bestaande uit taalverwerving en taal- en letterkunde en de regiomodule, bestaande uit geschiedenis en Islam. De laatste twee modules vormen het kernprogramma met vier centrale leerlijnen: taalverwerving; taal- en letterkunde; geschiedenis en islamkunde. Dit kernprogramma wordt verder aangevuld en ondersteund door de opleidingsonderdelen uit de minoren. De studenten kiezen één minor: de economische minor of de minor taal, geschiedenis, cultuur en maatschappij. De opleidings-verantwoordelijken kiezen ervoor om bij de opbouw van het bachelorprogramma het accent te leggen op islamkunde en geschiedenis.

Studenten krijgen doorheen het programma een brede vorming van taal, geschiedenis, politiek, cultuur en religie. Deze diverse aspecten worden geïntegreerd in de verschillende opleidingsonderdelen. In het tweede bachelorjaar worden sommige colleges in het Arabisch gedoceerd. Toch zou mondelinge taalverwerving een nog groter aandeel in het opleidingsprogramma mogen krijgen. In de bachelor ligt vooral de nadruk op het vertalen daar waar studenten liever ook meer schrijfp opdrachten in het Arabisch krijgen zodat ze ook de vaardigheid krijgen om in de Arabische taal te leren denken.

Globaal genomen beschikt de opleiding over een diverse en op de leerresultaten toegespitste variatie aan werkvormen waarbij ook goede leermaterialen worden gebruikt. De studenten geven aan dat ze de diverse werkvormen weten te smaken. De studenten noemen de mogelijkheid tot discussie en gezamenlijke reflectie in de colleges als een onmiskenbaar pluspunt van de opleiding al zou een beperkte versterking van het aanbod groepswerken een meerwaarde zijn.

De studiedruk wordt in de opleiding als evenwichtig ervaren. In de bacheloropleiding blijkt het derde bachelorjaar iets zwaarder. De sterkere studenten zouden in de eerste twee bachelorjaren zelfs graag wat meer uitdaging krijgen om meer verdiepend of verbredend met de leerstof aan de slag te gaan.

Beoordeling en toetsing

Wanneer de studenten in het begin van het academiejaar hun individueel studieprogramma samenstellen krijgen zij al hun examendata voor de eerste en tweede examenperiode. De studenten worden geïnformeerd over de examens bij het begin van het semester tijdens de colleges. De diverse vormen van toetsing, alsmede de combinaties van deze vormen binnen de opleidingsonderdelen, komen over als goed doordacht, transparant, veelzijdig en doelmatig met betrekking tot het realiseren van de beoogde leerresultaten. De studenten worden op diverse wijzen geïnformeerd over de verschillende evaluatievormen en examenonderdelen, namelijk via de ECTS-fiches. Ook de studenten zelf tonen zich globaal genomen tevreden met de feedback en transparantie van de toetsing. Voor enkele opleidingsonderdelen uit de bacheloropleiding worden de studenten voorbereid op de examens door middel van proefexamens.

Begeleiding en ondersteuning

Wat de materiële voorzieningen van de opleiding betreft zijn er, naast de collegezalen van de faculteit Letteren, collegeruimtes in andere universitaire gebouwen, waaronder het Instituut voor Levende Talen (ILT) met faciliteiten voor conversatie- en luisteroefeningen. Deze volstaan zeker in functie van de noden van de opleiding. De bibliotheekvoorzieningen voldoen voor een adequate uitvoering van het bachelorprogramma en de beoogde leerresultaten.

Zowel toekomstige als huidige studenten kunnen gebruik maken van studietrajectbegeleiding: de studietrajectbegeleider geeft advies over een studieprogramma en biedt ondersteuning bij het uitstippelen van het studieprogramma. Er worden speciale voorzieningen voorzien voor het groeiend aantal studenten dat studie met werk combineert.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het percentage van de instromende studenten dat het bachelordiploma effectief behaalt, ligt boven de 45%. Van de instromende studenten dat het diploma behaalt, doet de meerderheid dit binnen de nominale studieduur van 3 jaar. Een significante groep heeft er wel 4 of 5 jaar voor nodig. Wel is er een redelijk grote uitval bij de generatiestudenten. De reden voor uitval is onder meer te vinden in het feit dat studenten met een moslimachtergrond soms teleurgesteld zijn omdat hun geloof georiënteerde opvattingen niet altijd stroken met de aangeboden leerstof, met name de academische benadering waarbij ook kritisch wordt gereflecteerd over de Islam. De meeste studenten stromen na hun bacheloropleiding door naar de masteropleiding Arabistiek en Islamkunde.

Master of Arts in de Taal- en Regiostudies: Arabistiek en Islamkunde

Van 28 tot 31 oktober 2013 werd de master of Arts in de Taal- en Regiostudies: Arabistiek en Islamkunde van de KU Leuven, in het kader van een onderwijsvisiteatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding profileert zich als een opleiding waarin een zeer diepgaande studie van de taal gecombineerd wordt met een regiocomponent waarin het accent ligt op islamkunde en geschiedenis, terwijl kunst en cultuur eerder inleidend aan bod komen. De opleiding beschouwt taalverwerving als de ruggengraat waarop het programma wordt opgebouwd. In de profilering van de opleiding staat de actieve kennis van het Modern Standaard Arabisch centraal, in combinatie met een gesproken variant (Levantijns Arabisch) en Klassiek Arabisch. Het uitgangspunt dat de opleiding hanteert is dat een arabist of islamoloog zich kan profileren ten opzichte van onder meer een politicoloog, socioloog, antropoloog of theoloog met expertise in de Arabische wereld en de islam door zijn rechtstreekse toegang tot klassieke en moderne, zowel primaire als secundaire bronnen in het Arabisch. Deze taalkennis integreert de opleiding in de regiomodules om hiermee de beoogde leerresultaten te realiseren.

Programma

Het masterprogramma omvat 60 studiepunten en is opgebouwd uit vier modules: de masterproef, de taalmodule, de regiomodule en een keuzemodule. De taal- en regiomodule uit de bacheloropleiding worden hernomen in het masterprogramma, maar in de masteropleiding ligt de nadruk op specialisatie en verbreding. Studenten krijgen doorheen de programma's een bredere vorming van taal, geschiedenis, politiek, cultuur en religie. Deze diverse aspecten worden geïntegreerd in de verschillende opleidingsonderdelen.

Het masterprogramma biedt een verbredend en gespecialiseerd aanbod. De specialisering situeert zich voornamelijk op het niveau van de taalverwerving in de opleidingsonderdelen Arabisch, Leesseminarie Arabische teksten en Schrijfseminarie Arabische teksten en de historische kennis en academische vaardigheden die centraal staan in het opleidingsonderdeel Islamitische geschiedenis. Daarnaast is er ook een Arabo-islamitisch kunstseminarie dat qua inhoud verbredend is aangezien Arabische kunst met uitzondering van literatuur in het bachelorprogramma slechts een beperkte plaats krijgt.

Globaal genomen beschikt de opleiding over een diverse en op de leerresultaten toegespitste variatie aan werkvormen waarbij ook goede leermaterialen worden gebruikt. De studenten geven aan dat ze de diverse werkvormen weten te smaken. De studenten noemen de mogelijkheid tot discussie en gezamenlijke reflectie in de colleges als een onmiskenbaar pluspunt van de opleiding.

Wat betreft de internationalisering binnen de opleiding is het opvallendste initiatief de mogelijkheid voor studenten om het eerste semester van de masteropleiding aan het Nederlands Vlaams instituut in Egypte te studeren. Vroeger was een studie in Caïro alleen maar mogelijk na het afronden van de opleiding, terwijl dit nu kan zonder studieduurverlenging. Momenteel is de buitenlandoptie nog beperkt tot één bestemming, maar op termijn wil de opleiding partnerships met andere instituten in verschillende regio's van de Arabische wereld aangaan.

Beoordeling en toetsing

Wanneer de studenten in het begin van het academiejaar hun individueel studieprogramma samenstellen krijgen zij al hun examendata voor de eerste en tweede examenperiode. De studenten worden geïnformeerd over de examens bij het begin van het semester tijdens de colleges. De diverse vormen van toetsing, alsmede de combinaties van deze vormen binnen de opleidingsonderdelen, komen over als goed doordacht, transparant, veelzijdig en doelmatig met betrekking tot het realiseren van de beoogde leerresultaten. De studenten worden op diverse wijzen geïnformeerd over de verschillende evaluatievormen en examenonderdelen, namelijk via de ECTS-fiches. Ook de studenten zelf tonen zich globaal genomen tevreden met de feedback en transparantie van de toetsing.

Globaal beschouwd kiezen studenten goede bronnen en denken ze kritisch na over hun masterproef. De masterproef vormt het sluitstuk van de masteropleiding. Naast de masterproef zelf, schrijft de student zelfstandig in het Arabisch een samenvatting van de masterproef. Tijdens een mondelinge verdediging presenteren studenten hun masterproef in het Arabisch. Dit is een goede werkmethode die er toe leidt dat verscheidene leerresultaten kunnen getoetst worden.

Begeleiding en ondersteuning

Wat de materiële voorzieningen van de opleiding betreft zijn er, naast de collegezalen van de faculteit Letteren, collegeruimtes in andere universitaire gebouwen, waaronder het Instituut voor Levende Talen (ILT) met faciliteiten voor conversatie- en luisteroefeningen. De commissie meent dat deze zeker volstaan in functie van de noden van de opleiding. De bibliotheekvoorzieningen zijn beperkt. Er worden speciale voorzieningen voorzien voor het groeiend aantal studenten dat studie met werk combineert.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Afgestudeerden van de opleiding Arabistiek en islamkunde komen, naast de context van een buitenlandse studie of wetenschappelijk onderzoek, in een zeer brede beroepscontext terecht, waaronder het secundair onderwijs, het avondonderwijs en het hoger onderwijs (waar ze dan bijvoorbeeld cursussen Arabisch verzorgen), de journalistiek, NGO's, de vertaalsector, de culturele sector en de integratiesector. Studenten die afstuderen kunnen aldus in allerlei sectoren aan de slag.

Het percentage van de instromende studenten, dat het diploma effectief behaalt, schommelt over de academiejaren heen, maar de grote meerderheid van de studenten die de masteropleiding aanvangt, behaalt zijn diploma. Van de instromende studenten die het diploma behalen, doet de meerderheid dit binnen de nominale studieduur van 1 jaar maar er is toch altijd een relatief groot aandeel die er een jaar of 2 jaar extra voor nodig heeft.

ONDERWIJSVISITATIE Oosterse Studies **Academische bachelor en master of Arts** **in de taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde**

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleidingen bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde aan de KU Leuven. De visitatiecommissie bezocht deze opleidingen van 28 tot 31 oktober 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleidingen aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatierapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteits-

zorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

De opleidingen bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde worden georganiseerd aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven. Deze opleidingen ressorteren samen met de overige opleidingen taal- en regiostudies onder de bevoegdheid van de Permanente Onderwijscommissie (POC) taal- en regiostudies die een gedeelte van haar bevoegdheden delegeert aan de curriculumcommissie (CC) Arabistiek en Islamkunde.

In de POC taal- en regiostudies zijn de voorzitters van de vijf curriculumcommissies (Slavistiek, Sinologie, Japanologie, Oude en Nabije Oosten en Arabistiek en Islamkunde) vertegenwoordigd onder het voorzitterschap van de programmadirecteur taal- en regiostudies. Eén van de studenten-vertegenwoordigers van de CC Arabistiek en Islamkunde is eveneens lid van de POC.

De bacheloropleiding omvat 180 studiepunten, de masteropleiding omvat 60 studiepunten. Jaarlijks schrijven gemiddeld 31 studenten zich voor het eerst in in de bacheloropleiding; in de masteropleiding zijn dat gemiddeld 17 studenten.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van zowel de bachelor als de masteropleiding als voldoende.

In het domein van de Oosterse Studies worden opleidingen Arabistiek en Islamkunde georganiseerd aan twee universiteiten: UGent en KU Leuven. De opleidingsverantwoordelijken in het domein van de Oosterse Studies

hebben samen een domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR) opgesteld. Dit kader bepaalt de minimumeisen waaraan een opleiding in de Oosterse Studies in Vlaanderen moet voldoen. De commissie is van mening dat het domeinspecifiek leerresultatenkader de lat voor de opleidingen hoog legt. Binnen het kader dat door het DLR wordt aangereikt, hebben de bachelor- en masteropleiding of Arts in de taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde de eigenheid van hun opleiding vertaald in een eigen opleidings-specifiek leerresultatenkader (OLR).

De opleidingen bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde profileren zich als opleidingen waarin een zeer diepgaande studie van de taal gecombineerd wordt met een regiocomponent waarin het accent ligt op islamkunde en geschiedenis, terwijl kunst en cultuur eerder inleidend aan bod komen. De opleidingen beschouwen taalverwerving als de ruggengraat waarop de programma's worden opgebouwd. In de profilering van de opleidingen staat de actieve kennis van het Modern Standaardarabisch centraal, in combinatie met een gesproken variant (Levantijns Arabisch) en Klassiek Arabisch. Het uitgangspunt dat de opleidingen hanteren is dat een arabist of islamoloog zich kan profileren ten opzichte van onder meer een politicoloog, socioloog, antropoloog of theoloog met expertise in de Arabische wereld en de islam door zijn rechtstreekse toegang tot klassieke en moderne, zowel primaire als secundaire bronnen in het Arabisch. Deze taalkennis integreren de opleidingen in de regiomodules om hiermee de beoogde leerresultaten te realiseren.

De commissie is van mening dat de bachelor- en masteropleiding of Arts in de taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde (opleidingen Arabistiek en Islamkunde) een duidelijke profilering hebben die zonder twijfel voldoet aan de eisen van het Vlaams kwalificatieraamwerk. De opleidingsverantwoordelijken hebben bij het opstellen van de OLR goed nagedacht over het karakter van de bachelor- en masteropleiding en over wat men precies wil bereiken bij het afleveren van het diploma aan de studenten. Sommige opleidings-specifieke leerresultaten zijn ambitieus geformuleerd, ook in internationale context. Het gewenste taalniveau is zeker voor de masteropleiding in het domein Arabistiek en Islamkunde hoog. Voor het Arabisch ontbreken echter algemeen internationaal geldende en objectieve normen voor vaststelling van intermediaire en gevorderde niveaus van taalvaardigheid. Dit is een probleem dat niet eigen is aan de betreffende opleidingen Arabistiek en Islamkunde, maar inherent aanwezig is in het internationale wetenschapsdomein Arabistiek en Islamkunde.

De commissie waardeert de ambitie van de opleidingen met betrekking tot hun beoogde leerresultaten, maar meent dat de taalgerelateerde doelstellingen in combinatie met de andere beoogde leerresultaten binnen de huidige studieperiode ook in internationale context uitzonderlijk zijn. Differentiatie in verschillende ambitieniveaus van de beoogde competenties lijkt de commissie realistischer. Een mogelijkheid hierbij is het explicieter nuanceren van de beoogde leerresultaten tussen de verschillende aspecten van taalverwerving (lezen, spreken, luisteren, schrijven). De commissie stelde wel vast dat de opleidingen in hun profilering en in hun communicatie naar studenten en abiturienten toe, deze differentiaties wel maken. Ook zijn deze differentiaties terug te vinden in het onderwijsproces (GKW2). Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van het beroepenveld en met afgestudeerden blijkt duidelijk dat de leerresultaten goed aansluiten bij de actuele eisen vanuit het beroepenveld.

Uit de gesprekken met de studenten bleek ook dat de leerresultaten alvast herkenbaar terug te vinden waren in het opleidingstraject. Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van het beroepenveld en met afgestudeerden blijkt duidelijk dat de leerresultaten goed aansluiten bij de actuele eisen vanuit het beroepenveld. De commissie had het evenwel interessant gevonden indien de opleidingen in hun beoogde leerresultaten een sterkere focus op de synergie met de andere opleidingen binnen het domein van de Oosterse Studies had gelegd, maar respecteert de focus die de opleiding kiest.

Concluderend stelt de commissie dat de beoogde opleidingsspecifieke leerresultaten passen binnen het Vlaamse kwalificatieraamwerk en het gevalideerde domeinspecifieke leerresultatenkader. Ze sluiten aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleidingen.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van zowel de bachelor als de masteropleiding als voldoende.

Het studieprogramma van de bacheloropleiding omvat 180 studiepunten. Het programma is opgebouwd uit een gemeenschappelijk deel en twee minoren. Het gemeenschappelijk deel omvat vier modules: de module reflectie met algemeen vormende opleidingsonderdelen, de module

academische vaardigheden, de taalmodule, bestaande uit taalverwerving en taal- en letterkunde en de regiomodule, bestaande uit geschiedenis en Islam. De laatste twee modules vormen het kernprogramma met vier centrale leerlijnen: taalverwerving; taal- en letterkunde; geschiedenis en islamkunde. Dit kernprogramma wordt verder aangevuld en ondersteund door de opleidingsonderdelen uit de minoren. De studenten kiezen één minor: de economische minor of de minor taal, geschiedenis, cultuur en maatschappij.

Het masterprogramma omvat 60 studiepunten en is eveneens opgebouwd uit vier modules: de masterproef, de taalmodule, de regiomodule en een keuzemodule. De taal- en regiomodule uit de bacheloropleiding worden hernomen in het masterprogramma, maar hier ligt in de masteropleiding de nadruk op specialisatie en verbreding. De leerlijn academische vaardigheden uit de bachelor vloeit volgens het zelfevaluatie-rapport voort in de module masterproef uit de master.

De visitatiecommissie is van mening dat zowel de bachelor- als de masteropleiding in hun programma een degelijke vertaling maken van hun beoogde leerresultaten. De inhoud van het onderwijs en de leervormen stellen studenten in staan de beoogde leerresultaten te bereiken. De commissie prijst vooral de logische opbouw en de interne coherentie binnen het programma. Het is de commissie duidelijk op basis van de gesprekken en de ingekeken documenten waaronder lesmateriaal dat de verschillende modules en leerlijnen goed overdacht in het programma werden ingebouwd met als doel de beoogde leerresultaten te bereiken. Ook de balans tussen de focus op 'klassiek' en 'modern' qua taal en regio is volgens de commissie evenwichtig en in lijn met de beoogde leerresultaten opgebouwd. Ook studenten geven aan dat ze dit evenwicht appreciëren. Klassiek Arabisch wordt door de studenten bijvoorbeeld als een interessant opleidingsonderdeel beschouwd omdat ze hier kennis maken met oude geschiedenis wat een interessante basis vormt voor kennis van hedendaagse taal en maatschappij.

De commissie ondersteunt de keuze van de opleidingsverantwoordelijken om bij de opbouw van het bachelorprogramma het accent te leggen op islamkunde en geschiedenis. Het masterprogramma biedt daarbij een meer verbreedend en gespecialiseerd aanbod. De specialisering situeert zich voornamelijk op het niveau van de taalverwerving in de opleidingsonderdelen Arabisch, Leesseminarie Arabische teksten en Schrijfseminarie Arabische teksten en de historische kennis en academische vaardigheden

die centraal staan in het opleidingsonderdeel Islamitische geschiedenis. Daarnaast is er ook een Arabo-islamitisch kunstseminarie dat volgens de commissie qua inhoud verbredend is aangezien Arabische kunst met uitzondering van literatuur in het bachelorprogramma slechts een beperkte plaats krijgt. De commissie vindt dat de bachelor- en masteropleiding er samen voor zorgen dat ze studenten doorheen de programma's een bredere vorming krijgen van taal, geschiedenis, politiek, cultuur en religie. Deze diverse aspecten worden geïntegreerd in de verschillende opleidingsonderdelen.

Zoals eerder gemeld, meent de commissie dat het door de opleidingsverantwoordelijken gekozen evenwicht tussen klassiek en modern Arabisch degelijk is. Om dit eindniveau te realiseren wordt de taalkennis in de verdiepende regiomodules geïntegreerd vanaf het derde bachelorjaar. Deze taalkennis wordt in de master verder gespecialiseerd door een integratie van de taalkennis in de academische en regiomodules en, dankzij een internationaal akkoord, door de mogelijkheid die de studenten geboden wordt om gedurende het eerste semester van het masterjaar in het Nederlands-Vlaams Instituut in Caïro te studeren (*zie supra*).

Eenzijds vindt de commissie het een heel positieve zaak dat docenten reeds in het tweede bachelorjaar sommige colleges doceren in het Arabisch. Anderzijds vindt ze dat op deze talige component nog meer aandacht gevestigd moet worden. De commissie meent in het bijzonder dat mondelinge taalverwerving een groter aandeel in het opleidingsprogramma mag krijgen zowel in de bachelor- als de masteropleiding. Uit de gesprekken met de commissie blijkt immers duidelijk dat ook de studenten vragende partij zijn om hun taal sterker actief en interactief mondeling te oefenen. De opleidingen beschikken over twee taaldocenten, waaronder een native speaker die geen taaldidactische opleiding heeft gevolgd. Uit de gesprekken met de commissie werd duidelijk dat de onderlinge samenwerking tussen docenten en taaldocenten moet versterkt worden om samen een doordacht didactisch model voor taalverwerving op te stellen. Uitgebreide didactische ervaring alleen volstaat immers niet om als taaldocent een taal aan studenten aan te leren. De commissie beveelt daarom aan dat de bachelor- en masteropleiding zowel kwalitatief als kwantitatief het inoefenen van de taalvaardigheden sterker aan bod moet laten komen.

Er mag volgens de studenten ook meer aandacht gaan naar de grammatica en de actieve kennis van de taal. In de bachelor ligt vooral de nadruk op het vertalen daar waar studenten liever ook meer schrijfopdrachten in het Arabisch krijgen zodat ze ook de vaardigheid krijgen om in de Arabische

taal te leren denken. Ook het gebruik van het Arabisch in het dagelijkse leven mag volgende de studenten nog sterker aan bod komen. Studenten leren het Levantijs Arabisch. Een keuze die de commissie kan ondersteunen. De studenten die echter een semester in Caïro spenderen (zie *supra*), dienen ook het Egyptisch Arabisch te leren in Egypte. Dit is voor de sterkere studenten geen probleem, maar kan voor de zwakkere studenten wiens kennis van het standaard Arabisch niet sterk genoeg is, soms problemen opleveren.

Ondanks bovengenoemde aanbevelingen, meent de commissie dat de bachelor- en masteropleiding globaal genomen beschikken over een diverse en op de leerresultaten toegespitste variatie aan werkvormen waarbij ook goede leermaterialen worden gebruikt. De werkvormen evolueren duidelijk doorheen het bachelor- en masterprogramma van op kennis naar meer op vaardigheden toegespitste werkvormen. De studenten geven aan dat ze de diverse werkvormen weten te smaken. De studenten noemen de mogelijkheid tot discussie en gezamenlijke reflectie in de colleges als een onmiskenbaar pluspunt van de opleidingen. Toch zou de commissie, gesteund door de gesprekken met de studenten, een beperkte versterking van het aanbod groepswerken aanraden. Hierbij kan de link naar actuele thema's nog vaker worden gelegd.

Wat de algemene opleidingsonderdelen in de bacheloropleiding betreft, blijkt dat verschillende studenten deze opleidingsonderdelen niet van direct nut voor hun opleiding vinden. De commissie heeft op basis van haar gesprekken en het ingekeken materiaal vastgesteld dat deze opleidingsonderdelen wel degelijk een nuttige bijdrage leveren tot de algemene kennis en competenties van de studenten, conform de beoogde leerresultaten. Wel stelde de commissie vast dat deze opleidingsonderdelen vaak worden gedoceerd voor grote diverse groepen. De commissie beveelt aan dat deze opleidingsonderdelen meer worden toegespitst op de opleidingen in het domein van de Oosterse Studies opdat de meerwaarde van deze opleidingsonderdelen voor de studenten duidelijker wordt. Ook merkte de commissie dat deze opleidingsonderdelen in sommige gevallen eerder op het louter verwerven van kennis zijn geënt en niet op het ontwikkelen van vaardigheden en inzicht.

De leerlijn Academische vaardigheden bestaat naast het algemene opleidingsonderdelen Informatiekunde uit twee opleidingsonderdelen die specifiek zijn voor de opleiding Arabistiek en islamkunde, namelijk Encyclopedie en methodologie in de islamkunde en de bachelorproef. Deze

opleidingsonderdelen zijn specifiek gericht op de verwerving van academische vaardigheden, zoals het verzamelen en kritisch gebruiken van bronnen, het correct en kritisch verwerken van wetenschappelijke informatie en deze verwerken in een eigen betoog met correcte bronvermelding. De taken en opdrachten die gegeven worden in Informatiekunde en Encyclopedie bereiden de studenten volgens de commissie voor op het schrijven van een bachelorpaper onder begeleiding van een promotor. Studenten geven aan dat ze in hun bacheloropleiding wel schrijfoopdrachten krijgen, maar dat de focus hierbij minder op het methodologische aspect ligt. Sommige studenten vinden zich hierdoor minder goed voorbereid op het schrijven van de bachelor- en masterproef. De commissie denkt dat daarom de methodologische benadering moet versterkt worden in de bachelor- (en master)opleiding en in de verschillende reeds bestaande opleidingsonderdelen aan bod kan komen.

De minoren bieden de student de mogelijkheid om de kennis, vaardigheden en attitudes die centraal staan in het kernprogramma te verbreden of te verdiepen aan de hand van opleidingsonderdelen waarin aanvullende of nieuwe methodologische vaardigheden, andere talen, economische, historische, maatschappelijk en culturele kennis verworven kunnen worden. De economische minor geeft de studenten de mogelijkheid om economisch georiënteerde opleidingsonderdelen op te nemen. Het is de bewuste keuze van de opleidingsverantwoordelijken om de studenten in deze minor de basisopleidingsonderdelen economie zoals die aan economiestudenten worden aangeboden aan te bieden en niet te kiezen voor een afgezwakte vorm van economie. Deze minor is niet heel populair bij de studenten Arabistiek en islamkunde. In de gesprekken met de commissie geven de studenten aan dat ze zich liever in hun eigen en aanverwante domeinen willen verdiepen dan in een economische minor. Ook wordt aangegeven dat de studenten deze minor als vrij zwaar beschouwen in verhouding tot de rest van hun studiepakket.

De commissie wenst wel de suggestie te geven om in een bredere reflectie de wenselijkheid van de economische minor op termijn af te wegen tegenover andere mogelijke invullingen van de minor. De afgestudeerden gaven immers aan dat ze na het volgen van de minor niet het gevoel hadden dat ze volledige bagage mee hadden om in de economische sector aan de slag te gaan (zie GKW 3), wat begrijpelijk is aangezien het slechts een minor binnen een opleiding betreft. Daarom zou kunnen nagedacht worden of een invulling van de minor met meer politieke en sociale wetenschappen geen evenwaardig alternatief kan zijn.

Binnen de minor Taal, geschiedenis, cultuur en maatschappij stelt de student zelf een programma samen uit een brede lijst keuzevakken. De commissie vernam dat studenten worden aangemoedigd om opleidingsonderdelen te kiezen die ondersteuning of aanvulling geven op het onderzoek voor hun bachelorpaper. De keuze moet gemotiveerd zijn en voorgelegd worden aan het studietrajectbegeleidingsteam dat de beslissing aan de POC ter controle voorlegt.

De studiedruk wordt in de opleiding als evenwichtig ervaren. In de bacheloropleiding blijkt het derde bachelorjaar iets zwaarder. De sterkere studenten zouden in de eerste twee bachelorjaren zelfs graag wat meer uitdaging krijgen om meer verdiepend of verbredend met de leerstof aan de slag te gaan. In de master is de studiedruk niet hoger maar wordt de studiebelasting anders gespreid doordat studenten meer deadlines hebben en meer onderzoekswerk moeten verrichten.

Wat betreft de internationalisering binnen de opleidingen is het opvallendste initiatief de mogelijkheid voor studenten om het eerste semester van de masteropleiding aan het Nederlands Vlaams instituut in Egypte te studeren. Dit noemt de commissie prijzenswaardig. Vroeger was een studie in Caïro alleen maar mogelijk na het afronden van de opleiding, terwijl dit nu kan zonder studieduurverlenging. Momenteel is de buitenlandoptie nog beperkt tot één bestemming, maar op termijn willen de opleidingen partnerships met andere instituten in verschillende regio's van de Arabische wereld aangaan. Zo bestaat er reeds een principeakkoord met Yarmouk Universiteit in Irbid (Jordanië). De commissie ondersteunt de opleidingsverantwoordelijken om op korte termijn alternatieven voor het semester in Caïro te vinden. De politieke onstabiele situatie in de regio zorgt er immers voor dat het niet altijd verantwoord is om het semester in Caïro te laten plaatsvinden.

Studenten vinden het hierbij wel een probleem dat ze in hun bacheloropleiding geen kennis maken met Egyptisch Arabisch. Ter voorbereiding van het Caïrosemester dienen de studenten via zelfstudie zich de taal eigen te maken. Ze dienen 12 hoofdstukken uit een boek zelfstandig door te nemen in de vakantieperiode. Doordat studenten gedurende een periode actief geconfronteerd worden met Egyptisch Arabisch, blijkt dat de gesproken vaardigheden van het Levantijs in feite na het Caïrosemester sterk verminderen.

De commissie is tevreden over de structureel in het programma ingebouwde mogelijkheid om aan internationalisering te doen, maar meent dat de opleidingen daarenboven docenten- en studentenmobiliteit, in beide richtingen, meer kunnen stimuleren.

De commissie kon vaststellen dat na een piekmoment in de eerste jaren van de BaMa-hervorming het aantal inschrijvingen sinds het academiejaar 2008–2009 vrij stabiel is met een studentenaantal van 80 tot 100 studenten in de opleidingen (gemiddeld 88). Gemiddeld zijn er 31 studenten die zich voor de eerste keer inschrijven met een gemiddelde van 16 generatiestudenten. Wat de minoren betreft, is het aantal inschrijvingen het hoogst in de Minor Taal, cultuur, geschiedenis en maatschappij. Qua studieachtergrond hebben de meeste studenten een ASO-vooropleiding. Een 7 tot 10% stroomt daarnaast in vanuit een TSO-achtergrond en 2 tot 7% heeft een BSO-vooropleiding. De opleidingen hebben een lichte stijging van deze laatste groep instromers waargenomen in de laatste jaren. Nog eens een aanzienlijke groep van 15 tot 22% heeft een andere dan de genoemde vooropleiding. Ten gevolge van de piek in de eerste jaren na de BaMa-hervorming in de bachelor, is er ook in de master enkele jaren nadien een piek vast te stellen. Gemiddeld bedraagt het aantal inschrijvingen 23, waarvan 16 tot 17 eerste inschrijvingen. De meeste studenten in de masteropleiding hebben een ASO-vooropleiding; toch heeft 25 à 30% een andere dan ASO-, KSO-, TSO- of BSO-vooropleiding. De opleidingen Arabistiek en islamkunde aan de KU Leuven blijken immers aantrekkelijk voor studenten uit andere opleidingen. Zo is er de afgelopen jaren een instroom van studenten uit de hogeschool Thomas More Antwerpen en krijgen de opleidingen eveneens de belangstelling van imams en islamleerkrachten, vaak met een CeMIS-diploma (Centrum voor Migratie en Interculturele Studie, Universiteit Antwerpen).

De commissie is ervan overtuigd, op basis van het ingekeken materiaal, dat de kwalificaties van het personeel ruim voldoende zijn om de opleidingen te dragen. De commissie wil dan ook benadrukken dat ze de kwaliteit van het docerende personeel erg apprecieert. Het onderwijs is duidelijk gerelateerd aan de onderzoeksfocus van de ZAP-leden. Dit is zeker bevorderlijk voor de samenhang tussen onderwijs en onderzoek en dus voor het wetenschappelijk gehalte van het onderwijs. De commissie kreeg de indruk dat het team docenten een klein, maar sterk en betrokken team vormt. De AAP en BAP-leden worden mee ingezet in het taalonderwijs en de regiomodule. In het academiejaar 2013–2014 start een nieuw ZAP-lid waarbij het accent ook eerder zal liggen op cultuur en islam.

Het personeel is duidelijk zeer gemotiveerd en deskundig, maar het disciplinair profiel van de taaldocenten is gebaseerd op andere expertises dan de expertise 'onderwijs van Arabisch als vreemde taal'. Voor de taaldocenten is gespecialiseerde professionalisering aangewezen. Hierdoor kan de eerder genoemde versterking van de mondelinge taalcomponent binnen de opleidingen versterkt worden. Deze kan zich baseren op de ervaringen van de opleidingen Sinologie en Japanologie.

Onderwijsprofessionalisering is op dit ogenblik optioneel aan de opleiding. De commissie meent dat in de eerste plaats de assistenten verplicht moeten gebruik maken van de veelheid aan door de universiteit aangeboden professionaliseringsinitiatieven. Dit helpt hen bij het verzorgen van het onderwijs en vormt ook een meerwaarde in hun toekomstige carrière.

De kwantiteit van het personeel heeft een kritische drempel bereikt waardoor de totale werkdruk van onderwijs, onderzoek en een uit de hand gelopen hoeveelheid administratieve taken zeer groot is. Ziekteverzuim en ander vormen van uitschakeling kwamen in het verleden voor en indien er geen verandering komt in de werkdruk van het personeel kan dit ook in de toekomst een reëel gevaar worden met repercussies voor het onderwijs. Wat de materiële voorzieningen van de opleidingen betreft zijn er, naast de collegezalen van de faculteit Letteren, collegeruimtes in andere universitaire gebouwen, waaronder het Instituut voor Levende Talen (ILT) met faciliteiten voor conversatie- en luisteroefeningen. De commissie meent dat deze zeker volstaan in functie van de noden van de opleidingen. De bibliotheekvoorzieningen voldoen voor een adequate uitvoering van het bachelorprogramma en de beoogde leerresultaten; maar voor de masteropleiding is dat minder het geval wegens beperkte financiële middelen. Tijdens het academiejaar 2012–2013 konden extra middelen uit een aflopend FWO-aspirantschap ingezet worden, maar structurele maatregelen zijn volgens de commissie noodzakelijk.

Binnen het ILT wordt gewerkt aan de ontwikkeling van elektronische oefeningen Arabisch gebaseerd op de door de opleidingen Arabistiek en islamkunde gebruikte leerboeken. Verder wordt gewerkt aan een volledig corpusgebaseerde integratie van leermiddelen voor het Modern Arabisch, waarbij ook gebruik gemaakt zal worden van authentiek audio- en videomateriaal dat computergestuurd studiemateriaal zal aanbieden op het leerniveau van studenten. Voor het opleidingsonderdeel Actualiteit van het Midden-Oosten en Noord-Afrika rapporteren de studenten hun media-analyse in een wiki-pagina. Hiervoor wordt niet alleen gebruik gemaakt

van de computerklassen in het Letterengebouw, maar wordt ook intensief samengewerkt met de hogeschool Thomas More (Arabeskproject) voor de technische ondersteuning van de wiki-pagina. De commissie apprecieert en ondersteunt deze initiatieven.

Zowel toekomstige als huidige studenten kunnen gebruik maken van studietrajectbegeleiding: de studietrajectbegeleider geeft advies over een studieprogramma en biedt ondersteuning bij het uitstippelen van het studieprogramma. Bij de opleidingen Arabistiek en Islamkunde vallen monitoraat, studietrajectbegeleiding en ombudsdienst samen onder één persoon.

De commissie vernam dat sinds enkele jaren de opleidingen Arabistiek en islamkunde een groeiend aantal studenten aantrekt dat studie met werk combineert. Dit vergt een extra inspanning van zowel de docenten als de ombudsdienst. Zo worden voor werkende studenten maatregelen getroffen indien ze niet in de les kunnen zijn en er permanente evaluatie geldt. Deze maatregelen betreffen eveneens faciliteiten voor het afleggen van testen of inleveren van taken. Bovendien zet het monitoraat een Toledo-community op voor werkstudenten met een notitienetwerk voor werkstudenten die weinig of geen lessen kunnen volgen en bijgevolg nood hebben aan notities. Zij kunnen terecht bij hun studietrajectbegeleider die hen helpt met hun vragen. Daarnaast kunnen werkstudenten voor het afleggen van examens gebruik maken van faciliteiten als examenspreiding.

De opleidingen Arabistiek en Islamkunde trekken eveneens een groep studenten met een migratieachtergrond aan. De commissie apprecieert dat voor deze studenten door het universitaire contactpunt allochtone studenten inspanningen geleverd worden om hen op te volgen. De faculteit en het centraal contactpunt hebben daarvoor de handen in elkaar geslagen en ondersteunen en promoten elkaars werk.

Na een negatieve beoordeling op het hoofdstuk kwaliteitszorg tijdens de visitatie van 2005 werden in november 2009 de opleidingen Arabistiek en islamkunde onderworpen aan een hervisitatie met het accent op kwaliteitszorg. In het kader van de voorbereiding van deze extra visitatie werd een verbeteringsplan opgesteld dat nauwgezet opgevolgd werd. De intense voorbereidingen resulteerden in een geheel vernieuwd programma. Bij de uitwerking van dit programma werd vertrokken vanuit de vraag met welke eindcompetenties (kennis en vaardigheden) een islamoloog en arabist idealiter afstudeert.

De aanbevelingen van de commissie uit 2005 zijn opgevolgd dankzij een proactieve, radicale en succesvolle aanpak van de opleidingsverantwoordelijken. Sinds deze visitatie hebben de opleidingen een duidelijke kentering gekend in hun kwaliteitszorgsysteem. De crisissituatie uit het verleden werd ervaren als een kans en deze werd gegrepen. Naast het ingrijpen op het vlak van personeel werd het curriculum grondig geëvalueerd en hervormd. Vier centrale leerlijnen werden uitgetekend; storende overlappingen werden weggewerkt en taalverwerving kreeg een centralere plaats. Deze verbeterslag heeft veel energie gevraagd maar de docenten zijn tevreden over de evolutie en geven aan tevreden te zijn over de opleidingen. Het viel de commissie wel op dat er discrepantie bestaat tussen de perceptie van het programma door de docenten en door de studenten. De docenten zijn bewust van en terecht trots op de doorgevoerde verbeteringen, terwijl de studenten de opleiding uiteraard enkel in haar huidige vorm kennen. Studenten hebben een stem in de CC en de docenten staan duidelijk open voor suggesties van studenten.

De permanente onderwijscommissie (POC) is voor de opleidingen het overlegplatform met de collega's van de andere Taal- en Regiostudies. Toch is het niet de bedoeling van de opleidingen om ook een inhoudelijke synergie tussen de verschillende programma's te bewerkstelligen. De commissie zelf is geneigd de opleidingen aan te sporen naar meer synergie te streven, maar respecteert de eigenheid van de opleidingen, conform de door de opleidingen beoogde leerresultaten.

Concluderend stelt de commissie dat de bachelor- en masteropleiding beschikken over gekwalificeerd personeel dat kwaliteitsverbetering hoog in het vaandel draagt. De kwantiteit van het personeel zit aan een kritische drempel. De programma's zijn ambitieus, vooral wat betreft het taalniveau en accorderen hiermee met de beoogde leerresultaten. De aandacht voor de gesproken taal dient te worden verhoogd. Ook dient er meer aandacht te worden besteed aan de vakinhoudelijke begeleiding van de studenten. De opleidingen beschikken over een uitgebreid aanbod aan materiële en immateriële voorzieningen. De bibliotheekcollectie voldoet door financiële problemen slechts op basisniveau aan de behoeften van de masterstudenten. Dit alles zorgt dat de opleidingen over een samenhangende leeromgeving beschikken waarin weinig struikelblokken voor studenten aanwezig zijn. Op basis van deze afweging die in het rapport wordt gestaafd, beoordeeld de commissie deze generieke kwaliteitswaarborg als voldoende.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van zowel de bachelor- als de masteropleiding als voldoende.

De bachelor- en de masteropleiding hebben op dit ogenblik geen expliciet geformaliseerd toetsbeleid. De visitatiecommissie heeft op basis van de door de opleidingen beschikbaar gestelde documenten wel kunnen vaststellen dat de opleidingen aan een gemeenschappelijk gedragen en geformaliseerde toetsvisie aan het werken zijn. Toch kon de commissie vaststellen op basis van onder meer examenopgaven met verbeterstelsels, ingevulde examens en aanvullende gesprekken dat de opleidingen nu reeds over een degelijk impliciet toetsbeleid beschikken. Het opstellen, afnemen en beoordelen van de examens is in eerste instantie de taak van de docent of het didactische team verantwoordelijk voor het opleidingsonderdeel. Zij stellen examens en opdrachten op met de bedoeling te evalueren of de studenten de leerresultaten halen.

De curriculumcommissie Arabistiek en Islamkunde waakt over de spreiding en invulling van evaluatievormen. Aanvragen voor wijzigingen worden steeds op vergaderingen, in het bijzijn van de studentenvertegenwoordigers besproken in het eerste semester van het academiejaar dat vooraf gaat aan de wijziging. In die zin worden wijzigingen aan evaluatievormen als programmahervormingen behandeld, om na de curriculumcommissie ook door de bevoegde POC en de faculteitsraad te worden goedgekeurd.

De diverse vormen van toetsing, alsmede de combinaties van deze vormen binnen de opleidingsonderdelen, komen de commissie over als goed doorzichtig, transparant, veelzijdig en doelmatig met betrekking tot het realiseren van de beoogde leerresultaten. Wel kon de commissie op basis van de ingekeken documenten en de aanvullende gesprekken vaststellen dat in de eerste fase van de bacheloropleiding de toetsing sterk op kennis gericht is conform de beoogde leerresultaten. De commissie vindt het daarbij een goede zaak dat de toetsing een evolutie doormaakt doorheen het studieprogramma van de opleidingen naar een meer competentiegerichte toetsing maar meent dat eerder in het programma de toetsing op kennis moet afgebouwd worden. Deze bemerking van de commissie gaat hand in hand met de vaststelling dat studenten vragende partij zijn voor meer uitdagende evaluaties waarbij meer wordt gepeild naar het kunnen leggen van verbanden. Globaal beschouwd zijn de toetsvormen echter degelijk afgestemd op de opleidings specifieke leerresultaten.

Zoals in GKW 2 aangehaald meent de commissie dat er nog sterker moet ingezet worden op taalvaardigheid. De gesprekken die de commissie in het Arabisch hield, toonden aan dat studenten – zelfs op het masterniveau – de spontaniteit missen om vlot in het Arabisch te converseren. De commissie meent dat het niveau van taalvaardigheid voldoende is opdat de beoogde leerresultaten bereikt worden, maar ziet nog ruimte voor verbetering.

De studenten worden op diverse wijzen geïnformeerd over de verschillende evaluatievormen en examenonderdelen, namelijk via de ECTS-fiches. Ook de studenten zelf tonen zich globaal genomen tevreden met de feedback en transparantie van de toetsing. Voor enkele opleidingsonderdelen uit de bacheloropleiding worden de studenten voorbereid op de examens door middel van profexamens.

De bachelorpaper is een wetenschappelijk werkstuk over een onderwerp op het gebied van de Taal- en regiostudies dat als verplicht opleidingsonderdeel wordt geprogrammeerd. Het is een belangrijk opleidingsonderdeel waar vrijwel alle leerresultaten samenkomen. De bachelorpaper wordt volgens de opleidingsverantwoordelijken beschouwd als het sluitstuk van de bacheloropleiding. De studenten leren door dit werkstuk een onderzoeksdomein afbakenen, een onderzoeksvraag formuleren, een onderzoeksmethode kiezen, secundaire literatuur raadplegen en kritisch evalueren, tot een eerste aanzet van probleemoplossing komen, een wetenschappelijk betoog schrijven en over hun onderzoek in een verzorgde taal rapporteren. Deze paper wordt geschreven in het Nederlands maar er wordt een samenvatting toegevoegd in het Arabisch, wat door de commissie sterk wordt geapprecieerd. De opleidingsverantwoordelijken kunnen de verschillende leerresultaten op een geïntegreerde manier testen via deze bachelorpaper.

Op dit ogenblik is de bachelorproef het eerste academische werk dat de meeste studenten moeten schrijven. De commissie meent dat studenten reeds vroeger in het programma kunnen getest worden op de aangeleerde schrijfvaardigheid. Een ander aandachtspunt met betrekking tot de bachelorproef is dat studenten zich goed op de hoogte voelen van de technische eisen bij bachelorproeven maar dat ze zich nog niet volledig vertrouwd voelen met de vraag hoe ze bijvoorbeeld een onderzoeksvraag moeten formuleren. Studenten geven aan dat de begeleiding bij de bachelorproef enkel gebeurt op vraag van de student. Er is volgens de commissie echter nood aan een seminarievorm waarbij studenten in interactie met docenten de mogelijkheid krijgen feedback te vragen aan elkaar. Dit zou er toe bijdragen dat nog meerdere beoogde leerresultaten in deze bachelorproef getoetst kunnen worden.

De keuze van de onderwerpen voor de bachelorproeven roepen bij de commissie enkele vragen op. Zo werd een bachelorproef geschreven over post-traumatische stress bij Palestijnen tijdens de intifada of over een vergelijking tussen de relatie tussen Apartheid in Zuid-Afrika en de verhouding tussen Israël en Palestina. Bij de eerste bachelorproef is er technische kennis uit de psychologie vereist en in de tweede bachelorproef is politicologische kennis essentieel opdat het werk een wetenschappelijke waarde zou hebben. De commissie wijst er op dat het begeleiden van studenten bij het behandelen van dergelijke gevoelige onderwerpen vanuit een neutraal wetenschappelijk perspectief geen evidentie is en meer begeleiding van de docenten en eventueel co-promotoren uit andere disciplines vereist. De commissie stelde daarnaast vast dat in het kader van de bachelorproef geen primaire bronnen in het Arabisch moeten gebruikt worden. De commissie meent dat de opleidingsverantwoordelijken echter zouden moeten streven naar een beperkt gebruik van zulke bronnen, uiteraard in functie van het in de bachelor aangehaalde taalniveau. Nu blijft de bachelorproef eerder beperkt tot een literatuurstudie.

De commissie heeft ter voorbereiding van het visitatiebezoek enkele masterproeven ingekeken. Globaal beschouwd constateerde de commissie dat de studenten goede bronnen kiezen en kritisch denken en reflecteren over hun masterproef. De masterproeven zijn volgens de commissie van degelijke kwaliteit. De masterproef vormt het sluitstuk van de masteropleiding. De basis van de evaluatie van de masterproef is in eerste instantie de tekst die de student voorlegt. Daarnaast schrijft de student zelfstandig in het Arabisch een samenvatting van de masterproef. Deze samenvatting wordt onafhankelijk door de native speaker assistent beoordeeld. Daarnaast moet de student zijn werkstuk ook mondeling verdedigen tijdens de examenperiode. Tijdens deze mondelinge verdediging presenteert de student in het Arabisch zijn werkstuk. De commissie vindt dit een goede werkmethode die er toe leidt dat verscheidene leerresultaten kunnen getoetst worden.

De masterproeven zijn in het Nederlands geschreven. Engelstalige masterproeven kunnen enkel als één van de docenten ook niet-Nederlandstalig is. De commissie is van mening dat studenten de mogelijkheid moeten hebben om hun masterproef in het Engels te schrijven. Op die manier kan hun masterproef in het kader van internationale wetenschapsbeoefening een grotere waarde hebben. De commissie vernam uit de gesprekken met studenten en alumni dat ze niet afkerig zijn van een Engelstalige masterproef.

Afgestudeerden van de opleidingen Arabistiek en islamkunde komen, naast de context van een buitenlandse studie of wetenschappelijk onderzoek, in een zeer brede beroepscontext terecht, waaronder het secundair onderwijs, het avondonderwijs en het hoger onderwijs (waar ze dan bijvoorbeeld cursussen Arabisch verzorgen), de journalistiek, NGO's, de vertaalsector, de culturele sector en de integratiesector. Studenten die afstuderen kunnen aldus in allerlei sectoren aan de slag. Dat blijkt volgens de commissie uit het zelfevaluatie rapport en de gesprekken met alumni en het werkveld.

Het percentage van de instromende studenten dat het bachelordiploma effectief behaalt, ligt boven de 45%. Van de instromende studenten dat het diploma behaalt, doet de meerderheid dit binnen de nominale studieduur van 3 jaar. Een significante groep heeft er wel 4 of 5 jaar voor nodig. Wel is er een redelijk grote uitval bij de generatiestudenten. De commissie vernam dat de reden voor uitval onder meer te vinden is in het feit dat studenten met een moslimachtergrond soms teleurgesteld zijn omdat hun geloof geïntendeerde opvattingen niet altijd stroken met de aangeboden leerstof. Verschillende gesprekspartners melden de commissie dat sommige van deze studenten de opleiding staakten omdat ze niet om kunnen met de academische benadering waarbij ook kritisch wordt gereflecteerd over de Islam. Ter verhoging van het rendement valt de externe communicatie zodanig te verbeteren dat het wetenschappelijke, multidisciplinaire en veeleisende karakter van de opleiding duidelijker wordt voorgespiegeld aan mogelijke toekomstige studenten.

Het percentage van de instromende studenten, dat het diploma effectief behaalt, schommelt over de academiejaren heen, maar de grote meerderheid van de studenten die de masteropleiding aanvangt, behaalt zijn diploma. Van de instromende studenten die het diploma behalen, doet de meerderheid dit binnen de nominale studieduur van 1 jaar maar er is toch altijd een relatief groot aandeel die er een jaar of 2 jaar extra voor nodig heeft.

De opleidingen hebben op dit ogenblik geen alumnivereniging waardoor er weinig contacten zijn tussen de afgestudeerden en de opleidingsverantwoordelijken. Ook de contacten met het beroepenveld moeten volgens de commissie verder uitgebouwd worden. De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat ze initiatieven, zoals het uitnodigen van vertegenwoordigers van het beroepenveld zullen uitbreiden. Daarnaast zullen de opleidingsverantwoordelijken op lange termijn het netwerk van academische

partners in de Arabische wereld verder uitbreiden zodat studenten hun buitenlandsemester kunnen doorbrengen in de regio waar ze de grootste interesse in hebben.

Concluderend meent de commissie dat de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering en tonen de opleidingen aan dat de beoogde leerresultaten op voldoende wijze worden gerealiseerd.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding bachelor of arts in de Taal- en Regiostudies conform de beslisregels, voldoende.

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding master of arts in de Taal- en Regiostudies conform de beslisregels, voldoende.

De commissie vernam dat de Vlaamse Overheid de gevraagde uitbreiding van de masteropleiding tot een tweejarige opleiding na het visitatiebezoek heeft goedgekeurd.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Differentieer de beoogde leerresultaten in verschillende ambitieniveaus.
- Ambieer meer synergie binnen de Oosterse Studies.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Schenk nog meer aandacht aan taalverwerving en in het bijzonder aan mondelinge taalverwerving.
- Versterk de samenwerking tussen de taaldocenten.
- Schenk meer aandacht aan grammatica en actieve taalkennis door de verhoging van schrijfpdrachten.
- Schenk nog meer aandacht aan 'actualiteit'.
- Spits de 'algemene opleidingsonderdelen' toe op de Oosterse Studies (Ba).
- Reflecteer over de invulling van de minoren.
- Zoek alternatieven voor het Caïro-semester.
- Verplicht onderwijsprofessionaliseringsinitiatieven en schenk hierbij extra aandacht aan de taaldocenten.
- Voorzie structurele maatregelen voor de actualisering van de bibliotheekcollectie.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Maak de evaluaties uitdagender (Ba).
- Versterk de methodologische component van de bacheloropleiding ten behoeve van de evaluatie van de bachelorproef.
- Geef meer papers in de bacheloropleiding ter voorbereiding op de bachelorproef.
- Zorg voor meer begeleiding en feedback bij de bachelorproef.
- Gebruik primaire bronnen in de bachelorproef.
- Stimuleer Engelstalige masterproeven.
- Versterk externe communicatie naar potentiële studenten.
- Richt een netwerk van alumni en beroepenveld op.

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

Taal- en Regiostudies: Oude Nabije Oosten

SAMENVATTING Taal- en Regiostudies: Oude Nabije Oosten

Bachelor of Arts in de Taal- en Regiostudies: Oude Nabije Oosten

Van 28 tot 31 oktober 2013 werd de bachelor of Arts in de Taal- en Regiostudies: Oude Nabije Oosten van de KU Leuven, in het kader van een onderwijsvisiteatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding bachelor of Arts in de taal- en regiostudies: Oude Nabije Oosten wordt georganiseerd aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven. Deze opleiding maakt deel uit van de opleidingen taal- en regiostudies onder de bevoegdheid van de POC taal- en regiostudies. Deze delegeert een gedeelte van haar bevoegdheden aan de curriculumcommissie (CC) Oude Nabije Oosten. In de POC taal- en regiostudies zijn de voorzitters van de vijf curriculumcommissies (Slavistiek, Sinologie, Arabistiek, Japanologie en Oude Nabije Oosten) vertegenwoordigd onder het voorzitterschap van de programmadirecteur taal- en regiostudies. Eén van de studentenvertegenwoordigers van de CC Oude Nabije Oosten is eveneens lid van de POC. De bacheloropleiding omvat 180 studiepunten. Jaarlijks schrijven gemiddeld 8 studenten zich voor het eerst in in de bacheloropleiding.

De opleidingsspecifieke leerresultaten van de bachelor- en masteropleiding van Arts in de Taal- en Regiostudies: Oude Nabije Oosten (opleidingen Oude Nabije Oosten) zijn sterk gedifferentieerd voor elk van de drie afstudeerrichtingen: Egyptologie, Syro-Mesopotamië, en Syro-Palestina. Ze lijken zich te profileren als drie volledig van elkaar losstaande opleidingen die daarnaast enkele algemeen wetenschappelijke competenties gemeenschappelijk nastreven.

De afstudeerrichting Egyptologie houdt zich primair bezig met het faraonische Egypte (ca. 3150–332 voor Christus), maar ook met de late prehistorie (vanaf het 5de millennium voor Christus), en aspecten van de Egyptisch-Griekse mengcultuur uit de zogenaamde Grieks-Romeinse periode (332 voor Christus tot de 4e–5e eeuw na Christus). Ook de vroeg-christelijke periode, wanneer in Egypte Koptisch wordt gesproken en geschreven behoort volgens het zelfevaluatie-rapport tot op zekere hoogte (voornamelijk vanuit taalhistorisch perspectief) tot de Egyptologie, omdat de in alfabetisch schrift geschreven Koptische teksten de enige bron vormen die informeert over de fonologie van het Egyptisch. Het Bohairische dialect van het Koptisch is tot op de dag van vandaag het 'kerklatijn' van de Koptische kerk in Egypte, en legt daarmee volgens de opleidingsverantwoordelijken een zeker verband met de moderne actualiteit. De afstudeerrichting Egyptologie aan de KU Leuven profileert zich hierbij doordat al deze taalfases en de bijbehorende schriftsoorten in het onderwijs bestreken worden. Dit is in internationaal perspectief geen gemeengoed. Deze afstudeerrichting kan zich hierdoor internationaal op de kaart zet te midden van een klein aantal breed georiënteerde opleidingsinstellingen.

De afstudeerrichting Syro-Mesopotamië houdt zich volgens het zelfevaluatie-rapport primair bezig met het oude Mesopotamië en de daar heersende Sumerische, Babylonische en Assyrische culturen in de historische periodes (ca. 3000 voor Christus – 70 na Christus). Daarnaast schenkt deze afstudeerrichting ook aandacht aan andere, aangrenzende cultuurgebieden, in zoverre deze in direct contact stonden met Mesopotamië of deze het Mesopotamisch spijkerschrift gebruikten om hun taal te schrijven. Het verspreidingsgebied van dat schrift omlijnt grotendeels het geografisch veld van de afstudeerrichting Syro-Mesopotamië.

De afstudeerrichting Syro-Palestina bestudeert volgens het zelfevaluatie-rapport de verschillende talen en culturen van de Levant. Voor de taal- en tekststudie gaat daarbij in de eerste plaats aandacht uit naar de zuidelijke Levant van het eerste millennium voor Christus tot en met de

eerste eeuw na Christus, en met name naar de Klassiek-Hebreeuwse taal en literatuur. Voor het Aramees gaat de aandacht in eerste instantie uit naar het Bijbels-Aramees, enerzijds omdat deze literatuur aansluit bij de Klassiek-Hebreeuwse, anderzijds omdat deze taalfase in geocaliseerde vorm beschikbaar is. De studie van het Aramees breidt zich vervolgens uit naar het Oud-Aramees en naar het Rijksaramees zoals gebruikt tijdens het Perzische rijk (bv. het Egyptisch Aramees). De commissie vernam dat de studenten van de afstudeerrichting Syro-Palestina wordt aangeraden als keuzetaal het Ugaritisch te nemen, dat qua taal en literatuur het dichtste aansluit bij de Hebreeuwse en Aramese taal. Aangezien het Laat-Klassieke Hebreeuws reeds verschillende kenmerken van het Rabbijnse Hebreeuws vertoont, wordt ook deze laatste fase expliciet in het onderwijs bestudeerd. Door deze geografische en diachrone breedte van het onderwijs, beoogt deze afstudeerrichting een uitgebreide globale kennis van de West-Semitische taal- en letterkunde. Deze afstudeerrichting profileert zich daarnaast doordat de studie van de West-Semitische talen en literatuur wordt verankerd in de studie van de Levantijnse en de bredere Oudoosterse culturen en archeologie. De afstudeerrichtingen Syro-Mesopotamië en Syro-Palestina meten zich hierdoor beiden een op archeologie gerichte profilering aan.

Programma

Het studieprogramma van de bacheloropleiding omvat 180 studiepunten. Het programma is opgebouwd uit een gemeenschappelijk deel (61 studiepunten) met vier modules: de module reflectie (7 studiepunten) met algemeen vormende opleidingsonderdelen, de module academische vaardigheden met methodologische opleidingsonderdelen (20 studiepunten), de module inleidingen tot de geschiedenis en archeologie van de verschillende regio's van het Oude Nabije Oosten (24 studiepunten) en de module keuzetaal (10 studiepunten). Naast dit gemeenschappelijk deel heeft de opleiding drie afstudeerrichtingen van 95 studiepunten: Egyptologie, Syro-Mesopotamië, en Syro-Palestina. Elk van deze afstudeerrichtingen is opgebouwd uit: een regiomodule van 22 studiepunten (Egyptologie) of 24 studiepunten (Syro-Mesopotamië, Syro-Palestina); een taalmodule van 56 studiepunten (Egyptologie) of 52 studiepunten (Syro-Mesopotamië, Syro-Palestina); een keuzemodule van 8 studiepunten (Egyptologie) of 10 studiepunten (Syro-Mesopotamië, Syro-Palestina). Tot slot dienen de studenten ook een bachelorproef te maken (9 studiepunten) en dienen ze te kiezen uit twee minoren van 24 studiepunten: Archeologie of Oude Geschiedenis.

De programmaopbouw binnen de drie afstudeerrichtingen verloopt niet sequentieel. Zo kregen de opleidingsverantwoordelijken van de studenten herhaaldelijk de feedback dat sommige inleidende opleidingsonderdelen, doordat deze maar om de twee jaar worden georganiseerd, pas laat in de studie aan bod komen. Dit zorgt voor ernstige problemen bij studenten die eerst opleidingsonderdelen met specifieke toegepaste inhoud gedoceerd krijgen en pas later opleidingsonderdelen krijgen waarin de begrippen en basis wordt gegeven om de specifieke inhoud van vroeger gedoceede opleidingsonderdelen volledig te kunnen vatten. De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat ze door een gebrek aan docenten sommige opleidingsonderdelen niet jaarlijks kunnen organiseren, met voorgenoemde repercussies voor het onderwijs tot gevolg. Met begrip voor dit probleem zijn de gevolgen hiervan ontoelaatbaar voor het onderwijsproces. Met betrekking tot de werkvormen, tonen de studenten zich tevreden. Zo wordt er in verschillende opleidingsonderdelen ook met papers gewerkt en is er sprake van een noemenswaardige hoeveelheid zelfstudie en huiswerk.

Beoordeling en toetsing

Wanneer de studenten in het begin van het academiejaar hun individueel studieprogramma samenstellen krijgen zij al hun examendata voor de eerste en tweede examenperiode. De studenten worden soms geïnformeerd over de exameninhoud en -vormen bij het begin van het semester tijdens de colleges. Dit gebeurt volgens de studenten niet structureel.

Begeleiding en ondersteuning

Het onderwijs van de opleiding kan op voldoende infrastructurele capaciteit kunnen bouwen. De bibliotheek is voorzien van een beperkt aantal werkplekken waar studenten de collectie kunnen consulteren en kunnen werken aan werkstukken voor colleges. De studenten hebben er via een open kastsysteem toegang tot de belangrijkste publicaties en tijdschriften in hun vakgebied. Studenten moeten soms naar het buitenland om relevante literatuur te kunnen raadplegen.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het aantal studenten dat zijn bachelordiploma behaalt ligt tussen de 40 en 45 procent. Er zijn schommelingen in het aandeel instromende studenten die het diploma binnen de nominale studieduur van 3 jaar behaalt. Deze schommelingen relateert de commissie aan het klein aantal studenten dat de opleiding volgt. De meeste studenten stromen na hun bacheloropleiding door naar de masteropleiding Oude Nabije Oosten.

Master of Arts in de Taal- en Regiostudies: Oude Nabije Oosten

Van 28 tot 31 oktober 2013 werd de master of Arts in de Taal- en Regiostudies: Oude Nabije Oosten van de KU Leuven, in het kader van een onderwijsvisiteatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opge-lijst.

Profilering

De opleiding master of Arts in de taal- en regiostudies: Oude Nabije Oosten wordt georganiseerd aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven. Deze opleiding maakt deel uit van de opleidingen taal- en regiostudies onder de bevoegdheid van de POC taal- en regiostudies. Deze delegeert een gedeelte van haar bevoegdheden aan de curriculumcommissie (CC) Oude Nabije Oosten. In de POC taal- en regiostudies zijn de voorzitters van de vijf curriculumcommissies (Slavistiek, Sinologie, Arabistiek, Japanologie en Oude Nabije Oosten) vertegenwoordigd onder het voorzitterschap van de programmadirecteur taal- en regiostudies. Eén van de studentenvertegenwoordigers van de CC Oude Nabije Oosten is eveneens lid van de POC. De masteropleiding omvat 180 studiepunten. Jaarlijks schrijven gemiddeld 8 studenten zich voor het eerst in in de masteropleiding.

De opleidingsspecifieke leerresultaten van de master- en masteropleiding of Arts in de Taal- en Regiostudies: Oude Nabije Oosten (opleidingen Oude Nabije Oosten) zijn sterk gedifferentieerd voor elk van de drie afstudeer-richtingen: Egyptologie, Syro-Mesopotamië, en Syro-Palestina. Ze lijken zich te profileren als drie volledig van elkaar losstaande opleidingen die daarnaast enkele algemeen wetenschappelijke competenties gemeenschappelijk nastreven.

De afstudeerrichting Egyptologie houdt zich primair bezig met het faraonische Egypte (ca. 3150–332 voor Christus), maar ook met de late prehistorie (vanaf het 5de millennium voor Christus), en aspecten van de Egyptisch-Griekse mengcultuur uit de zogenaamde Grieks-Romeinse periode (332 voor Christus tot de 4e–5e eeuw na Christus). Ook de vroegchristelijke periode, wanneer in Egypte Koptisch wordt gesproken en geschreven behoort volgens het zelfevaluatierapport tot op zekere hoogte (voornamelijk vanuit taalhistorisch perspectief) tot de Egyptologie, omdat de in alfabetisch schrift geschreven Koptische teksten de enige bron vormen die informeert

over de fonologie van het Egyptisch. Het Bohairische dialect van het Koptisch is tot op de dag van vandaag het ‘kerklatijn’ van de Koptische kerk in Egypte, en legt daarmee volgens de opleidingsverantwoordelijken een zeker verband met de moderne actualiteit. De afstudeerrichting Egyptologie aan de KU Leuven profileert zich hierbij doordat al deze taalfases en de bijbehorende schriftsoorten in het onderwijs bestreken worden. Dit is in internationaal perspectief geen gemeengoed. Deze afstudeerrichting kan zich hierdoor internationaal op de kaart zet te midden van een klein aantal breed georiënteerde opleidingsinstellingen.

De afstudeerrichting Syro-Mesopotamië houdt zich volgens het zelfevaluatie-rapport primair bezig met het oude Mesopotamië en de daar heersende Sumerische, Babylonische en Assyrische culturen in de historische periodes (ca. 3000 voor Christus – 70 na Christus). Daarnaast schenkt deze afstudeerrichting ook aandacht aan andere, aangrenzende cultuurgebieden, in zoverre deze in direct contact stonden met Mesopotamië of deze het Mesopotamisch spijkerschrift gebruikten om hun taal te schrijven. Het verspreidingsgebied van dat schrift omlijnt grotendeels het geografisch veld van de afstudeerrichting Syro-Mesopotamië.

De afstudeerrichting Syro-Palestina bestudeert volgens het zelfevaluatie-rapport de verschillende talen en culturen van de Levant. Voor de taal- en tekststudie gaat daarbij in de eerste plaats aandacht uit naar de zuidelijke Levant van het eerste millennium voor Christus tot en met de eerste eeuw na Christus, en met name naar de Klassiek-Hebreeuwse taal en literatuur. Voor het Aramees gaat de aandacht in eerste instantie uit naar het Bijbels-Aramees, enerzijds omdat deze literatuur aansluit bij de Klassiek-Hebreeuwse, anderzijds omdat deze taalfase in gevaliseerde vorm beschikbaar is. De studie van het Aramees breidt zich vervolgens uit naar het Oud-Aramees en naar het Rijksaramees zoals gebruikt tijdens het Perzische rijk (bv. het Egyptisch Aramees). De commissie vernam dat de studenten van de afstudeerrichting Syro-Palestina wordt aangeraden als keuzetaal het Ugaritisch te nemen, dat qua taal en literatuur het dichtste aansluit bij de Hebreeuwse en Aramese taal. Aangezien het Laat-Klassieke Hebreeuws reeds verschillende kenmerken van het Rabbijnse Hebreeuws vertoont, wordt ook deze laatste fase expliciet in het onderwijs bestudeerd. Door deze geografische en diachrone breedte van het onderwijs, beoogt deze afstudeerrichting een uitgebreide globale kennis van de West-Semitische taal- en letterkunde. Deze afstudeerrichting profileert zich daarnaast doordat de studie van de West-Semitische talen en literatuur wordt verankerd in de studie van de Levantijnse en

de bredere Oudoosterse culturen en archeologie. De afstudeerrichtingen Syro-Mesopotamië en Syro-Palestina meten zich hierdoor beiden een op archeologie gerichte profilering aan.

Programma

Het studieprogramma van de masteropleiding omvat 60 studiepunten. Het programma is opgebouwd uit vier modules: de masterproef (24 studiepunten), een taalmodule (9 studiepunten), een regiomodule (12 studiepunten) en een keuzemodule (15 studiepunten). Om binnen één jaar een masteropleiding te kunnen realiseren die internationaal competitief is, willen de opleidingsverantwoordelijken de keuze maken om te focussen op regionale verdieping. Studenten die een bredere integratie van opleidingsonderdelen uit de verschillende cultuurgebieden uit het Oude Nabije Oosten in hun programma wensen, kunnen hiervoor opteren via de keuzemodule. De studenten tonen minder interesse in deze verbreding en zijn eerder, vaak in het kader van hun masterproef, geïnteresseerd in verdere verdieping.

Met betrekking tot de werkvormen, tonen de studenten zich tevreden. Zo wordt er in verschillende opleidingsonderdelen ook met papers gewerkt en is er sprake van een noemenswaardige hoeveelheid zelfstudie en huiswerk. Internationalisering is inherent aan de opleidingen aangezien het wetenschapsdomein wereldwijd verspreid is en tevens ook vrij klein in aantal personen dat actief is in dit brede wetenschapsdomein. De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat Erasmusuitwisselingen graag bewerkstelligd zouden zien in de opleidingen, maar menen dat dit enkel structureel kan voorzien worden binnen een tweejarige masteropleiding. In de afstudeerrichting Egyptologie bestaat er een uitgewerkte optie om een internationale ervaring op te doen. Dit kan in de vorm van het 'Caïro-semester': een 7 weken durende opleidingsoptie aan het Nederlands-Vlaams Instituut in Caïro.

Beoordeling en toetsing

Wanneer de studenten in het begin van het academiejaar hun individueel studieprogramma samenstellen krijgen zij al hun examendata voor de eerste en tweede examenperiode. De studenten worden soms geïnformeerd over de exameninhoud en -vormen bij het begin van het semester tijdens de colleges. Dit gebeurt volgens de studenten niet structureel.

Begeleiding en ondersteuning

Het onderwijs van de opleiding kan op voldoende infrastructurele capaciteit kunnen bouwen. De bibliotheek is voorzien van een beperkt aantal werkplekken waar studenten de collectie kunnen consulteren en kunnen werken aan werkstukken voor colleges. De studenten hebben er via een open kastsysteem toegang tot de belangrijkste publicaties en tijdschriften in hun vakgebied. Studenten moeten soms naar het buitenland om relevante literatuur te kunnen raadplegen.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

De studenten in deze opleiding zijn hooggekwalificeerde en toegewijde studenten met een hart voor de wetenschappelijke aard van hun opleidingen. Velen onder hen willen dan ook verder het onderzoek in. Verdere samenwerkingsverbanden van de opleidingen met instituten wereldwijd zou de kans op internationale onderzoeksmandaten voor de afgestudeerden kunnen vergroten. Afgestudeerden komen nu terecht in een zeer uitgebreid scala van beroepen op het niveau van een afgestudeerde master, maar vaak niet in een domein in het verlengde van de genoten opleiding. De slaagkansen in de masteropleiding schommelen maar globaal beschouwd heeft de masteropleiding een degelijk rendement.

ONDERWIJSVISITATIE Oosterse Studies Academische bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Oude Nabije Oosten

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleidingen bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Oude Nabije Oosten aan de KU Leuven. De visitatiecommissie bezocht deze opleidingen van 28 tot 31 oktober 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleidingen aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteits-

zorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidingsspecifieke faciliteiten, zoals de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbetersuggesties.

De opleidingen bachelor en master of Arts in de taal- en regiostudies: Oude Nabije Oosten worden georganiseerd aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven. Deze opleidingen ressorteren samen met de overige opleidingen taal- en regiostudies onder de bevoegdheid van de Permanente Onderwijscommissie (POC) taal- en regiostudies die een gedeelte van haar bevoegdheden delegeert aan de curriculumcommissie (CC) Oude Nabije Oosten.

In de POC taal- en regiostudies zijn de voorzitters van de vijf curriculumcommissies (Slavistiek, Sinologie, Arabistiek, Oude en Nabije Oosten en Japanologie) vertegenwoordigd onder het voorzitterschap van de programmadirecteur taal- en regiostudies. Eén van de studentenvertegenwoordigers van de CC Oude Nabije Oosten is eveneens lid van de POC.

De bacheloropleiding omvat 180 studiepunten, de masteropleiding omvat 60 studiepunten. Jaarlijks schrijven gemiddeld 8 studenten zich voor het eerst in in de bacheloropleiding; in de masteropleiding zijn dat gemiddeld 6 studenten. De opleidingen hebben elk drie afstudeerrichtingen: Egyptologie, Syro-Mesopotamië en Syro-Palestina.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van zowel de bachelor- als de masteropleiding als voldoende.

In het domein van de Oosterse Studies worden opleidingen Oude Nabije Oosten georganiseerd aan twee universiteiten: UGent en KU Leuven. De opleidingsverantwoordelijken in het domein van de Oosterse Studies hebben samen een domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR) opgesteld. Dit kader bepaalt de minimumeisen waaraan een opleiding in de Oosterse Studies in Vlaanderen moet voldoen. De commissie is van mening dat het domeinspecifiek leerresultatenkader de lat voor de opleidingen hoog legt. Binnen het kader dat door het DLR wordt aangereikt, hebben de bachelor- en masteropleiding of Arts in de taal- en regiostudies: Oude Nabije Oosten de eigenheid van hun opleiding vertaald in een eigen opleidingspecifiek leerresultatenkader (OLR).

De opleidings specifieke leerresultaten van de bachelor- en masteropleiding of Arts in de Taal- en Regiostudies: Oude Nabije Oosten (opleidingen Oude Nabije Oosten) zijn sterk gedifferentieerd voor elk van de drie afstudeerrichtingen: Egyptologie, Syro-Mesopotamië, en Syro-Palestina. Het lijkt de commissie dat ze zich de facto profileren als drie van elkaar losstaande opleidingen die daarnaast enkel algemeen wetenschappelijke competenties gemeenschappelijk nastreven.

De afstudeerrichting Egyptologie houdt zich primair bezig met het faraonische Egypte (ca. 3150-332 voor Christus), maar ook met de late prehistorie (vanaf het 5de millennium voor Christus), en aspecten van de Egyptisch-Griekse mengcultuur uit de zogenaamde Grieks-Romeinse periode (332 voor Christus tot de 4e-5e eeuw na Christus). Ook de vroegchristelijke periode, wanneer in Egypte Koptisch wordt gesproken en geschreven behoort volgens het zelfevaluatierapport tot op zekere hoogte (voornamelijk vanuit taalhistorisch perspectief) tot de Egyptologie, omdat de in alfabetisch schrift geschreven Koptische teksten de enige bron vormen die informeert over de fonologie van het Egyptisch. Het Bohairische dialect van het Koptisch is tot op de dag van vandaag het 'kerklatijn' van de Koptische kerk in Egypte, en legt daarmee volgens de opleidingsverantwoordelijken een zeker verband met de moderne actualiteit. De afstudeerrichting Egyptologie aan de KU Leuven profileert zich hierbij doordat al deze taalfases en de bijbehorende schriftsoorten in het onderwijs bestreken worden. Dit is in internationaal perspectief geen gemeengoed. De commissie meent dat

deze afstudeerrichting zich hierdoor internationaal mee op de kaart zet te midden van een klein aantal breed georiënteerde opleidingsinstellingen.

De afstudeerrichting Syro-Mesopotamië houdt zich volgens het zelfevaluatie-rapport primair bezig met het oude Mesopotamië en de daar heersende Sumerische, Babylonische en Assyrische culturen in de historische periodes (ca. 3000 voor Christus – 70 na Christus). Daarnaast schenkt deze afstudeerrichting ook aandacht aan andere, aangrenzende cultuurgebieden, in zoverre deze in direct contact stonden met Mesopotamië of deze het Mesopotamisch spijkerschrift gebruikten om hun taal te schrijven. Het verspreidingsgebied van dat schrift omlijnt grotendeels het geografisch veld van de afstudeerrichting Syro-Mesopotamië.

De afstudeerrichting Syro-Palestina bestudeert volgens het zelfevaluatie-rapport de verschillende talen en culturen van de Levant. Voor de taal- en tekststudie gaat daarbij in de eerste plaats aandacht uit naar de zuidelijke Levant van het eerste millennium voor Christus tot en met de eerste eeuw na Christus, en met name naar de Klassiek-Hebreeuwse taal en literatuur. Voor het Aramees gaat de aandacht in eerste instantie uit naar het Bijbels-Aramees, enerzijds omdat deze literatuur aansluit bij de Klassiek-Hebreeuwse, anderzijds omdat deze taalfase in geocaliseerde vorm beschikbaar is. De studie van het Aramees breidt zich vervolgens uit naar het Oud-Aramees en naar het Rijksaramees zoals gebruikt tijdens het Perzische rijk (bv. het Egyptisch Aramees). De commissie vernam dat de studenten van de afstudeerrichting Syro-Palestina wordt aangeraden als keuzetaal het Ugaritisch te nemen, dat qua taal en literatuur het dichtste aansluit bij de Hebreeuwse en Aramese taal. Aangezien het Laat-Klassieke Hebreeuws reeds verschillende kenmerken van het Rabbijnse Hebreeuws vertoont, wordt ook deze laatste fase expliciet in het onderwijs bestudeerd. Door deze geografische en diachrone breedte van het onderwijs, beoogt deze afstudeerrichting een uitgebreide globale kennis van de West-Semitische taal- en letterkunde. Deze afstudeerrichting profileert zich daarnaast doordat de studie van de West-Semitische talen en literatuur wordt verankerd in de studie van de Levantijnse en de bredere Oudoosterse culturen en archeologie. De afstudeerrichtingen Syro-Mesopotamië en Syro-Palestina meten zich hierdoor beiden een op archeologie gerichte profilering aan.

De commissie is van mening dat de bachelor- en masteropleiding een duidelijke profilering hebben die voldoet aan de eisen van het Vlaams kwalificatieraamwerk en de domeinspecifieke leerresultaten. Doordat de leerresultaten per afstudeerrichting zijn opgebouwd, zijn ze vrij specifiek

waardoor de opleidingsverantwoordelijken makkelijk kunnen verifiëren of hun beoogde leerresultaten behaald worden (GKW 3). In alle drie de afstudeerrichtingen wordt een zeer ruim aandeel ingenomen voor het verwerven van competenties op het gebied van taal- en tekstanalyse. De verbinding tussen het tekstuele en archeologie is een focuspunt van de opleidingen wat naar internationale normen eerder uitzonderlijk is. De commissie meent dat de opleidingen zichzelf op dit vlak vrij hoge eisen stellen.

De beoogde leerresultaten sluiten volgens de commissie zeker en vast ook aan bij de actuele eisen in internationaal perspectief. De commissie is tevreden te constateren dat deze opleidingen de link tussen tekst en object blijven leggen. De opleidingen zijn geconcipieerd vanuit een sterk regionale focus gecombineerd met een interdisciplinaire visie.

De commissie meent dat het profiel van de opleidingen Oude Nabije Oosten een heel groot potentieel heeft waarmee ze (zouden) kunnen concurreren met de beste opleidingen in Europa. Het is vrij ongebruikelijk dat opleidingen zoveel verschillende fasen bestrijken, zoals het Egyptische, Hiëratisch, Demotisch, evenals Sumerisch en Akkadisch, samen met Hebreeuws en Aramees binnen dezelfde opleiding. Als deze talen worden onderwezen in eenzelfde universiteit elders in de wereld, zijn deze meestal verspreid over verschillende instituten, onderzoeksgroepen en opleidingen in plaats van samen in dezelfde opleiding.

Uit de gesprekken met de studenten bleek dat de leerresultaten alvast herkenbaar terug te vinden zijn in het opleidingstraject. Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van het beroepenveld en met afgestudeerden blijkt ook dat de leerresultaten aansluiten bij de actuele eisen vanuit het beroepenveld. De commissie meent dat de beoogde leerresultaten de studenten perfect in staat stellen om elders een verdere academische loopbaan te starten.

Concluderend stelt de commissie dat de beoogde opleidingsspecifieke leerresultaten passen binnen het Vlaamse kwalificatieraamwerk en het gevalideerde domeinspecifieke leerresultatenkader. Ze sluiten aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleidingen.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van zowel de bachelor als de masteropleiding als onvoldoende.

Het studieprogramma van de bacheloropleiding omvat 180 studiepunten. Het programma is opgebouwd uit een gemeenschappelijk deel (61 studiepunten) met vier modules: de module reflectie (7 studiepunten) met algemeen vormende opleidingsonderdelen, de module academische vaardigheden met methodologische opleidingsonderdelen (20 studiepunten), de module inleidingen tot de geschiedenis en archeologie van de verschillende regio's van het Oude Nabije Oosten (24 studiepunten) en de module keuzetaal (10 studiepunten). Naast dit gemeenschappelijk deel heeft de opleiding drie afstudeerrichtingen van 95 studiepunten: Egyptologie, Syro-Mesopotamië, en Syro-Palestina. Elk van deze afstudeerrichtingen is opgebouwd uit: een regiomodule van 22 studiepunten (Egyptologie) of 24 studiepunten (Syro-Mesopotamië, Syro-Palestina); een taalmodule van 56 studiepunten (Egyptologie) of 52 studiepunten (Syro-Mesopotamië, Syro-Palestina); een keuzemodule van 8 studiepunten (Egyptologie) of 10 studiepunten (Syro-Mesopotamië, Syro-Palestina). Tot slot dienen de studenten ook een bachelorproef te maken (9 studiepunten) en dienen ze te kiezen uit twee minoren van 24 studiepunten: Archeologie of Oude Geschiedenis.

Het studieprogramma van de masteropleiding omvat 60 studiepunten. Het programma is opgebouwd uit vier modules: de masterproef (24 studiepunten), een taalmodule (9 studiepunten), een regiomodule (12 studiepunten) en een keuzemodule (15 studiepunten). Om binnen één jaar een masteropleiding te kunnen realiseren die internationaal competitief is, willen de opleidingsverantwoordelijken de keuze maken om te focussen op regionale verdieping. Studenten die een bredere integratie van opleidingsonderdelen uit de verschillende cultuurgebieden uit het Oude Nabije Oosten in hun programma wensen, kunnen hiervoor opteren via de keuzemodule. De commissie vernam dat de studenten minder interesse tonen in deze verbreding en eerder, vaak in het kader van hun masterproef, geïnteresseerd zijn in verdere verdieping.

De drie afstudeerrichtingen van zowel de bachelor- als de masteropleiding lopen vrij los van elkaar. Dit correspondeert met de door de opleidingen opgestelde beoogde leerresultaten die ook zeer specifiek per afstudeerrichting werden opgesteld (zie GKW 1). In de praktijk zorgt dit voor drie afstudeerrichtingen waarvan de studenten maar in beperkte mate met elkaar in contact komen. De commissie meent dat de meerwaarde van het

zoeken naar synergiën tussen de afstudeerrichtingen de aandacht van de opleidingsverantwoordelijken verdient.

Tot vorig academiejaar hadden de afstudeerrichtingen Syro-Mesopotamië en Syro-Palestina enerzijds en Egyptologie anderzijds in de bacheloropleiding volkomen gescheiden trajecten voor het onderdeel 'keuzetaal'. Tussen de beide eerste groepen was op dit niveau uitwisseling, maar studenten vanuit deze groep konden niet voor de keuzetaal Egyptisch of Koptisch kiezen, terwijl Egyptologen geen Aramees, Babylonisch, Hebreeuws, Sumerisch of Ugaritisch konden kiezen. Voor Egyptologen stonden alleen de keuzetalen Arabisch en Grieks open. Met ingang van 2013-2014 werd de keuze geheel vrij gelaten. De commissie meent dat dit een degelijk initiatief is om synergie tussen de afstudeerrichtingen te bewerkstelligen in de bachelor-, en bij uitbreiding, de masteropleiding.

De programmaopbouw binnen de drie afstudeerrichtingen verloopt niet sequentieel. Zo kregen de opleidingsverantwoordelijken van de studenten herhaaldelijk de feedback dat sommige inleidende opleidingsonderdelen, doordat deze maar om de twee jaar worden georganiseerd, pas laat in de studie aan bod komen. Dit zorgt voor ernstige problemen bij studenten die eerst opleidingsonderdelen met specifieke toegepaste inhoud gedoceerd krijgen en pas later opleidingsonderdelen krijgen waarin de begrippen en basis wordt gegeven om de specifieke inhoud van vroeger gedoceerde opleidingsonderdelen volledig te kunnen vatten. De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat ze door een gebrek aan docenten sommige opleidingsonderdelen niet jaarlijks kunnen organiseren, met voorgenoemde repercussies voor het onderwijs tot gevolg. Met begrip voor dit probleem, meent de commissie dat de gevolgen hiervan ontoelaatbaar zijn. Dit werd reeds door de vorige visitatie gemeld, maar hier werd door de opleidingsverantwoordelijken geen gevolg aan gegeven.

Eveneens kwam van de studenten herhaaldelijk het bezwaar dat de cyclische programmering van sommige opleidingsonderdelen er toe leidde dat het aandeel regio specifieke opleidingsonderdelen in het eerste of tweede bachelorjaar erg beperkt was. Dit werd door de opleidingsverantwoordelijken gereduceerd door het opleidingsonderdeel 'Inleiding tot de Archeologie en Kunst van het Oude Nabije Oosten' in te voeren. Sindsdien wordt elk jaar een specifiek thema behandeld dat in alle cultuurgebieden van het Oude Nabije Oosten vertegenwoordigd is. De commissie ziet dit als de eerste stap in de goede richting, maar wijst erop dat dit geen structurele oplossing van het dieper liggende probleem kan zijn.

De commissie concludeert met ernst dat er op korte termijn alsnog structurele ingrepen in het programma van de bachelor- en masteropleiding nodig zijn om robuuste leerlijnen in het programma in te bouwen. De opleidingsonderdelen kennen weinig verbanden met elkaar en worden zoals hierboven vermeld niet sequentieel gedoceerd. De commissie snapt dat de opleidingsverantwoordelijken dit liever anders zouden zien maar ze door personeelsproblemen hier niet toe in staat blijken te zijn zonder afbreuk te doen aan het bestaande programma. Hierdoor toont het huidige programma zich als een amalgaam van op zichzelf staande opleidingsonderdelen waardoor weinig samenhang wordt bereikt. Dit legt een hypotheek op de mogelijkheid een samenhangende leeromgeving te creëren. De commissie komt hier later in het rapport nog uitgebreid op terug.

Zoals eerder aangegeven, dient elke student een minor te kiezen: minor Archeologie of minor Geschiedenis van de Oudheid. De commissie kon vaststellen dat de minor archeologie eerder methodologisch en praktisch van opzet is. Deze minor is dusdanig vorm gegeven dat studenten de mogelijkheid hebben om door te stromen naar de masteropleiding in de archeologie. In gesprekken met de studenten werd bevestigd dat de optie om een master in de archeologie te volgen wel degelijk wordt gebuikt. De kern van de minor archeologie wordt gevormd door Natuurwetenschappelijke methoden in de archeologie, Theorie, methode en praktijk van de archeologie: inleiding en terreinmethoden en Fieldschool. De minor Geschiedenis van de Oudheid omvat opleidingsonderdelen die gericht zijn op de tekstgerichte studie van primaire bronnen in het Grieks en methodologisch gerichte opleidingsonderdelen op het vlak van de historische interpretatie van die bronnen. De studenten geven in hun gesprekken aan dat ze de minoren appreciëren omdat er hierdoor bredere linken worden gelegd buiten het hun vertrouwde vakgebied van de gekozen afstudeerrichting. De keuzemogelijkheid voor de minoren wordt door de studenten als een troef van de opleidingen beschouwd. Studenten zien deze minoren als een kans om te verdiepen of te verbreden op basis van hun persoonlijke interesses.

Op masterniveau worden twee seminaries aangeboden waarbij het ene op 'syntaxis' en het andere op 'lexicale semantiek' van West - Semitische talen focust. Beide worden in een ander semester gedoceerd. De afgestudeerden menen dat ze een goede basis grammatica hebben, maar menen eveneens dat de wijze waarop de taal aangeleerd wordt beter en creatiever kan. De commissie meent dat dit kan gerealiseerd worden door een breder overleg over de wijze waarop de docenten de taal aan de studenten het

best kunnen aanleren. Nu is het aan de individuele docent om inzichten te verwerven hoe hij de taal aan de studenten doceert. Dit dient volgens de commissie een onderwerp te zijn waar binnen zowel de CC als de POC op een positieve en open manier moet overlegd worden om samen de beste praktijkvoorbeelden in kaart te brengen en te implementeren. Ondersteuning van de docenten in het kader van onderwijsprofessionalisering lijkt de commissie in dit kader eveneens aangeraden (zie infra).

Met betrekking tot de werkvormen, tonen de studenten zich tevreden zowel in de bachelor- als in de masteropleiding. Zo wordt er in verschillende opleidingsonderdelen ook met papers gewerkt en is er sprake van een noemenswaardige hoeveelheid zelfstudie en huiswerk. Ook de commissie kon vaststellen dat de opleidingen in een degelijke mix aan kennis- en vaardigheden-verwervende opleidingsonderdelen voorzien die er toe bijdragen de beoogde leerresultaten te kunnen bereiken. Wel vernam de commissie van de studenten dat ze in de opleidingen de link naar de actualiteit missen. De opleidingen zouden veel duidelijker kunnen inspelen op de vele mogelijkheden in dat opzicht: conservatie, bescherming van cultureel erfgoed, problematiek rond opgravingen, musea en politisering van het verleden. De commissie stelde op basis van het ingekeken leermateriaal eveneens vast dat een link leggen naar de actualiteit meer zichtbaar in het onderwijsprogramma aanwezig moet zijn. Discussies over actuele thema's in combinatie met aandacht voor de link tussen heden en verleden zou een van de mogelijkheden zijn om meer synergie tussen de afstudeerrichtingen te creëren. Dit zou bijvoorbeeld in werkvormen zoals seminars kunnen ingebouwd worden. De commissie meent dat in het programma van de bachelor- en de masteropleiding de methodologische component eveneens nog moet aangesterkt worden in de verschillende reeds bestaande opleidingsonderdelen. Om een nog meer kritische en analytische instelling te genereren onder de studenten (onder meer in het kader van de eindwerken), suggereert de commissie dat daarom onder meer een beperkte en overwogen versterking van het aanbod aan seminars wenselijk zou zijn.

De commissie is van mening dat de opleidingen de synergie zouden kunnen versterken door algemene thema's met betrekking tot de antropologie van de regio gemeenschappelijk aan bod te laten komen. Eén van de mogelijkheden is bijvoorbeeld het invoeren van een lesmodule over thema's als bijvoorbeeld magie, geneeskunde of wetenschapsgeschiedenis (wetenschappelijke opleiding, kosmologie, astrologie) vanuit het perspectief van elke regio. Door dit bijvoorbeeld te combineren met peer-teaching zouden studenten uit de verschillende trajecten en eventueel van de andere op-

leidingen in het domein Oosterse Studies zoals Arabistiek en Islamkunde, elkaar kennis en vaardigheden uit hun eigen domein overbrengen

De zwaarte van de opleidingen wordt door studenten en docenten anders ingeschat. Docenten schatten de opleidingen in de gesprekken met de commissie zwaarder in dan de studenten. De commissie kon evenwel vaststellen dat globaal genomen de studietijd die aan de opleidingen besteed wordt door studenten conform is met de ECTS.

Internationalisering is inherent aan de opleidingen aangezien het wetenschapsdomein wereldwijd verspreid is en tevens ook vrij klein in aantal personen dat actief is in dit brede wetenschapsdomein. De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat ze Erasmusuitwisselingen graag bewerkstelligd zouden zien in de opleidingen, maar menen dat dit enkel structureel kan voorzien worden binnen een tweejarige masteropleiding. In de afstudeerrichting Egyptologie bestaat er een uitgewerkte optie om een internationale ervaring op te doen. Dit kan in de vorm van het 'Caïro-semester': een 7 weken durende opleidingsoptie aan het Nederlands-Vlaams Instituut in Caïro. Aangezien de keuze voor dit programma niet verplicht is, is er in de Egyptologische afstudeerrichting tevens een alternatief keuzeprogramma opgezet samen met de afdeling Egyptologie aan de Universiteit de Liège. Uit het feit dat tot nu toe slechts twee studenten voor deze laatste optie heeft gekozen, blijkt wel dat het Caïro-programma in een aanwezige behoefte voorziet. Uit de gesprekken met de studenten blijkt dat het bestaan van deze internationale ervaring een belangrijke aantrekkingspool is om voor de afstudeerrichting Egyptologie te kiezen. De commissie beschouwt de aanwezigheid van dit Caïro-semester dan ook als een sterke troef van de opleiding. In de andere afstudeerrichtingen is er in mindere mate ook studentenuitwisseling. De commissie hoopt dat - gezien de huidige situatie in Egypte - in de toekomst dit Caïro-semester zal kunnen plaatsvinden. De commissie beveelt de opleidingen aan om ook met andere instellingen akkoorden te sluiten waardoor alle studenten die dat wensen een internationale ervaring kunnen opdoen tijdens hun opleiding. Wel stelde de commissie vast dat er binnen het docententeam enige mobiliteit van inkomende en uitgaande docenten is. Dit is een welgekomen ontwikkeling ten aanzien van internationalisering van de opleidingen.

De commissie heeft zich gebogen over de instroom en doorstroom van de bachelor- en masteropleiding Oude Nabije Oosten. De instromende studentenpopulatie heeft voor het overgrote deel een ASO-vooropleiding, terwijl 1 à 2 studenten per jaar vanuit een TSO- of KSO-achtergrond instro-

men. In de eerste jaren na invoering van de BaMa-hervorming valt een lichte stijging van het aantal ingeschreven bachelorstudenten te constateren met daarna een lichte daling tot gemiddeld 20 inschrijvingen. Van de instromende studenten zijn er gemiddeld acht eerste inschrijvingen waarvan gemiddeld vijf generatiestudenten. De afstudeerrichting Egyptologie trekt traditioneel de meeste instromende studenten aan (gemiddeld ruim 60%). De beide andere afstudeerrichtingen kunnen rekenen op een instroom van elk gemiddeld ongeveer 20% van de studenten. Het percentage van de instromende studenten dat het bachelordiploma later effectief behaalt, ligt rond de 40 tot 45%.

De opleidingen kampen met een laag aantal studenten. De opleidingsverantwoordelijken verklaren de beperkte instroom in de bacheloropleiding doordat abiturienten een verkeerde perceptie hebben van wat de opleidingen kunnen aanbieden en van wat de mogelijke beroepsuitkomsten zijn. De commissie meent dat de opleidingsverantwoordelijken in samenspraak met andere verantwoordelijken binnen de instelling er werk van moeten maken om de potentiële studenten een meer realistisch beeld van de opleidingen aan te bieden. De eerder gesuggereerde link naar de actualiteit in het curriculum zou wellicht ook nieuwe mogelijkheden bieden.

De instroom in de masteropleiding ligt op gemiddeld 6 studenten per jaar, waarbij meegerekend moet worden dat jaarlijks enkele studenten die een bachelor in de Geschiedenis of Archeologie behaald hebben in de master instromen. Alles bij elkaar stroomt de overgrote meerderheid van de bachelorstudenten door naar de masteropleiding Oude Nabije Oosten, en is er een zekere aantrekkingskracht van studenten van buiten uit.

De commissie is ervan overtuigd, op basis van het ingekeken materiaal, dat de kwalificaties van het personeel ruim voldoende zijn om de opleidingen te dragen. De commissie wil dan ook benadrukken dat ze wetenschappelijke kwaliteit van het docerende personeel apprecieert. Het onderwijs is gerelateerd aan de onderzoeksfocus van de ZAP-leden. Dit is bevorderlijk voor de samenhang tussen onderwijs en onderzoek en dus voor het wetenschappelijk gehalte van het onderwijs. Docenten ervaren de onderwijsbelasting als te hoog en wensen meer tijd aan hun onderzoek te besteden. De commissie onderschrijft dit probleem maar schrijft dit eerder toe aan de gebrekkige organisatie van de opleidingen. Een verruiming van het kader van het onderwijzend personeel zal ook ten dienste staan van het programma. Ook de BAP-leden worden berokken bij het onderwijs. De commissie beschouwt het aantal aangestelde personeelsleden als onvoldoen-

de om de bachelor- en masteropleiding te dragen. De commissie staft dit in de eerste plaats aan het feit dat sommige opleidingsonderdelen slechts om de twee jaar kunnen gedoceerd worden, met duidelijke repercussies voor de kwaliteit van het onderwijs (zie supra). Docenten leveren wel inspanning om de studenten centraal te stellen en hen bij te staan in hun opleidingstraject, zo beamen ook de studenten. Door de werkdruk slagen ze hier echter niet voldoende in.

Onderwijsprofessionalisering is op dit ogenblik optioneel. De commissie meent dat in de eerste plaats de assistenten verplicht moeten gebruik maken van de veelheid aan door de universiteit aangeboden professionaliseringsinitiatieven. Dit helpt hen bij het verzorgen van het onderwijs en vormt ook een meerwaarde in hun toekomstige carrière. Gezien de problematiek van onder meer het taalonderwijs adviseert de commissie tevens dat alle in de opleidingen betrokken docenten moeten profiteren van specifieke onderwijsprofessionaliseringsinitiatieven omtrent de wijze waarop ze het taalonderwijs op een hedendaagse wijze vorm kunnen geven. De commissie apprecieert wel het onderwijsproject BIBLINGUAL (2010-2012). Als gevolg van dit project wordt geopteerd om de colleges Hebreeuws anders vorm te geven waarbij de grammatica spiraalvormig eerder dan lineair wordt aangeleerd en de vorm krijgt van een leesgrammatica die tot doel heeft de studenten zo snel mogelijk met reële taaluitingen in contact te brengen.

De commissie bracht een bezoek aan de onderwijsinfrastructuur van de opleidingen en stelde vast dat de opleidingen voor hun onderwijs op voldoende infrastructurele capaciteit kunnen bouwen. De bibliotheek is voorzien van een beperkt aantal werkplekken waar studenten de collectie kunnen consulteren en kunnen werken aan werkstukken voor colleges, aan hun bachelorproef en aan hun masterproef. De studenten hebben er via een open kastsysteem toegang tot de belangrijkste publicaties en tijdschriften in hun vakgebied.

Voor de studie van Syro-Palestina en in mindere mate ook voor Syro-Mesopotamië bevat ook de bibliotheek van de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen relevante collecties. Ook de Centrale Bibliotheek heeft voor de studenten relevante werken in bezit. De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat het bibliotheekbudget voor de opleidingen Oude Nabije Oosten volstrekt ontoereikend is, zeker omdat volgens de opleidingsverantwoordelijken voor studenten Oude Nabije Oosten geen andere goed toegankelijke bibliotheken in België bestaan. Studenten moeten daarom,

aldus de opleidingsverantwoordelijken, soms naar het buitenland om relevante literatuur te kunnen raadplegen. De commissie kon vaststellen dat er op de verschillende beleidsniveaus reeds inspanningen worden gedaan om deze problematiek op te lossen. Deze blijken echter tot op heden niet voldoende te zijn.

De immateriële voorzieningen voor studenten zijn volgens de commissie voldoende toegespitst op de behoeften van de studenten. Zo worden voor sommige opleidingsonderdelen monitoraatsoefeningen gegeven, die zowel inhoudelijk als studiemethodisch ingekleurd worden. Zowel toekomstige als huidige studenten kunnen gebruik maken van studietrajectbegeleiding: de studietrajectbegeleider geeft advies over een studieprogramma en biedt ondersteuning bij het uitstippelen van een huidig studieprogramma voor toekomstige en huidige studenten.

Concluderend stelt de commissie vast dat de drie afstudeerrichtingen in de bachelor- en masteropleiding los van elkaar worden ingericht. Conform de beoogde leerresultaten stelt zich geen probleem bij het feit dat de afstudeerrichtingen inhoudelijk sterk uiteenlopend ingevuld zijn. De commissie stelde echter vast dat de aan de opleidingen verbonden docenten zich hierbij elk op hun eigen domein toespitsen en dat gemeenschappelijke gedragenheid van de opleidingen niet aanwezig is. Op basis van de gesprekken en de ingekeken verslagen, stelde de commissie vast dat er weinig structureel overleg is tussen de verantwoordelijken van de verschillende afstudeerrichtingen. Uit de verslagen van de CC blijkt dat deze zelden samenkomt. Er is in feite niet echt sprake van een Oude Nabije Oostenploeg, maar van 'subteams' per afstudeerrichting. De commissie stelde hierdoor vast dat de opleidingen geen samenhangend geheel vormen. Uit dit alles blijkt dat binnen de opleidingen er bijgevolg geen sprake is van een samenhangende leeromgeving.

Twee punten van nuance dienen op het vlak van de programma's hierbij te worden gemaakt: Aan de studenten wordt voldoende duidelijk gemaakt dat de opleiding is opgebouwd uit drie grote zelfstandige vakgebieden die onderwijskundig gepositioneerd zijn binnen één opleiding. Daarbij kunnen studenten die dat wensen binnen de opleiding dwarsverbanden leggen door de keuze van hun keuzeopleidingsonderdelen. De studenten worden hiertoe echter niet gestimuleerd.

De commissie stelt vast dat voor de minoren gebruik wordt gemaakt van de opleidingsonderdelen in het domein Archeologie en Oude Geschiedenis.

Daarnaast zijn er ook enkele algemene opleidingsonderdelen en keuzeonderdelen in het programma aanwezig die niet door docenten die betrokken zijn bij de opleidingen worden gedoceerd. De opleidingen hebben daardoor betrekkelijk veel 'leenvakken' (ongeveer 40%). De commissie stelt daarbij vast dat het eigenaarschap van de opleidingsonderdelen verspreid zit tussen de POC enerzijds en de CC anderzijds. Hierdoor kunnen de opleidingsverantwoordelijken in te beperkte mate hun verantwoordelijkheid nemen voor het volledige programma. Het eigenaarschap van de opleidingen Oude Nabije Oosten moet bij de opleidingsverantwoordelijken liggen. De commissie stelde vast dat dit, gezien de sterke opdeling van het programma in afstudeerrichtingen en de uitbesteding van een aanzienlijk aandeel opleidingsonderdelen, het eigenaarschap binnen de POC en de CC slechts in beperkte mate aanwezig is. Alleszins is het essentieel om op korte termijn in samenspraak met de betrokken faculteiten en docenten de samenhang binnen de bachelor- en de masteropleiding te optimaliseren.

De permanente onderwijscommissie (POC) is voor de opleidingen het overlegplatform met de collega's van de Taal- en Regiostudies. Toch is het volgens de opleidingsverantwoordelijken niet de bedoeling van de opleidingen om ook een inhoudelijke synergie tussen de verschillende programma's te bewerkstelligen. De commissie zelf is geneigd de opleidingen hiertoe wel aan te sporen, maar respecteert de eigenheid van de opleidingen, conform de door de opleidingen beoogde leerresultaten. Toch is meer synergie binnen de opleidingen Oude Nabije Oosten wel noodzakelijk gezien de afstudeerrichtingen geen afzonderlijke opleidingen zijn. De POC zou ook de haar toegekende verantwoordelijkheid moeten nemen wanneer ze vaststelt dat er zich ernstige problemen met de opleidingsonderdelen binnen de opleidingen Oude Nabije Oosten voordoen, onder meer op het vlak van volgtijdelijkheid.

De impact van alle bovenstaande feiten is nefast voor het onderwijskundig beleidsvoerend vermogen binnen de opleidingen: de individuele opleidingsonderdelen voldoen qua inhoud en vorm zonder twijfel aan de vereisten. De leerlijnen met inbegrip van volgtijdelijkheid zijn in de opleidingen echter onvoldoende aanwezig. Dit vormt, in combinatie met een gebrek aan voldoende personeel en materiële voorzieningen dat de opleidingen geen voldoende kwalitatief onderwijsproces kunnen afleveren. Meer aandacht dient te worden besteed aan kwaliteitszorg en samenwerking van de verschillende actoren binnen de CC en de verantwoordelijke POC. De commissie kon immers ook vaststellen dat er op basis van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie, acht jaar geleden, in een minderheid van

de gevallen maatregelen tot verbetering werden genomen gerelateerd aan de concrete suggesties in het visitatierapport 2006.

Het is aan de verantwoordelijken op de verschillende beleidsniveaus om keuzes te maken. Een suggestie van de commissie is alvast de samenwerking met andere universiteiten in Vlaanderen en daarbuiten. Een samenwerking binnen Vlaanderen zou een complementair geheel kunnen vormen waarbij de opleidingen elkaar zouden versterken.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van zowel de bachelor- als de masteropleiding als voldoende.

De bachelor- en de masteropleiding hebben op dit ogenblik geen expliciet geformaliseerd toetsbeleid. De diverse vormen van toetsing, alsmede de combinaties van deze vormen binnen sommige opleidingsonderdelen, komen de commissie wel over als en doelmatig met betrekking tot de vaststelling van het gerealiseerde niveau. De beoogde leerresultaten worden als dusdanig bereikt. Het opstellen, afnemen en beoordelen van de examens is in eerste instantie de taak van de docent verantwoordelijk voor het opleidingsonderdeel. Hij stelt examens en opdrachten op met de bedoeling te evalueren of de studenten de leerresultaten halen. De commissie beveelt aan om een expliciet geformaliseerd toetsbeleid te ontwikkelen.

De curriculumcommissie Oude Nabije Oosten waakt over de spreiding en invulling van evaluatievormen. Aanvragen voor wijzigingen worden steeds op vergaderingen, in het bijzijn van de studentenvertegenwoordigers besproken in het eerste semester van het academiejaar dat vooraf gaat aan de wijziging. In die zin worden wijzigingen aan evaluatievormen als programmahervormingen behandeld, om na de curriculumcommissie ook door de bevoegde POC en de faculteitsraad te worden goedgekeurd. De commissie meent dat naast overleg over de toetsing van de opleidingsonderdelen ook kennisdeling omtrent het voeren van een 'goed toetsbeleid' in de CC en de POC aan bod zou moeten komen (zie GKW 2).

Wanneer de studenten in het begin van het academiejaar hun individueel studieprogramma samenstellen krijgen zij al hun examendata voor de eerste en tweede examenperiode. De studenten worden soms geïnformeerd over de exameninhoud en -vormen bij het begin van het semester

tijdens de colleges. Dit gebeurt volgens de studenten niet structureel. De commissie beveelt aan dat de opleidingen er werk van zouden maken om hier wel in een structurele aanpak te voorzien.

Op basis van de ingekeken documenten en de gesprekken met studenten, alumni en docenten meent de commissie dat de examenvormen zonder twijfel zijn toegespitst op het toetsen of de beoogde leerresultaten zijn behaald. Studenten ervaren de evaluatievormen tevens als een gevarieerde mix. Daarnaast ervaren de studenten de evaluaties ook als transparant en valide. Het initiatief om feedback en begeleiding te krijgen ligt in de eerste plaats bij de studenten. De commissie vernam van studenten dat ze voldoende feedback krijgen bij hun evaluaties, waaronder ook in het kader van de bachelor- en de masterproef. Algemeen zijn de studenten tevens ook tevreden over de mate waarin ze bij de bachelor- en de masterproef worden begeleid.

De commissie heeft ter voorbereiding van het visitatiebezoek enkele masterproeven ingekeken. Globaal beschouwd constateerde de commissie dat de studenten goede bronnen kiezen en kritisch denken en reflecteren over hun masterproef. De masterproeven zijn volgens de commissie zonder enige twijfel van degelijke kwaliteit. De masterseminaries van het opleidingsonderdeel Ondersteuning masterproef hebben de vorm van openbare presentaties waarin alle studenten opeenvolgend rapporteren over de inhoud en aanpak van hun masterproef. Door het collectieve karakter van deze bijeenkomsten zien de studenten hoe medestudenten soortgelijke problemen aanpakken als die waarmee zij zelf geconfronteerd worden, terwijl in de aansluitende discussies stapleden en studenten hun ervaring en inzichten met hen delen. Deze bijeenkomsten vinden in de loop van het eerste en van het tweede semester van de masteropleiding plaats. Verwacht wordt, dat de studenten tijdens de eerste bijeenkomst ingaan op de probleemstelling en dat ze toelichten welke methode zij denken toe te passen. Tijdens de tweede presentatie, die gehouden wordt op een moment dat hun onderzoek reeds ver voortgeschreden behoort te zijn, wordt mee ingegaan op inhoudelijke, methodologische en analytische problemen waarmee de studenten worden geconfronteerd. De commissie beschouwt dit als een goed praktijkvoorbeeld.

Uit haar gesprekken met de studenten, stelde de commissie vast dat deze met gedrevenheid en enthousiasme hun bachelor- en mastertraject doorlopen. De commissie kreeg alvast de indruk dat de studenten in deze opleiding hooggekwalificeerde en toegewijde studenten zijn met een hart voor

de wetenschappelijke aard van hun opleidingen. Velen onder hen willen dan ook verder het onderzoek in. Verdere samenwerkingsverbanden van de opleidingen met instituten wereldwijd zou de kans op internationale onderzoeksmandaten voor de afgestudeerden kunnen vergroten. Afgestudeerden komen nu terecht in een zeer uitgebreid scala van beroepen op het niveau van een afgestudeerde master, maar vaak niet in een domein in het verlengde van de genoten opleiding. In het verlengde hiervan constateerde de commissie dat de opleidingen op dit ogenblik geen alumnivereniging hebben waardoor er weinig contacten zijn tussen de afgestudeerden en de opleidingsverantwoordelijken. Ook de contacten met het beroepenveld moeten volgens de commissie verder uitgebouwd worden.

Het aantal studenten dat zijn bachelordiploma behaalt ligt tussen de 40 en 45 procent. Er zijn schommelingen in het aandeel instromende studenten die het diploma binnen de nominale studieduur van 3 jaar behaalt. Deze schommelingen relateert de commissie aan het klein aantal studenten dat de opleiding volgt. Ook in de masteropleiding stelt de commissie schommelingen vast, maar ook hier moet rekening worden gehouden met het beperkt aantal studenten in de opleiding. Globaal beschouwd heeft ook de masteropleiding volgens de commissie een degelijk rendement.

Concluderend meent de commissie dat de opleidingen beschikken over diverse en adequate vormen van toetsing en examinering. Hierbij tonen de opleidingen aan dat de beoogde leerresultaten op voldoende wijze worden gerealiseerd.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	O
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als onvoldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding bachelor of arts in de Taal- en Regiostudies conform de beslisregels, voldoende met beperkte geldigheidsduur.

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als onvoldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding master of arts in de Taal- en Regiostudies conform de beslisregels, voldoende met beperkte geldigheidsduur.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

– /

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Zorg voor meer synergiën tussen de afstudeerrichtingen
- Zorg voor een sequentiële programmaopbouw
- Voer op korte termijn programmahervormingen uit om leerlijnen in het programma in te bouwen
- Garandeer een logische volgtijdelijkheid
- Actualiseer leer materiaal (Ba)
- Herbekijk als opleidingsteam de wijze waarop taalvaardigheid wordt aangeleerd
- Verplicht onderwijsprofessionaliseringsinitiatieven en schenk hierbij extra aandacht aan de taal gerelateerde opleidingsonderdelen
- Schenk meer aandacht aan ‘actualiteit’
- Overweeg een versterking van het aanbod aan seminars
- Sluit meer internationale akkoorden in het kader van studentenuitwisseling
- Geef abturiënten een realistisch beeld van de opleidingen
- Verhoog de kwantiteit van het personeel
- Voorzie structurele maatregelen voor de actualisering van de bibliotheekcollectie
- Intensifieer de werking van de CC
- Bewaak eigenaarschap over de opleidingsonderdelen van de opleidingen aangeleverd door anderen

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Ontwikkel een expliciet geformaliseerd toetsbeleid
- Zorg voor kennisdeling rond ‘goed toetsbeleid’
- Bezorg studenten op structurele wijze alle informatie omtrent examinering
- Richt een netwerk van alumni en beroepenveld op.

BIJLAGE I

Personalia van de leden
van de visitatiecomissie

Katarzyna J. Cwiertka is hoogleraar Modern Japan Studies aan de Universiteit Leiden. Zij behaalde haar mastersgraad in Japanstudies aan de Warsaw Universiteit in Polen, waarna zij in 1994 een tweede mastersopleiding in Area Studies aan de Tsukuba Universiteit in Japan afrondde. In 1999 promoveerde Cwiertka aan de Universiteit Leiden op een onderzoek naar de sociale geschiedenis van de Japanse eetcultuur vanaf het einde van de negentiende eeuw tot op heden. Cwiertka's onderzoeksinteresse op het gebied van voedselgeschiedenis breidde zich daarna uit naar Korea, waarbij zij zich zowel richtte op voedsel als cultureel domein, als op voedsel als invalshoek voor historisch onderzoek. Cwiertka verbindt in haar werk (veranderingen in) voedselcultuur en voedselpatronen met maatschappelijke veranderingen en met de manier waarop landen en culturen in een geglobaliseerde wereld met elkaar verbonden zijn, bijvoorbeeld door kolonialisme, oorlog en cultureel imperialisme. Dit resulteerde in titels als *Modern Japanese Cuisine: Food, Power and National Identity* (Reaktion Books, 2006), *Cuisine, Colonialism and Cold War: Food in Twentieth Century Korea* (Reaktion Books, 2012) en *Food and War in Mid-Twentieth-Century East Asia* (Ashgate, 2013). Sinds 2011 is Cwiertka voorzitter van de bachelorsopleiding Japanstudies aan de Universiteit Leiden, en vanaf 2013 is ze ook actief als directeur van het Modern East Asia Research Center (MEARC). Daarnaast is zij co-editor van de boekenserie *Consumption and Sustainability in Asia* (Amsterdam University Press), en managing co-editor van het tijdschrift *Global Food History* (Bloomsbury).

Johannes den Heijer is sinds 2006 hoogleraar (professeur) en sinds 2012 gewoon hoogleraar (professeur ordinaire) aan de Université catholique de Louvain (UCL, Louvain-la-Neuve). Hij studeerde Semitische talen aan de Rijksuniversiteit Leiden waar hij in 1989 promoveerde op een onderzoek naar de laat-antieke en middeleeuwse Koptisch-Arabische geschiedschrijving. Naast voortzetting van deze specialisatie doet Johannes den Heijer onderzoek naar de Arabische geschiedschrijving in het algemeen, de Koptisch-Arabische literatuur, Arabische vertalingen uit het Grieks, Koptisch en Syrisch, alsmede naar Arabische epigrafie, filologie, dialectologie en sociolinguïstiek. Sinds 1979 verzorgt hij universitair onderwijs op het gebied van de Arabische taal en letterkunde en van de geschiedenis van het Midden-Oosten. Van 1981 tot 1986 en van 1995 tot 2003 woonde en werkte hij in Cairo, Egypte. In de laatst vermelde periode was hij werkzaam als directeur van het voormalige Nederlands Instituut voor Archeologie en Arabische Studiën, dat onder zijn directoraat werd omgevormd tot het Nederlands-Vlaams Instituut in Cairo (NVIC). Als zodanig was hij verantwoordelijk voor de onderwijs- en onderzoeksbelangen ter plaatse van een

consortium van Nederlandse en Vlaamse universiteiten waaronder de KU Leuven en de UGent. In 1993 werd hij fellow (membre scientifique) van het Institut français d'archéologie orientale (IFAO), eveneens in Cairo. Na zijn benoeming aan de UCL richtte hij de onderzoeksgroep "Texte et diversité au Moyen-Orient" op en leidt hij het "International Copto-Arabic Historiography Project" (ICAFP). Sedert 2010 is hij voorzitter van het Centre d'études orientales – Institut orientaliste de Louvain (CIOL) en bestuurslid van het overkoepelende Institut des Civilisations, Arts et Lettres van de UCL.

Hans van de Ven is hoogleraar in de Moderne Chinese Geschiedenis aan de Universiteit van Cambridge. Na zijn diploma in Leiden behaald te hebben in the Chinese Talen and Cultures, promoveerde hij bij Harvard University op *The Founding of the Chinese Communist Party, 1921–1927*. Na een post-doc bij UC Berkeley is hij in 1988 aangesteld aan Cambridge University. Zijn onderzoeksonderwerpen zijn de politieke en militaire geschiedenis van het moderne China, en ook de geschiedenis van de globalisatie van het land. Hij heeft aan visitaties deelgenomen in Taiwan en is ook Panel Chair voor de Research Assessment Exercise van 2014 voor de universiteiten van Hong Kong. In 2013 is hij tot Fellow benoemd van de the British Academy en ook de Royal Society for Asian Studies. Hij is lid van een aantal Editorial Boards zoals *Modern Asian Studies* en zijn laatste publicatie is *Breaking with the Past: The Maritime Customs Service and the Origins of Modernity in China*.

Heidi Pauwels is professor aan het Department of Asian Languages and Literature aan de University of Washington in Seattle. Ze doceert *Sanskrit en Modern and Old Hindi language and literature*, alsook Hindoeïsme. Ze studeerde in België, Duitsland, India (the Vrindaban Research Institute) en de Verenigde Staten. In de periode 1994–1996 was Heidi Pauwels verbonden aan de 'School of Oriental and African Studies' in London (1994–96). Pauwels werkt heden ten dage aan een Guggenheim project betreffende de circulatie van ideeën, poëtische genres en schilderstijlen in het achttiende-eeuwse Noord-India, met de nadruk op het kleine Rajasthani vorstendom Kishangarh.

Markham Geller is momenteel hoogleraar Wissenssichte aan de Freie Universität Berlin, gedetacheerd van het University College London (UCL). Na afronding van zijn studies aan de Princeton University (1970) en de Brandeis University (1974), kwam hij in 1976 naar Londen als post-doctoraal onderzoeker in het departement Hebreeuwse en Joodse Studies van het UCL. In 1979–1980 was hij medewerker aan de Alexander von Hum-

boldt-Stiftung in het Institut für Assyriologie und Hethitologie, Universität München. Daarna werd hij regelmatig uitgenodigd door de Alexander von Humboldt-Stiftung voor onderzoeksopdrachten in Leipzig en Berlijn. Hij werd twee keer gevraagd door Netherlands Institute for Advanced Studies in the Humanities (NIAS) als medewerker binnen de onderzoeksgroepen 'Magic and Religion in the Ancient Near East' (1995–96) en 'Greek and Babylonian Medicine' (2000–01). In de periode 2007–2009 was hij onderzoeksmedewerker verbonden aan het Max Planck Institut für Wissenschaftsgeschichte in Berlijn voordat hij de Freie Universität Topoi Excellence Cluster in 2010 vervoegde. Sinds 2012 is hij hoofdonderzoeker op een beurs van de Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG) en de National Endowment for the Humanities (NEH) aangaande 'Late Sumerian-Akkadian Bilinguals'. Hij is eveneens hoofdonderzoeker in een project van de onderzoekseenheid (Episteme und bewegung) over oude medische encyclopedieën. In 2013 won hij een Europese onderzoeksbeurs voor vijf jaar aangaande Babylonische geneeskunde (BabMed), waaraan hij nu zijn meeste tijd in Berlijn spendeert. Hij heeft onderzoek gedaan naar de verschillende aspecten van de magie en de geneeskunde in het Oude Nabije Oosten (in Sumerisch, Akkadisch en Aramees), en hij is geïnteresseerd in Babylonische wetenschap binnen de Babylonische Talmoed. Daarnaast houdt hij van het lezen van spijkerschrifttabletten.

Elke Struyf studeerde Pedagogische wetenschappen aan de Katholieke Universiteit Leuven. In 1998 behaalde zij haar doctoraat in de Pedagogische wetenschappen met een onderzoek over de evaluatiepraktijk in het secundair onderwijs. Ze startte haar academische carrière aan de Katholieke Universiteit Leuven, eerst aan de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen en later aan de Faculteit Geneeskunde. Van 2001 tot 2006 leidde ze de Dienst Onderwijs Geneeskunde die de implementatie van curriculum- en onderwijsvernieuwingen ondersteunde via onder meer het opzetten van professionaleringsinitiatieven voor docenten. Het medisch onderwijskundig onderzoek onder haar leiding situeerde zich op het vlak van het bevorderen van het klinisch redeneren bij geneeskundestudenten. Heden ze als hoogleraar in de onderwijskunde verbonden aan het Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen (IOIW) van de Universiteit Antwerpen, waar ze sinds 2006 werkzaam is. Haar lesopdracht situeert zich in de Specifieke Lerarenopleiding en in de masteropleiding Opleidings- en Onderwijswetenschappen. Binnen de onderzoeksgroep REPRO (Research in Education and Professional Development) bouwt ze een onderzoekslijn uit over de professionele ontwikkeling van (aspirant) leraren en de relatie met respectievelijk kenmerken uit de leeromgeving

dan wel klas- en schoolkenmerken. Haar onderzoek situeert zich in het domein van klasmanagement en zorg op school.

Sander Beelaert is masterstudent Oude Nabije Oosten, Major Syro-Mesopotamië en masterstudent Archeologie aan de KU Leuven. Als dusdanig werkt hij momenteel aan twee masterproeven getiteld 'Language Death. Taalfossilisatie vs. taalkundige innovatie in het Mesopotamië van het eerste millennium BCE' en 'Syro-Hettitische grafmonumenten: Legitimatie door herdenking.' Van 2010 tot 2013 was hij actief betrokken bij Eoos, de faculteitskring voor Taal- en Regiostudie aan de KU Leuven, waarvan hij in het academiejaar 2012-2013 preses was. Als studentenvertegenwoordiger zetelde hij drie jaar in de CC Oude Nabije Oosten, POC Taal-en Regiostudies en de Faculteitsraad Letteren. Tijdens het academiejaar 2013-2013 was hij tevens bestuurder Internationaal bij LOKO, de Leuvense Studentenkoepel en mandataris Internationaal Beleid bij Studentenraad KU Leuven. Als dusdanig zetelde hij in meerdere universitaire commissies met betrekking tot internationalisering.

Jorrit Weeda studeerde Geschiedenis aan de Vrije Universiteit van Amsterdam en Sinologie aan de Universiteit van Gent. Hij heeft zich tijdens zijn studies gericht op Global History en focust zich op de wijze waarop de Chinese Communistische Partij vanaf de jaren negentig twee van haar grootste culturele tradities – het Confucianisme en het Maoïsme – heeft heruitgevonden.

BIJLAGE II

Reactie KU Leuven

De faculteit Letteren van de KU Leuven wenst, in het bijzonder namens de opleiding Taal- en regiostudies: Sinologie, van de mogelijkheid gebruik te maken om de hierna volgende reactie als bijlage bij het visitatieverslag te laten opnemen. De reactie staat los van het beroep dat de KU Leuven heeft ingesteld tegen het onvoldoende voor GKW2 in de opleiding Oude Nabije Oosten. De opmerkingen betreffen één specifieke opleiding, maar ze zijn, mutatis mutandis, transposeerbaar naar andere visitaties en naar het visitatieproces op zich, en met name naar de evoluties die zich daarin aftekenen.

Vooraf wijzen wij op een passus uit het visitatierapport met betrekking tot het domeinspecifieke referentiekader: *“De opleidingen hebben naast het beoogde eindniveau dat specifiek voor elke opleiding geldt, gezamenlijk een domeinspecifiek leerresultatenkader opgesteld, dat zou moeten gelden voor alle opleidingen Oosterse Studies in Vlaanderen. Het is de commissie opgevallen dat deze doelstellingen onduidelijk gedefinieerd zijn, en dus tot misverstanden kunnen leiden. Wat wordt precies bedoeld met ‘intermediaire’ (voor de bacheloropleidingen) en ‘gevoerde’ (voor masteropleidingen) taalvaardigheden? Wordt er binnen elke opleiding evenveel aandacht besteed aan luisteren, lezen, spreken, schrijven en begrijpen (in het geval van levende talen), of ligt de nadruk op een aantal specifieke vaardigheden? Zijn studenten die de bacheloropleidingen hebben afgerond bijvoorbeeld in staat om een degelijke conversatie te voeren in de doeltaal?”*

Wij zien in deze passus een tegenstrijdigheid: de domeinspecifieke leerresultaten worden door de NVAO geaccrediteerd, net om te vermijden dat afzonderlijke visitatiecommissies te particuliere ideeën zouden opleggen aan opleidingen. In die zin lijkt de visitatiecommissie de NVAO hier enigszins terug te fluiten.

In wat volgt, reageert de studierichting Sinologie, overigens met instemming van de faculteit, op de wijze waarop de commissie met haar opmerkingen rekening heeft gehouden in het proces dat tot de definitieve redactie van het opleidingsrapport heeft geleid. Ze doet dat omdat de problematiek die hier aangekaart wordt, zoals in de inleiding aangegeven, het particuliere karakter van de studierichting overstijgt en de waarde van visitaties zelf aangaat.

De reactie betreft het oordeel over kwaliteitswaarborgen. In wat volgt wil de studierichting drie zorgwekkende evoluties van visitaties aankaarten, die ook bij deze visitatie tot uiting zijn gekomen:

1. De visitaties hechten veel belang aan een transparant toetsbeleid van de studierichtingen, maar wanneer een studierichting naar de parameters en de variabelen van het toetsbeleid van de commissie vraagt, blijft een concreet antwoord daarop grotendeels uit.

Het is voor de opleiding niet duidelijk hoe de commissie tot de beoordeling “voldoende” komt bij het beoogde eindniveau en het gerealiseerde eindniveau, omdat niet geëxpliciteerd wordt welke criteria de commissie voor haar toetsing gebruikt. Een toepassing van de frequentieanalyse op de door de commissie uitgesproken waardeoordelen in de respectieve teksten lijkt een positiever oordeel niet in de weg te staan:

- p. 3: de lat ligt hoog (r.8), goed voorbereid (r.19), zonder twijfel (r.22-23), goed nagedacht (r.24), ambitieus (r.26), zeer hoog (r.26), positief (r.34), tevreden (r.36), goed aansluiten (r.41), sluiten aan bij internationaal perspectief (r.46)
- p. 8-10: goed praktijkvoorbeeld dat navolging verdient (p.8 r.22), tonen zich duidelijk tevreden (r.37), de opleidingen er in slagen om de beoogde leerresultaten op hoog niveau te bereiken (r.39), degelijke kwaliteit (p. 9 r. 3), succesvol middel (r. 15-16), sterke basis (r. 18), bevestiging van de goede kwaliteit van de opleidingen (r. 29), in vergelijking met studenten uit andere landen [=internationaal!] in de hoogste niveaукlassen terecht komen qua taalniveau (r. 31), de hoge kwaliteit (r.33), goed werkende alumnivereniging (r. 36), relatief hoog (r.43), goede zaak (r.46), globaal genomen tevreden (p. 55).

Bovendien betekent een “voldoende” dat de commissie van oordeel is dat het beoogde eindniveau en het gerealiseerde eindniveau nu duidelijk minder goed zijn dan bij de vorige visitatie (toen er voor beide onderdelen een ‘goed’ werd toegekend). Na de lof over de manier waarop men met de verbeteracties van de vorige visitatie is omgegaan (p. 7 r.21-22 “De visitatiecommissie meent dat de opleidingsverantwoordelijken zeer bewust omgaan met kwaliteit en met verbeteringsacties van de opleidingen. De opleidingen zijn onder meer ook aan de slag gegaan met de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie”, zou men verwachten dat de kwaliteit erop vooruit is gegaan, en niet achteruit.

In antwoord hierop schreef de commissie onder meer:

“De commissie wijst er op dat de beoordeling ‘goed’ enkel wordt toegekend wanneer een opleiding systematisch de basiskwaliteit overstijgt. De commissie is van mening dat de opleiding ook voor GKW 1 en 3 ontegensprekelijk degelijk is, maar meent dat er geen aanwijzingen zijn dat de basiskwaliteit systematisch overschreden wordt, daar waar dit in GKW 2 wel het geval is. Zo wijst de commissie er op dat er op dit ogenblik geen geformaliseerd toetsbeleid is in de opleiding.

De commissie wil benadrukken dat de positieve bewoordingen gebruikt worden om op die bepaalde aspecten de opleidingen te stimuleren de ingeslagen weg verder te gaan, maar dat deze niet deze moeten afgewogen worden tegenover andere meer kritische punten.”

Hierbij wenst de studierichting het volgende op te merken:

- De commissie is blijkbaar niet in staat haar gedetailleerde criteria weer te geven: ze schijnt niet te beschikken over een boordtabel of evaluatieschema waarin de waardeoordelen over de verschillende onderdelen van de kwaliteitswaarborgen worden samengebracht om tot een evenwichtig oordeel te komen (dergelijke evaluatieschema's worden nu courant vereist voor bachelorpapers of masterproeven).
- Uiteraard dient men bij het oordeel met minder goede aspecten rekening te houden: het enige (zwaarwegende?) voorbeeld dat de commissie geeft, is de afwezigheid van een geformaliseerd toetsbeleid, ook al stemt ze wel in met de goede praktijk ervan. Nochtans vond ze het niet nodig om de vraag naar een geformaliseerd toetsbeleid onder de aanbevelingen te plaatsen. Een evaluatieschema zou helpen om de zwaarwichtigheid van de verschillende onderdelen na te gaan.
- De commissie gebruikt ook als argument de aanvraag van een tweejarige masteropleiding. Het gebruik van dit argument is misplaatst en onterecht: de visitatie heeft tot doel een studierichting te beoordelen zoals ze door de accreditatie is goedgekeurd, dus met een eenjarige master, en niet op basis van een tweejarige master, waarin men uiteraard meer mogelijkheden heeft, en waarmee de Vlaamse Regering, op advies van een internationaal panel, intussen ingestemd heeft.
- De commissie heeft wel degelijk rekening gehouden met de reactie op het eerste ontwerp van rapport, waardoor in het eindrapport een zes-tal aanbevelingen vervallen zijn: deze vermindering van aanbevelingen weerspiegelt zich echter niet in het globale oordeel
- Er is een omgekeerde correlatie tussen de aanbevelingen en de waardeoordelen: hoe minder aanbevelingen, hoe lager het waardeoordeel

2. De visitatie wijst “elke vergelijking” met de criteria van een vorige visitatie af, omdat de vorige criteria “helemaal niet” te transponeren zijn naar het kader van deze visitatie (en noemt zo een vergelijking zelfs “deontologisch verkeerd”). Deze stelling ondermijnt niet alleen de mogelijkheid om met het waardeoordeel van de vorige visitatie rekening te houden als referentiekader voor de kwaliteitsbevordering van een studierichting, maar relateert ook in ernstige mate het eigen waardeoordeel van de huidige commissie, aangezien een volgende visitatie met weer andere criteria ook elke vergelijking met de huidige visitatie uit den boze kan vinden.

In antwoord op de vraag naar criteria van de waardeoordelen antwoordde de commissie ook dat “De visitatie wordt uitgevoerd in een ander kader. De vorige criteria zijn dan ook helemaal niet te transponeren naar het kader van deze visitatie. Elke vergelijking is dan ook deontologisch verkeerd.”

Het lijkt de studierichting erg zorgwekkend voor het hele visitatieproces dat de vorige criteria “helemaal niet” te transponeren zijn naar het kader van deze visitatie. Dit stelt niet alleen het waardeoordeel van de vorige visitatie over onderdelen die wel gelijkaardig zijn in twijfel, maar betekent ook dat een volgende visitatie met hetzelfde gemak het oordeel van de huidige commissie naast zich neer kan leggen. Heeft een studierichting nog enig houvast aan waardeoordelen die “helemaal niet” te transponeren zijn?

Indien “elke vergelijking” inderdaad “deontologisch verkeerd” is, kan men zich afvragen waarom de visitatiecommissie zelf regelmatig referenties maakt naar de vorige visitaties.

3. De twee voorgaande elementen leiden tot een opmerkelijke paradox: visitatiecommissies zijn meer geneigd om gedeeltelijke negatieve oordelen uit te spreken, ook al is de kwaliteit van de opleidingen, mede door vroegere visitaties, gestegen. Daarbij worden opleidingen minder geëvalueerd op datgene waarvoor ze staan en wat ze willen bereiken, dan wel op hun gehoorzame inpassing in een bepaald instrumenteel denkkader of een particulier model (afhankelijk van de commissie waardoor en de periode waarin ze wordt gevisiteerd).

Een opvallende evolutie van de visitaties is dat de suggesties vaker dan voorheen op een microniveau te vinden zijn: het niveau van specifieke onderdelen of organisatiemodaliteiten van een apart opleidingsonderdeel. Dit valt mede te verklaren door de overvloed van gedetailleerde informatie die aangeleverd dient te worden. (In tegenstelling tot de in het vooruitzicht gestelde administratieve vereenvoudiging waren de planlast en de tijdinvestering meer dan het vijfvoud van de visitatie van 1998 en meer dan het drievoud van die van 2006.)

Daardoor ook stapelen de microsuggesties die toevallig aan bod komen in sommige van de gesprekken zich op en verliest men het algemene kader uit het oog. Een voorbeeld hiervan is dat de commissie in de voorlopige versie van het visitatierapport vroeg om te zorgen “voor meer feedback bij de bachelorproef”. Nadat de studierichting had uitgelegd dat studenten minstens 6 maal gestructureerde feedback krijgen, en daarnaast nog elke week mogen langskomen op het spreekuur van de docenten, beval de commissie in tweede instantie en nog meer op microniveau aan dat de studierichting moest zorgen voor “structurele feedback na afronding van de bachelorpaper”; wederom diende de studierichting te antwoorden dat in deze feedback reeds sinds lang voorzien is. En wat betreft de suggestie om de huidige vorm van de bachelorpaper te herdenken, valt het op dat deze aanbeveling gedaan wordt zonder dat de commissie het eindresultaat, de bachelorpapers zelf, heeft bekeken.

De studierichting is blij dat de commissie een aantal suggesties doet, zeker als die het beleid van de studierichting ondersteunen, maar strikt genomen heeft een aantal suggesties niets te maken met de eigenlijke kwaliteitswaarborg.

De studierichting neemt ten slotte akte van de afsluitende beschouwing van de commissie dat “de aandacht voor de ‘beoordelingen’ ‘voldoende-goed-excellent’ in dit proces een bijzaak moet zijn in het streven naar een kwalitatief hoogstaande opleiding”. De opleiding vraagt zich alleen af waarom in zo een context ook een “(deel)onvoldoende” geen “bijzaak” is.